

KAFKŮV
ILLUSTROVANÝ
PRŮVODCE
PO
KRÁL.
ČESKÉM.

ČESKO-SASKÉ
ŠVÝCARSKO.

TISKEM A NÁKLADEM
DR. ED. GRÉGRA V PRAZE.

KAFKŮV ILLUSTROVANÝ PRŮVODCE PO KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM.

ČESKO-SASKÉ

ŠVÝCARSKO.

NAPSAL

JOS. KAFKA

adjunkt musea král. Českého

S mapami, plánky a vyobrazeními.

(1903)

PRAHA.

Nákladem a tiskem dra Ed. Grégra.

PŘEDMLUVA.

Úmyslem naším jest vydati zevrubného, pokud vhodno i illustrovaného Průvodce po král. Českém asi v 18 oddělených dílcích, z nichž každý zahrnoval by určitou, význačnou krajinu a byl každému jednotlivě přístupným.

Zevrubnost a stručnost jsou předními našimi hesly, i snažíme se proto, abychom úpravou typografickou, vyobrazeními a mapkami učinili věc každému snadno srozumitelnou a jasnou.

Doufáme tím uspokojiti všechny přátele domácí vlastivědy i užitečné turistiky tím spíše, že přihlížíme ke všem vědeckým i technickým vymoženostem doby. Přírodní ráz i krajinné krásy, dějinný význam i novodobý pokrok, vše shrnujeme tak, aby nezůstalo utajeno nic, co zasluhuje býti vyznačeno a poznáno.

Pohlížíme na vlast českou s vyššího hlediska, odůvodněného dějinami vzniku přirozeného i rozvoje kulturního. Proto leckde překročujeme hranici zeměpisnou, jako na př. v dílci tomto, kde kromě českého Švýcarska uvádíme i do starého slovanského Nišanska, jež tvoří s ním geologicky nedílný celek, který i historicky ku království Českému náležel.

Soudíme, že tak věci, již publikace určena, bude dobře poslouženo.

Vysíláme první dílec do českého světa s nadějí, že dostane se mu přijetí, které umožní, aby celé dílo v brzku mohlo býti provedeno.

Spisovatel a vydavatelstvo.

Na vrcholi Děčínského
Sněžníku.

Česko-saské Švýcarsko.

Skalnatá krajina, ležící po
obou březích Labe mezi
Děčínem a Pernem, ohrani-
čená na západě Rudohořím,

na východě pohořím Lužickým a Ještědským, není právě
případně zvána Česko-saským Švýcarskem. Nehonosí se
tento kraj jako alpské končiny horskými velikány, kteří do
nabetyčných výšek zvedají svá zasněžená temena; naopak
vrcholy jeho zřídka dostihují 500—600 m. nadmořské výše
(jedině Sněžník Děčínský 731 m.). Za to však účinkem zvě-
trání poměrně měkkých pískovců a rozrytím jich vodou po-
vstala zde hluboká údolí, utvořily se divoké prorvy a sluje,
vznikly ze skal přerozmanité a podivuhodné tvary, bašty,
turně, skalní brány, vyhloubeny hluboké rokle a doliny, vrou-

bené amfiteatrálně malebnými skalisky, nad nimiž zvedají se do výše mohutné kupy a rozsochy rázovitých podob, s nichž naskytuje se oku čarovný pohled, jakého jinde by pohledal. Půvabu nevšedního dodává celému kraji bohatě rozložená zeleň a čisté horské vody, jež po většině pstruhy hostí.

Labské pohoří pískovcové, jak vědecky správně kraj ten se nazývá, tvoří po obou stranách hranice zemské takový, geologicky a orograficky jednotný celek, že nelze dělití jej dle hranice zemské tak, aby v jedné neb druhé části celá jeho rázovitost a malebnost mohla býti seznána. Kdo chce v pravdě poznati pohoří to, neobmezí se proto na část jeho do Čech zabíhající a zavítá rád i za hranici zemskou. Z té příčiny i zahraniční část v obor svého pozorování a cestování jsme pojali. Jest ostatně i tato starou půdou slovanskou, jak přechetná místní jména původem svým hlásají.

Před statisíci snad i miliony let rozlévalo se v těchto končinách moře, jež vyplňovalo valnou část nynějšího Německa a s ním i větší část severní poloviny Čech. Z moře toho usadily se opuky, slíny a pískovce, z nichž nejmohutnější pískovce jizerské a hruboskalské zaujímají hlavně severní končiny Čech a pohraničné sousední končiny Německa. Kromě Českosaského Švýcarska i malebné partie skal Prachovských, aberspašských a teplických v nich jsou vyhloubeny. Rázovitostí svou vynikají všude, kde vrstvy pískovcové uloženy jsou vodorovně, jako v krajině na pravém břehu Labském. Zde voda prosakující svisle s hůry dolů, přispěla k vyhloubení hlubokých a úzkých údolí a k utvoření věžovitých tvarů skal. Voda prosakující objevuje se tu poměrně zřídka na povrchu, čímž vysvětluje se poměrná chudoba této končiny na vodstvo. Rázovitost tuto panující ztrácí se, kde, jako na př. na levém břehu labském vrstvy pískovcové šikmo zapadají. Prosakující voda zaráží se na hlubších vrstvách opukových a slínových i vystupuje v podobě mohutných pramenů na den; zvětrávání vrstev děje se pak způsobem jiným, vůbec jako v pohořích se šikmo uloženými vrstvami. Původně tvo-

řily tyto pískovce jednolitou, na povrchu rovinatou vysočinu; vodami a větrem sneseny byly místy s povrchu jejího celé vrstvy, jež jinde zachovány v podobě skalisk vyčnívají, místy vyhloubily v ní potoky a řeky hluboké brázdy. Tak povstal kraj v nynější své podobě, kde setkáváme se s náhorními rovinami, na nichž roztroušeny jsou osady s polnostmi, a s útesy skalními, tabulovými horami i souvislými skalinami, jež nad roviny tyto nebo vedle nich vyčnívají.

Kromě zvětrání a odplavení podrobeny byly uložené vrstvy pískovcové i jiným převratům. Vržení, jež mělo za následek, že jižní část Rudohoří poklesla, ostatní pak vyzdviženo bylo, postihlo z části též Labské pohoří pískovcové; s tím snad souvisí, že část na levém břehu labském od Sněžníku ku Kamenu Jilovému (Liliensteinu) má průměrný sklon 2° . Jiné vržení událo se na jihozápadním konci Lužického pohoří; pískovcové hmoty sklesly zde o 150—300 m., čímž povstala trhлина, utvořivši řečiště Labe mezi Mišní a Hřenskem a řečiště Kamenice od Hřenska na východ.

Následkem tohoto vržení na některých místech, jako na př. u Hohnsteinu na saské půdě, nebo u Kyjova a Sternberka v okolí Krásné Lípy v Čechách, žula pohoří Lužického nad pískovec byla pošinuta. S vržením tím jest v souvislosti bezpochyby i vyvření hmot čedičových a znělcových, jež v sousedním Středohoří mohutné kupy vytvořily a také do pískovců Labského pohoří pronikly, jak toho doklady spatřujeme na Rosenbergu, na Malém Raumbergu, Heulenbergu, Gickelsbergu, na pahorku, kde stojí zámek Stolpen, na velkém Černém Kameni (Zschirnstein), na obou Winterbergách atd.

Do pozdější doby nežli vyvření těchto hmot t. j. do doby diluvialní spadá hlavní období vyhloubení řečišť a hlubokých údolí vůbec, která jsou přední ozdobou tohoto pohoří. Počátek toho období tvoří doba ledová, kdy velká část severoněmecké roviny kryta byla ledovci, které i do severních Čech u Rumburka i do česko-saského Švýcarska zasahovaly. Tou dobou bylo řečiště Labe a jeho přítoků značně mělčí; čím

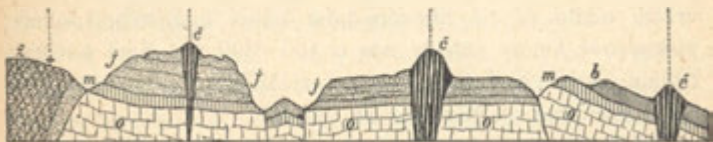
více však ledovec tál a ustupoval, tím hlouběji do povrchu zaříznouti se musilo i řečiště Labe a s ním postupně i řečiště jeho přítoků. Stopy tohoto zařezávání se řečišť do povrchu znamenati lze na četných tarasech pobřežních. Zdá se, že v těch dobách Labe i směr řečiště svého z části změnilo; aspoň hluboké koryto východně od Kamene Jílového zdá se nasvědčovati, že Labe původně tudy proudilo Kámen Jílový na levém břehu majíc.

Dlouholetý pochod, jímž pohoří dnešní podoby své nabylo, není ovšem ukončen. I dnes ještě déšť a sníh ve spojení s mrazem a větrem uvolňují zrnka pískovcová, vytvářejí trhliny a dutiny, jež rozšiřovati napomáhá i rostlinstvo, tu

Lichtenhain V. Winterberg

Rosenberg

Poppenberg

Geologický profil Česko-saským Švýcarskem

mezi Lichtenhainem a Poppenbergem. (Dle prof. J. Krejčího.)

ž žula, o vrstvy Bělohorské, m Malnické, p Jizerské, b Březenské, č čedič.

kořeny svými do nich vnikajíc, onde vlhkost do nich přivádějíc. Těmi účinky odlučují se stále i drobnější prvky skal, i horské kusy a balvany, tvořící ssutiny na úpatí skalních stěn a vrchů. Časem i větší hmoty skalní se sesují; tak r. 1838 odloučila se na př. podobným způsobem celá skalní stěna od Kněžího Kamene (Pfaffenstein), r. 1844 od Malého Černého Kamene (Zschirnstein) a pod.

Vrstvy, jež se naznačeným způsobem z křídového moře uložily, jsou různého druhu; rozeznáváme v nich 8 stupňů: perucký, korycanský, bělohorský, malnický, jizerský, teplický, březenský a chlomecký; z těch v česko-saském Švýcarsku zastihneme nejprve *korycanský*, jako zkamenělinami bohaté

pískovce u paty Tiských stěn, pak *bělohorský*, ve vnitru země v podobě opuk a slínů vyvinutý, tuto však hlavně *inoceramovými pískovci* Kvádrové Hory děčínské a na spodku pískovcových skal polabských zastoupený; dále i stupeň malnický lze znamenati v podobě zelenavých pískovců (řasáku) a tmavošedých slínů, u pramene na Děčínském Sněžníku; hlavní kmen pískovců polabských tvoří však *pískovce stupeň jizerského*, z nichž skládá se také Pojizeří (kvádry Kokořínské), kdežto východněji u Chřibské a na Turnovsku pískovce hruboskalské náleží nejvyššímu stupni chlomeckému.

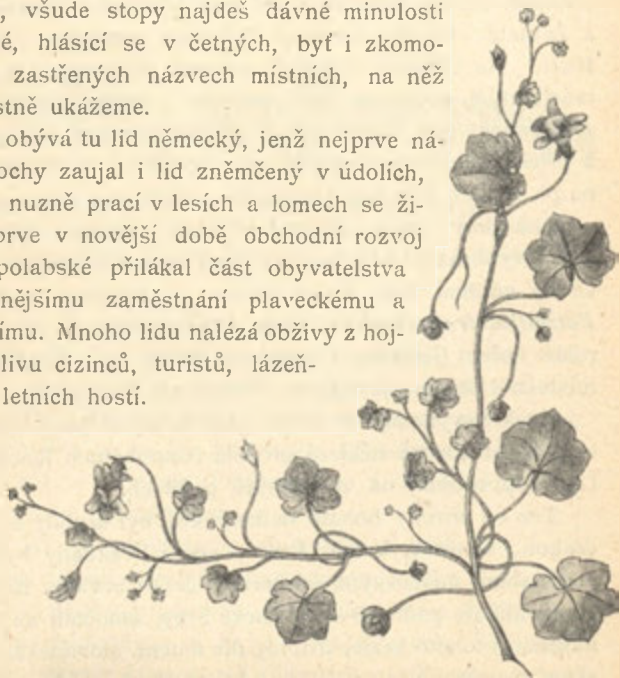
To tedy geologický rozvoj krajiny, již platí naše vycházky. Co dodává jí zajímavosti kromě tvarů skalních jest rostlinný porost, vykazující především hojné křoviny a stromové, jež v našem pásmu tvoří souvislé lesy jehličnaté (hlavně borové) a listnaté. Ostatní květena vykazuje nemnoho význačných tvarů. Na vlhkých stinných místech pískovců, jež částečně rašelinatým porostem jsou pokryty, přichází vzácná kapraď *Hymenophyllum tunbridgense*. (Bližší označení nalezišť tají se z příčiny zachování vzácné této rostliny.) V údolích, jako na př. v údolí Bělé nad Hřenskem zastihneme zástupce středomořské flory velice úhledný zvěšinec (*Linaria cymbalaria*), jehož vyobrazení tu připojeno. Na Děčínských pískovcích rozšířena zdobná fiala *Viola biflora*, tu přichází také mochna *Potentilla fragariastrum* Ehrh. U Ebersdorfu na hranici saské roste hořec *Gentiana obtusifolia* Willd. Na Zirkłštejně a j. místech stihneme jestřábník *Hieracium fragile* Sood.

Jinak nevykazuje květena pískovcových poloh rázovitých zvláštností kromě některé protěže (*Gnaphalium fuscatum* neb Gn. Hoppeanum) na výslunných pažitech.

Ten od přírody bohatě nadaný kraj byl druhdy celý půdou českou; Čandov, Veleň, Perno, ano i Drážďany byly teprve markrabími míšenskými od koruny české urvány. Brzy po založení Míšně, podrobivší si lužické Srby, zmocnili se markrabí míšenští i tohoto kraje, druhdy dle kmene slovanského Nišansem zvaného. Však r. 1074, když markrabě Ekbert II., spiklý

proti císaři Jindřichovi IV., byl Míšně zbaven, připadla tato jako léno Vratislavovi; když i tento Míšensko ztratil, podržel Nišansko, jež pak s Budišínskem připadlo jako věno dceři jeho Jutě; po smrti jejího manžela, hraběte Viprechta z Groitzsche, vrátily se kraje ty na čas opět ke koruně české. Teprve počátkem XV. stol. zmocnili se markrabí míšenští, dílem výbojem, dílem smlouvami, Nišanska zcela na novo. R. 1404 dal Václav zámek a město Perno v zástavu markraběti Vilemovi za 3000 kop grošů; a když i páni z Dubé vytlačeni byli (1443) ze svého majetku Hohnsteinu a Wildensteinu, bylo Nišansko pro nás navždy ztraceno. Jen mohutný rozvoj národní, za slavné doby husitské a poděbradské, zabránil vpádu míšenských do jižnějších ještě končin polabských. Kamkoli se ohlédneš, všude stopy najdeš dávné minulosti slovanské, hlásící se v četných, byť i zkomo- lených a zastřených názvech místních, na něž příležitostně ukážeme.

Dnes obývá tu lid německý, jenž nejprve náhorní plochy zaujal i lid zněmčený v údolích, většinou nuzně prací v lesích a lomech se živí; teprve v novější době obchodní rozvoj plavby polabské přilákal část obyvatelstva k výnosnějšímu zaměstnání plaveckému a obchodnímu. Mnoho lidu nalézá obživy z hojného přílivu cizinců, turistů, lázeňských i letních hostů.

Zvěšinec (*Linaria cymbalaria*).

Nejzajímavější body Česko-saského Švýcarska.

Zkratky: *Rz.* rozhledna, *kr., pf.* vstupné na rz. *Rs.* restaurace, *N.* nocleh, *m* výška n. mořem, *V.* vyhlídka, *Ch.* Ochranná chýše.

A. Nejvyšší body a vyhlídky.

- Sněžník Děčínský** (Rz. 15 kr. Rs. N. 731 m). **Granátnický Hrad** (Grenadierburg, Rz. 10 pf. Rs. 407 m).
Rosenberg (Rz. 15 kr. Rs. 620 m). **Malá Brána Převyšovská** (V. 404 m).
Tanzplan (Rz. 10 kr. Rs. 599 m). **Spicák Katovský** (V. 391 m).
Falkenberg (Rz. Rs. N. 587 m). **Vys. Láská** (Hohe Liebe, V. 391 m).
Velký Černý Kámen (Gr. Zschirnstein, V. Ch. 561 m). **Vys. Lipa** (Zám. vrch. V. 391, též Ptačí Kámen [Vogelstein]).
Velký Vinterberg (V. Rs. N. 553 m). **Napoleonova Bašta** (V. 390 m).
Unger (Rz. Rs. N. 538 m). **Zirkelstein** (V. Rs. 385 m).
Wachberg (Rz. Rs. N. 498 m). **Kohlbornstein** (V. Ch. 378 m).
Rudolfstein (V. Ch. 486 m). **Císařská Koruna** (V. 358 m).
Kippborn (V. 479 m). **Vlčí Hora** (Wolfsberg, V. Rs. N. 345 m).
Karolinina Skála (Karolafelsen (V. 453 m). **Malý Kámen Medvědí** (Kl. Bärenstein, V. Rs. N. 338 m).
Papežův Kámen (Papststein, V. Rs. N. 452 m). **Kravín** (Kuhstall, V. Rs. N. 309 m).
Rauschenberg (Rz. 450 m). **Brand** (V. Rs. N. 323 m).
Gickelsberg (Rz. 440 m). **Bašta** (Rz. Rs. N. 305 m).
Převyšovská Brána (V. Rs. N. 438 m). **Rauenstein** (V. 304 m).
Panorama u Berggieshüblu (Rz. Ch. 437 m). **Malá Husa** (Kleine Gans, V. 301 m).
Král. pole (Königsplatz, Rz. Ch. 434 m). **Medový Kámen** (Honigstein, V. 299 m).
Růžový Hřbet (Rosenkamm, V. Ch. 432 m). **Hockstein** (V. 291 m).
Vilémína Stěna (V. 432 m). **Velká Husa** (Gr. Gans, V. 288 m).
Hochbusch (Rz. 10 pf. Rs. 430 m). **Kvádrová Hora** (V. Bs. 282 m).
Rybniční Kámen (Teichstein, V. 430 m). **Belveder u Dol. Gruntu** (V. Rs. N. 280 m).
Kněží Kámen (Pfaffenstein, Rz. 10 pf. Rs. 428 m). **Dlouhý Roh** (Langer Horn, V. 270 m).
Panorama u Hermsdorfu (Rz. Ch. 427 m). **Horní Splav** (Obere Schleusse, Ch. Rs. 266 m).
Mariina Skála u Jetřichovic (V. Ch. 422 m). **Fritschenstein** (V. 263 m).
Jílový Kámen (Lilienstein, Rz. Rs. N. 419 m). **Gamrig** (V. 262 m).
Šramové Kameny (Schrammsteine, V. 416 m). **Frinzberg** (V. 262 m).
Šramové Kameny (Schrammsteine, V. 416 m). **Karolův Kámen** (Karolastein, V. 251 m).
Ostravský Štit (Ostrauer Scheibe, V. 250 m).
Veloňské Lípy (Wehlener Linden, V. 242 m).

B. Místa lázeňská a letní sídla.

Lz. lázně, Ls. letní sídlo, Č. v Čechách, S. v Sasku.

- Berggieshübel** (konečná stanice tratě Perno-Berggieshübel) staré Lz. minerální s prameny železíty, sirnatými a solnými. S.
- Candov** (Schandau). Lz. hojně vyhledávané po upotřebení čes. lázní. Středisko čes.-sas. Svýc. Hojně hotely, pensiony, dobrá spojení na různé strany. Ceny všech stupňů. S.
- Děčín**. Ls. Dobré výletní středisko Č.
- Gohrisch**, Ls. v lese, vysoko položené Ls. S.
- Gottleuba**. Lz. ocelité, $\frac{3}{4}$ n. Berggieshüblem. S.
- Hermisdorf** u Král. Kamene. Ls. s hojnými lesy. Byty a zaopatř. v hostinci. S.
- Hohenstein**, městečko vysoko položené. Ls. S.
- Horní Grunt** u Podmoklí. Lz. železité, Ls. Dobré hostince, příjemné výlety. Č.
- Hřensko**. Ls. s dobrými byty. Nejlepší středisko k výletům na české púdě.
- Jetřichovice** (Dittersbach). Hojně navštěvované Ls. Středisko pro výlety do zadního čili českého Svýc. Dobré hostince. Č.
- Königsbrunn** u Králova Kamene. Proslulý vodoléčitelství ústav dr. Putzera. S.
- Krippen**. Naproti Candovu na Labi. Ls. S.
- Kunnersdorf** u Králova Kamene. Ls. S.
- Nové Město** (Neustadt) u Stolpen. Stanice. Lz. malé miner. s byty. S.
- Ostravský Štít** (Ostrauer Scheibe) nad Candovem. Ls. s vyhl. S.
- Pilnice** (Pillnitz) na Labi. Ls. král. dvoru saského. S.
- Postolovice** (Postelwitz) blíže Candova. Ls. pro ty, jimž v Candově je draho. S.
- Rathen** pod Baštou. Ls. S.
- Rathewalde** poblíž bašty, vysoko ležící. Ls. S.
- Rathmannsdorf**, $\frac{1}{2}$ h. od Candova. Ls. pro ty, kdo činí skrovnější požadavky. S.
- Reinhardsdorf**; Ls. v lesnatém okolí výše naproti Hřensku. Dobrý pobyt v hotelu na Vlčí Hoře (Wolfsberg). S.
- Švýcarský Mlýn** (Schweizer Mühle) $8\frac{3}{4}$ km na sever od Tisé proslulý vodoléc. ústav. klimatické Lz. S.
- Unger** u Saběnic (st. dr. Candov-Sab). Pěkný pobyt na vrcholi v hot. Ls. S.
- Uttewalde** nad Velení poblíž Bašty; jednoduché Ls. S.
- Valtersdorfský Mlýn** v údolí Plznice (Polzen) pod Candovem. Lz. Mírné ceny. S.
- Velen** (Wehlen). Hojně navšt. Ls. Dobrý pobyt; výh. střed výl. S.

Cestovní rozvrh.

Čeští turisté navštěvují Česko-saské Švýcarsko nejčastěji na jeden neb dva dny rychlíkem od Prahy. Takové jednodenní neb dvoudenní výlety mohou míti mezi Podmoklí a Pernem různá východiště; pro východiště vzdálenější odpo-

Hlavní tratě turistické mezi Děčínem a Velení.

— Hlavní trať Velen, Hockstein, Brand, Čandov, Kravín, V. Winterberg, Převyšovská Brána, Hřensko, Čandov, Králův Kámen, Děčínský Sněžník, Děčín. její důležitější odbočky a spojky. — Trať Zadního a Českého Švýcarska.

ručuje se použití dráhy s přímým připojením přes Podmoklí, pro východiště bližší možno použití z Děčina parníku. Obvykle počítá se na denní pochod 7 hodin; statnější chodci mohou i při tom učiniti ještě některé odbočky; chodci slabší

mohou si pochod zkrátiti, nebo použitím rychlejšího spojení čas ku pochodu určený si prodloužiti. V závorkách uvedené římské číslice naznačují číslo, pod jakým trať cestovní dále jest vypsána. (Viz Obsah).

Stanovili jsme celkem 13 hlavních cestovních tratí, k nimž druží se ovšem i četné odbočky. Tratě tyto jsou:

- I. Podmoklí a Děčín s okolím.
- II. Po Labi z Děčína do Drážďan (s několika pokyny pro 1—2denní návštěvu Drážďan).
- III. Hřensko s okolím.
- IV. Hřensko, Převyšovská Brána, Velký Vintřberg, Kravín Čandov.
- V. Čandov s okolím.
- VI. Čandov, Saběnice, Zad. Hermsdorf, Jetřichovice, Hřensko, Děčín.
- VII. Jetřichovice s okolím.
- VIII. Králův Kámen s okolím.
- IX. Králův Kámen, Švýcarský Mlýn, Tisá.
- X. Rathen s okolím.
- XI. Veleň, Bašta, Hockstein, Brand, Čandov.
- XII. Perno, Berggieshübel, Gottleuba, Tisá.
- XIII. Perno, Stolpen, Čandov.

Římskými číslicemi jsou tratě tyto označeny na mapkách i v textu následujících rozvrhů cestovních.

A. Výlety jednodenní.

1. Z Prahy rychlíkem do *Podmoklí*. Parníkem do *Hřenska* (II.). Pěšky do *soutěsky Edmundovy*; touto dále na *Reinwiese* a přes *Kozí hřbet* na *Převyšovskou bránu* (IV.). Odtud zpět dolem *Běly* do *Hřenska*; statnější chodci mohou na *V. Wintřberg* a do *Šmilky* (IV.), odtud pak zpět parníkem do *Podmoklí*.
2. Z *Děčína* parníkem do *Hřenska* (II.). Pěšky do *soutěsky Edmundovy*, zpět po malém zdržení do *údolí Běly* a na

Převyšovskou bránu (IV.), přes V. Winterberg do *Smilky* parníkem zpět do Děčína.

3. Z Děčína parníkem do *Hřenska* (II.). S malou odbočkou (2) do *soutěsky Edmundovy* na *Převyšovskou bránu* (IV.), po malém zdržení na *Zeughaus* a podle Loupežných Hradů (Raubschloss) k *Lichtenhainskému vodopádu*, údolím Křinice do *Čandova* (IV.). přívozem na stanici a drahou zpět do Podmoklí. (Jen pro statné chodce.) Od vodopádu možno též povozu do *Čandova* použití.
4. Jako III., avšak z *Zeughausu* na *Kravín* (IV.) Kuhstall a odtud k *Lichtenhainskému vodopádu* a vozem do *Čandova*.
5. Do *Čandova* (Schandau) parníkem z Děčína (II.). Odtud na *Skálu Karolovu* (Karolafelsen), *Velký Dóm*, *Šramové Kameny* a *Přední Hrady Loupežné* (Raubschloss) (VI.) Zpět do *Smilky* a parníkem do Děčína.
6. Do *Čandova* parolodí z Děčína (II.). Odtud některý výlet do okolí: *Jilový Kámen* (Lilienstein), *Valtersdorfský mlýn*, *Brand*, *Papststein*, *Kohlbornstein* (VI.) a pod.
7. Parníkem z Děčína do *Dol. Rathenu* (II.) na *Baštu* (X.) a odtud do *Veleně* (Wehlen) (drahou zpět do Podmoklí) nebo přes *Polní* (Feldsteine) a *Karolovy* (Karolasteine) *Kameny* na *Brand* a do *Čandova* (X.) (jen pro statnější chodce) a drahou zpět do Podmoklí.
8. Drahou do Veleně, odtud na *Baštu* (XI.) a jako při 7. přes *Brand* (X.) (nestačí-li čas přes *Valtersdorfský mlýn*) do *Čandova* a drahou do Podmoklí.
9. Drahou do Rathen; odtud na *Baštu* (X) a po malém zdržení přes *Kosi vodopád* (Amselfall) na *Hockstein*; zpět údolím *Plznickým* (Polenzthal) přes *Valtersdorfský mlýn* do *Čandova* (jen statní chodci stačí odbočiti na *Brand*). (XI.)
10. Parníkem do Rathen a zde některý menší výlet do okolí (X.).
11. Pouze do Podmoklí (I.) a výlet do okolí.

B. Výlety dvoudenní.

O dvou svátcích vydává st. dráha lístky na rychlíky s dvoudenní platností; výlety tuto vytčené jsou voleny se zřetelem k tomuto zařízení.

12. Z Děčína parníkem do Rathen; spojiž dva jednodenní výlety čís. 7., 8. neb 9. v Čandově s čís. 3., 4., 5. neb 6. Místo v Čandově možno výlet 1. dne prospěšně ukončiti též ve Vendickém Přívoze (Wendischfähre).
13. Z Děčína parolodí do Čandova (II.); spojiž dva jednodenní výlety čís. 5. a 3.: Čandov, Šramové Kameny, Vel. Dom, Karolinina skála, V. Winterberg (nocleh) (V.) Kravín, Raubschloss, Zeughaus, Převyšovská Brána, Edmundova soutěska — Hřensko (IV.).
14. První den z Podmoklí drahou přes Čandov do Saběnic (Sebnitz) a odtud ua Zadní Hermsdorf (nocleh) (VI.). Druhý den do Jetřichovic, odtud buď vozem neb poštou do Hřenska nebo dráhou z České Kamenice do Děčína.
15. Do některého polabského místa: Děčína, Hřenska, Čandova, Král. Kamene (Königstein) Rathenu, Veleně, Perna, s výlety do okolí. (I., III., V., VIII., X., XI.)
16. Parolodí z Podmoklí do Král. Kamene, odtud přes Švýcarský Mlýn do Tisé (nocleh); z Tisé přes Děčínský Sněžník do Podmoklí (IX.).

C. Třídenní cesta.

17. Drahou z Podmoklí do Veleně. Odtud 1. den přes Baštu, Kosí vodopád (Amselfall) na Hockstein, údolím Plznickým (Polenzthal) na Brand (XI.) a do Vendického Přívozu (Wendischfähre) nebo Čandova. 7 hod. 2. den z Čandova na Papežův Kámen (Papststein) a do Králova Kamene (Königsteinu); odtud na Jílový Kámen (Lilienstein) a návrat do Čandova (V.). 3. Z Čandova přes Kravín, V. Winterberg, Převyšovskou bránu a Edmundovu soutěsku do Hřenska (IV.) nebo z Čandova přes Šramové Kameny do Hřenska jako při dvoudenním výletu č. 13 (V.)

18. 1. den z Podmoklí až do Švýcarského mlýna $6\frac{3}{4}$ hod.
2. den do Král. Kamene (Königstein) a buď přes Papežův Kámen (Papststein) nebo přes Jílový kámen (Lilienstein) do Čandova. 6—7 hod. (V.). 3. den jako při 17.
19. Jako dvoudenní výlet č. 14., však 3. den z Jetřichovic Edmundovou soutěskou do Hřenska.

D. Čtyř- až pětidenní cesta.

Velmi oblíbený rozvrh, jímž lze největší část Česko-saského Švýcarska shlédnouti.

20. 1. den do Veleně (Wehlen), přes Baštu a Hockstein do Čandova (XI.); 2. den jako 3. den při č. 17., a z Hřenska ještě parníkem do Čandova (nocleh). 3. den na Jílový Kámen (Lilienstein) a přes Papežův Kámen (Papststein) nebo přímo do Král. Kamene (Königstein), nocleh (V). 4. den do Švýcarského mlýna, k Tisským stěnám, na Děčínský Sněžník a do Podmoklí (nocleh); 5. den do České Kamenice a Jetřichovic (III., VI., VII.).

E. Cesta osmi- až desetidenní.

21. 1. den. Plavba po Labi až do Veleně (Wehlen), Bašta, Rathen (nocleh) (X, XI.). 2. den viz č. 9. až do Čandova XI. nocleh. 3. den jako 2. den při č. 16. (nocleh v Čandově). 4. den viz čís. 5. (nocleh na V. Winterbergu) 5. den na Kravín, Zeughaus, Převyš. Bránu, Čandov. 6. den. Na zadní Hermsdorf a Jetřichovice (nocleh VI.). 7. den. Z Jetřichovic do Hřenska a Podmoklí (nocleh VI.). 8. den. Na Děčínský Sněžník a do Tisé (nocleh I., IX.). 9. den. Přes Švýcarský mlýn do Král. Kamene (Königsteinu) (nocleh IX.). 10. den. Na Bärenstein, Rauenstein do Veleně (Wehlen) neb Rathen a dráhou zpět. (X.).

F. Čtrnáctidenní cesta celým Česko-saským Švýcarskem.

22. 1. den. Z Děčína přes Birnsdorf, Belvedere do Hřenska (I.).
2. den. Přes Labe do Schöny, na Cís. Korunu, Zirkelstein, Reinhardtsdorf, Vlčí Kámen, Velký Černý Kám.

- přes Königsmühle nebo přes Malý Černý Kám. a M. Olešnici (Kleingießhübel) údolím Krippenským nebo přes Kohlbornstein do Čandova ($5\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{4}$ hod. III.),
3. den. Na Jílový Kámen (Lilienstein) a přes Král. kámen (Königstein) na Malý Bärenstein a přes Rauenstein do Rathen (V., VIII.).
4. den. Na Gamrig, k Valtersdorfskému mlýnu k zástavce Porschdorfu, odtud dráhou do Krumhennersdorfu, na Unger a do Saběnic ($4\frac{1}{2}$ hod.) (XVI.).
5. den. Na Grenadierburg, Tanzplan, Wachberg a přes Saupsdorf do Zadního Hermsdorfu (VI.) ($3\frac{3}{4}$ hod.).
6. den. Přes Královské Pole (Königsplatz), Horní Splav (Obere Schleusse, stanice člunů) do Zadních Jetřichovic; přes Rudolfstein, Stěnu Viléminu a Skálu Mariinu do Jetřichovic (6 hod.) (VI., VII.).
7. den. Přes Reinwiese, Edmundovu Soutěsku na Převyšovskou bránu (III.).
8. den. Na Zeughaus, podle Loupež. hradu (Raubschloss) na Kravín, k Lichtenheinskému vodopádu nebo z Kravína přímo na Velký Winterberg (IV.).
9. den. Ku Karolinině Skále, Velkým Domem na Šramové kameny, na Vys. Lásku (Hohe Liebe) a přes Ostravský Štít (Ostrauer Scheibe) do Čandova (V.).
10. den. Na Brand, odtud buď na Hohenstein, nebo údolím Plznickým (Polenzthal) na Hockstein a přes Kosí vodopád (Amselfall) do Rathen (XI.).
11. den. Na Baštu a do Veleně (Wehlen) (XI.), plavba po Labi zpět do Podmoklí (II.).
12. den. Na Pastýřovu Stěnu (Schäferwand) a na Spitzhüttel, přes Horní Grunt do Děčina. Vycházka na Kvádrou Horu, Výšinu Leopoldovu a pod. (I.).
13. den. Na Děčinský Sněžník a do Tisé (I., IX.).
14. den. Přes Švýcarský Mlýn do Král. Kamene (Königsteinu) po případě vozem, prohlídka pevnosti a okolí a návrat dráhou (IX.).

Pokyny cestovní.

Doba cestovní a způsob cestování. Jedno a dvoudenní výlety sváteční podnikati lze při levné sazbě dopravní od května do září. V květnu otvírá se také většina letních hostinců. Hôtely na Baště a V. Winterbergu otevřeny jsou celý rok. Nejhojnější příliv turistů bývá o svatodušních svátcích, kdy na všech hlavních pěšinách turistických se lidu jen hemží a hostince bývají přeplněny. Pro ten případ radno si objednatí nocleh předem na určeném místě nebo zvoliti k noclehu některé letní sídlo s četnými pensiony, kde pak nocleh snadno a levně lze dostati (na př. Čandov, Vendický Přívoz (Wendischfähre), Hřensko a p.). Pro výlet i delší dobu cestovní nejlépe jest voliti období stálejšího počasí, neboť největší díl krásy krajů těch spočívá ve skvostných vyhlídkách a skvělém osvětlení slunečném. K tomu cíli jest září měsícem nejvděčnějším a časem i počátek října dobře se k tomu vydaří, byť i den byl již krátký. Vyhlídky jsou nejlepší zpravidla bezprostředně před nebo po východu slunce a odpoledne asi kolem 4 hod.; dopoledne bývá vyhlídka často parami zastřena. Tím dobře jest se řídití při volbě cestovního cíle i míti na paměti dobu východu i západu slunce, jež dle evropského času jest:

	východ	západ		východ	západ
<i>v dubnu:</i>	1. 5 h. 41 m.	6 h. 38 m.		10. 3 h. 56 m.	8 h. 23 m.
	10. 5 > 20 >	6 > 53 <		20. 4 > 9 >	8 > 12 >
	20. 4 > 58 >	7 > 11 <	<i>v srpnu:</i>	1. 4 > 27 >	7 > 54 >
<i>v květnu:</i>	1. 4 > 35 >	7 > 30 >		10. 4 > 41 >	7 > 38 >
	10. 4 > 19 >	7 > 45 >		20. 4 > 58 >	7 > 17 >
	20. 4 > 3 >	8 > — >	<i>v září:</i>	1. 5 > 18 >	6 > 51 >
<i>v červnu:</i>	1. 3 > 50 >	8 > 16 >		10. 5 > 33 >	6 > 30 >
	10. 3 > 44 >	8 > 24 >	<i>v říjnu:</i>	20. 5 > 50 >	6 > 6 >
	20. 3 > 44 >	8 > 29 >		1. 6 > 8 >	5 > 40 >
<i>v červci:</i>	1. 3 > 48 >	8 > 29 >		10. 6 > 23 >	5 > 19 >
				20. 6 > 41 >	4 > 57 >

Kdo cestuješ pěšky, měj především na zřeteli, abys měl pohodlnou, ne právě zcela novou obuv, lehkou, ale s dobrým

podešvy i hled' největší část cesty své zniknouti, pokud možno v hodinách dopoledních a k večeru; během dne jez a pij málo, teprve večer se náležitě občerství a nasytí. Do vrchu stoupej stejnoměrně a zdlouha. Cítíš-li večer únavu svalů v lýtkách a stehnech, omej se mírně studenou vodou a po osušení líhem neb kořalkou. Přenocuješ-li na výšinách, kam dospěl jsi spocený, vyměň nejprve prádlo a posečkej asi $\frac{1}{4}$ hodiny v uzavřené místnosti, nežli vyjdeš opět ven. Dospěv na konečnou stanici neoddávej se hned úplnému klidu; po malém odpočinku mírný pohyb velmi osvěží a zabrání zlenivění a stuhnutí svalů, jež jinak se dostaví a nerado povoluje. Dostaví-li se nezkrotná žížeň, uhasíš ji nejlépe vodou s vínem nebo citronovou limonádou.

Výzbroj cestovní. Kdo hodlá cestovati pohodlně s použitím povozů, nepotřebuje hrubě obtěžovati se zavazadly a různými potřebami, jichž všude v hotelích a restauracích hojně nalezne. Pěší turista oděje se, pokud možno lehce (bez přítěže svrchníků a plaidů) s teplým spodním prádlem (vlněnou košilí) a učiní dobře, vezme-li s sebou jednu neb více košil k výměně na noc. Jsou-li nohavice zařízeny ku stažení pod kolenem, anebo aspoň spínadly spjaty nad obuví, jest to jen výhodno. Obuv budiž pohodlná, nejlépe šněrovací z telecí kůže s dvojitými podešvy. Jakkoli déšť na písčitých polohách všude brzy se vsákne, přece dobře vzítí s sebou robenin neb jiný tuk k natření obuvi. Nejpohodlnějším zavazadlem jest *stahovací vak*, jenž nosí se na zádech zavěšený a o kříž opřený. Častěji než tohoto, používá se u nás ještě méně praktické tornistry. Opěradlem nejlepším jest pevný deštník nebo hůl deštníková, zobcem okovaná. Kdo počítáš s noclehy a několikadenní cestou, vezmi s sebou: mýdlo, ručník, hřeben, kartáček na zuby, kartáč nu oděv, nůž se zátkopáčem, jehlu, nitě, knoflíky, nebo pat. knoflíky k zapíchování, anglickou náplast, kapky opiové proti kolice a průjmu, natron bicarbonicum proti žáze, jelení nebo salycilový lůj, nebo místo toho mandlový olej proti opruzení, dále trochu citronové kyseliny a cukru k uhašení žízně, lahvičku koňaku neb dobrého vína. — Pro cyklisty jest v Česko-saském Švýcarsku hojně pohodlných silnic a cest. Fotograf-amatér pochodí nejlépe s ruční komorou. Pro jednodušší tury dostačí úplně mapky tomuto průvodci připojené. Kdo cestovati chce podrobněji, opatří si mapy generalního štábu rakouského (v měřítku 1 : 75.000), list po 50 kr., na plátně po 90 kr., a sice:

zonu 1. col. X. (Lobendau a Saský Rodeberg),	zonu 2. col. XI. (Rumburk-Warnsdorf),
» 2. » X. (Podmoklí-Děčín).	» 3. » X. (Ústí-Litomyšle).

Na tyto mapy dobře jest opatřiti si brašničku z průsvitné nepromokavé guttaperčoviny (v obchodech s vojenskými potřebami), na níž jest narýsována síť, jejíž čtverečky označují vzdálenosti $\frac{1}{2}$ —1 km.

Útraty a peníze. V Česko-saském Švýcarsku cestuje se poměrně dosti levně, kromě výmínečných období, kdy bývá vše, jako na př. o svatodušních svátcích přeplněno; avšak i v ten čas s vyššími cenami setkáme se nanejvýš na vrcholech nebo na tak hojně navštěvovaných bodech jako jsou Hřensko nebo Čandov. Pěší turista, jenž požadavky své nepřehání a přece jen dosti pohodlí a požitku si přeje, vystačí s 5—6 zl. denně, počítaje v to i útraty dopravní. Lze však také dobře vyjít se 4 zl. denně. Kdo má nároky větší, vyhledává nosiče a průvodčí i přední hotely a restaurace, snadno potřebuje sumy dvojnásobné. — Na české straně počítá se všude s našimi penězi a lze s nimi na hojně navštěvovaných místech i za hranicemi vyjít; tu však pravidelně je to s nějakou ztrátou spojeno. Jest proto dobře opatřiti se před vyjíždkou potřebným množstvím něm. marek; a hodláme-li zajít do méně navštěvovaných končin i přiměřeným počtem drobných peněz.

Hostince. Nejlepšími hostinci vykazují se: Podmoklí, Děčín, Hřensko, Čandov, Král. Kámen, Bašta a Veleň. Skrovnější, nicméně vždy ještě dobré mají Saběnice a Hohnstein; jinak i hostince na Převyšovské Bráně, Vel. Wintřbergu, Kravině a Děč. Sněžniku dobře vyhovují, byť jejich poloha leckdy nepřipouštěla vyhověti ve všem; dobré restaurace a hostince II. řádu kromě toho stihneme na četných jiných místech, jako v Jetřichovicích, Hor. Gruntě na Ostravském Štítě, ve Vendic. Přívozu (Wändischfähre), v údolí Plznickém (Polenzthal), ve Valtersdorfském Mlýně, Rathenu, Reinhardsdorfu, Švýcarském Mlýně, Berggieshüblu, na Ungru, na Brandu a j. Ceny jsou průměrně asi tyto: *V hostincích I. řádu:* Pokoj 3—5 mk. Káva s pečivem 0·75—1 mk., oběd bez nápoje (0·50—2·50 mk.) (v hostincích na vrcholech jen dle jídelního lístku); obsluha 50 pf. Večeře dle lístku. *V hostincích II. řádu:* pokoj 1·25—2 mk., káva s pečivem 50—75 pf., oběd 1—1·5 mk., večeře dle lístku. V pensionech nocleh se sní-

daní 2—2·50 mk. — Z nápojů neradíme pítí t. zv. jednoduché (tmavé) pivo v menších hostincích; t. zv. české pivo v lepších hostincích bývá dobré; jinak dostane se v hotelích i plzeňské, kulmbašské, mnichovské, nejčastěji lahvové drážďanské; vína v lepších hostincích uspokojují; káva jen v lepších hostincích, zejména na české půdě jest dobrá. Kuchyně odporučuje se po většině jako česká (i za hranicemi), na české straně jest rozhodně lepší; dosti často lze dostatí pstruhy, nikoli však za ceny tak uspokojivě levné jako jinde v pohorí.

Cesty a prostředky dopravní; průvodčí. Všemi směry lze Česko-saským Švýcarskem pohodlně cestovati; ve směru toku labského dráha železná i spojení parolodí spojují často a rychle všechny důležité výchozí stanice. Z Perna, Čandova, Podmoklí a Děčína odbočují dráhy na východ i západ; trať z Čandova končící v Saběnicích za nedlouho přístupna bude i spojením z Čech od Warnsdorfu. Kde to povaha povrchu připustila, zejména v údolích, zřízeny pěkné silnice, přístupné cyklistům a oživené hojnými dostavníky, povozy nájemnými i poštovními; na naši půdě připadá při poštovní dopravě za 1 km 4—6 kr., na německé 10 pf. Tarify nájemných povozů jsou na německé straně úředně stanoveny; platí se za povoz dvoukoňový na $\frac{1}{2}$ dne 10 mk., na celý den 18 mk., za jednokoňový na $\frac{1}{2}$ dne 7·50 mk., na celý den 12 mk., kromě zpropitného. Ve všedních dnech jedou povozy často i za menší peníz nežli tarifem stanovený. Levněji lze pořídití jednotlivá menší spojení, jak od případu k případu v Průvodci bude naznačeno. — Přes vrcholy, skalní partie, roklinami a t. d. vedou turistické pěšiny, vesměs dobře zřízené a pohodlné hojnými značkami a ukazateli opatřené, takže turista jen poněkud v používání mapy obeznalý, bez vůdce se obejde. Kdo chce použítí průvodčích, najde je v Hřensku, na V. Winterbergu, Kravíně, u Lichtenhainského vodopádu, u Švýcarského Mlýna, v Čandově, Hermsdorfu, Hohnsteinu, Rathenu, Veleni, Saběnicích a j. Úředně oprávněný průvodčí má čepici s číslem, jest povinen zavazadlo do 10 kg váhy nésti zdarma a platí se mu: za 1 hod. 50 pf., za $\frac{1}{2}$ dne 2 mk., za celý den 4 mk.; kromě toho má-li se vrátit sám na východiště, platí se mu náhrada za $\frac{1}{2}$ dne 1, za den 2 mk. po případě i nocleh; za zavazadla těžší 10 kg. platí se za přítěž do $2\frac{1}{2}$ kg 10 pf., do 5 kg. 15 pf., do 10 kg. 20 pf., za každých dalších 5 kg 10 pf. za každou hodinu. Na české straně jest odškodnění za přítěž ponecháno vzájemnému dohodnutí; zde platí se za hodinu 40 kr., při 2—3

hod. za hodinu 30 kr., za $\frac{1}{2}$ dne (3—6 hod.) 1 zl. 50 kr., za celý den 2 zl. 50 kr., odškodnění za cestu zpáteční se neplatí. Kromě toho za jednotlivé tury platí se zvláštní sazby v Průvodci od případu k případu uvedené. Vůdce prospěje z pravidla jen tomu, komu jest nésti větší zavazadlo; jinak zná obyčejně jen nejběžnější směry, nerad činívá odbočky a zrazuje z nich. — Pohodlnější turista použití může *soumarů*, dámy po případě i *nosítek*. Soumary lze najmouti ve Hřensku, na V. Winterbergu, na Kravíně, u Lichtenhainského vodopádu, v Čandově, na Baště, u Rathenu a ve Veleni a platí se za hodinu $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ mk. i s odměnou pro vůdce. Nosítka najmouti lze na všech stanicích vůdců i platí se za nosítko s 2 nosiči za hodinu 2 mk., za $\frac{1}{2}$ dne 9 mk., za celý den 18 mk., za návrat $\frac{1}{2}$ dne 3, celý den $4\frac{1}{2}$ mk. Mezi jednotlivými body jsou i zvláštní sazby stanoveny.

Vysvětlivky k textu Průvodce. Používám dvojího rozdělení textu: *přes celou šířku strany* tištěny jsou texty o hlavních stanicích a hlavní tratě, *dvousloupcově* odbočky a jednotlivé výlety; kdo sleduje na příkl. hlavní trať, vynechává všechen dvousloupcový, hustější tisk a pokračuje dle tisku řidčího, přes celou šířku strany jdoucího. Vzdálenosti určujeme dle kilometrů (*km*) a času (hodin — hod., minut — m.); *čísla v závorkách* značí vzdálenost od východiska, *čísla bez závorek* vzdálenost od posledního stanoviska. Jinak užívám zkrácenin jen nejnnutnějších:

v l. = v levo,
v p. = v pravo,
K. Kám. = Kámen (Stein),
J. = jih,
S. = sever,
SV. = severovýchod,
SZ. = severozápad,
Z. = západ,
V. = východ.

JZ. = jihozápad,
JV. = jihovýchod,
n. m. = nad mořem,
m = metrů,
vyh. = vyhlídka,
nád. = nádraží,
kost. = kostel,
h. = hotel, hostinec.

V textu, kde to radno, užíváme původních jmen slovan-
ských, přidávajíc jména německá, jež na mapách nalézáme,
v závorkách.

Pohled na Děčín a Podmoklí.

Trať I. Podmoklí a Děčín s okolím.

Podmoklí. Konečná česká i celní stanice dráhy. Výcho-
diště saské dráhy k Drážďanům, dráhy Duchcovsko-Podmokelské
a České dráhy severní. Celní revise na stanici státní dráhy
(kromě toho též na stanici severoz. dr. v Děčíně a na st. paro-
lodi v Dol. Gruntě). 10 doutníků cla prosto. Nový nenosený
oděv podléhá clu. Průmyslové místo se 7572 obyv., mezi nimi
přes 1800 Čechů. Got. kostel evangelický. Předměstí Přepěř
(Peiperz). Hotel Kný — sídlo České Besedy, Řemesl. Bes., So-
kola, místn. odb. Ústř. M. Š. a Sev. Jed., dobrá kuchyň a ob-
sluha českých hostů, levný nocleh (60 kr.). Zde přítomno vždy
dosti Čechů, kteří dají potřebné informace. U našich: turistické
drobnosti jako fotografie a p. u J. Haufa (knihkupectví a kni-
hařství), obuv u A. Tichého, klobouky u K. Železného, oděv
u Jiřího Michálka.

Nádražní restaurace drahá. Poblíž nádraží Frieserův h. s vel-
kou zahr., h. Umlauft, h. na Poště. V Přepěři host. u Lázně.

Okolní obce: Chrochvice, Bělá, Zelenice, Rozbělesy, obydleny velkou částí českého lidu dělného; letní byty však jen u Němců.

Výlety: 1. Do Thunovských lázní v **Horním Gruntě** (1 $\frac{3}{4}$ hod.) vděčná a pohodlná procházka. Od nádr. po teplické sil. naproti Černému Orlu v pr. dlážděnou cestou na *Pastýřovu Stěnu* (282 m, $\frac{1}{2}$ h.). Skvostná vyhl. na Labe, Děčín, Podmoklí, Rozbělesy. Dále na *Špičák* (Spitzberg) a *Spitzhüttel* (330 m, 1 $\frac{1}{2}$ h.) čili Českou Baštu s krásn. vyhl. Za $\frac{1}{4}$ h. v H. Gruntě. Nebo od rybníku, jež jsme dříve minuli, v pravo k *labyrintu* (2 h.) a *zahradě vejmutovkové* (2 $\frac{1}{4}$ hod.), k prameni *Kellbornu* (2 $\frac{3}{4}$ h.) v údolí a do *H. Gruntu* (3 $\frac{1}{4}$ h.). —

2. Na **Klobouk** (Hutberg, 498 m, 1 $\frac{1}{4}$ h.). Přes vesnici Chrochvici (Kröglitz) k sv. Janu (hrobka hr. Thunů), Schönbornu a za vsí v pr. na Klobouk. Sestup k Jílovému (2 $\frac{3}{4}$ h.) a drahou zpět do Podmoklí

3. Na **Děčínský Sněžník** (721 m, 2 $\frac{1}{2}$ h.). Po tepl. silnici ke křižovatce 20 min., pak v pr. silnicí na Bělou, Maxdorf 10 m. ke kříži a v l. do lesa ($\frac{1}{2}$ h.), dál dle bílých značek. Na vrcholi hostinec (noclehy) a rozhledna (vst. 15 kr.). Vyhlídka k V. Podmoklí, v levo Kalmswiese a Maxdorf, za nimi skály břehů lab., jež v pr. končí Rosenkammem, za ním Rosenberg, v pozadí v l. Jedlová, do předu Kaltenberg. V pr. od Rosenkammu Poppenberg, za ním Zámecký Vrch Kamenický, za ním Kleis. v pravo Ještěd, za jasná nejdale Sněžka. Za Labem v pozadí Roll u Mimoně, v pravo od něho Bezdězy.

Na jih v popředí údolí Jílovské, za ním ve středu Klobouk a Chmelnice (Hopfenberg), v pozadí Zinkenstein a kostelík rychnovský, dále v pr. Sedlo a Panna; v pr. od Chm. zříc. Blankenstein, v zadu Vys. Ostrý, v pr. od něho Lovoš, Kletečná a Milešovka, Zám. Vrch teplický. K Z. Rudohoří: Geising u Altenbergu, před ním v pravo Schönewaldský Špičák, Luchberg a Kotavský Špičák. V pozadí ku SZ. za jasná věže Draždanské; v pr. ve středu Rosenthal, k sev. Königstein, za ním skály úd. saské Plznice (Polentz), Pfaffenstein, tabulová hora Jílový Kámen, Gohrisch a Papežův Kám. K SV. Kopelsberg, Falkenstein, řada Sramových Kamenů u Čandova, oba Winterbergu a skály u Hřenska a Jetřichovic. Před nimi ve středu Vel. (v pr.) a Malý (v l.) Černý Kám., v pr. Zirkelstein a Cís. Koruna, za M. Wintbergem Tanzplan, za Vel. Bolzen, v pr. Pirskenberg, Plissenberg a Vlčí Hora n/Stimmersdorfem. — Sestup k Jílovému (Eulau) přes ves Sněžník a silnici v l. (1 h.) a drahou do Podmoklí nebo Teplic. Jinak zpět do Podm. přímo (1 $\frac{1}{2}$ –1 $\frac{3}{4}$ hod.). —

4. K **Tiským Stěnám**. Buď ze Sněžníku 1 hod. nebo drahou na stanici Tisá-Libouchec, odkudž za $\frac{3}{4}$ hod. do Tisé. Zde dobrá restaurace. Odtud do Naklérova (Nollendorf) značkovanou cestou 1 $\frac{1}{4}$ hod. k zajímavé vyhlídce, dál přes Sedlo (Sattelberg) a Hellendorf do Svýc. Mlyna (2 $\frac{1}{2}$ hod.)

Děčín. Z Podm. podle Labe pod Pastýřovou Stěnou k řetězovému mostu z r. 1855 (2 kr. mostné) za 20 m. do Děčina. Za mostem na levo přístaviště parolodí a hostinec U parní loď s dobrou restaurací.

Město s 7299 obyv. při ústí Ploučnice. Přes 800 Čechů. Českých spolků a závodů zde není. *Překladiště* rak.-severozáp. spol. parol. v *Laube* ($\frac{1}{2}$ h. níže); *nádraží* sever. dráhy, krásná renes. stavba vých. od města. V městě jednod. got. *radnice*, *kostel sv. Václava* z r. 1749, *starobylý most přes*

Ploučnici z r. 1564, bronz. *pomník Josefa II. a kostel sv. Kříže*, r. 1691 hr. Maxm. Thunem dle domu sv. Petra v Římě vyst. Fresky od Kramolína; nejcennější olt. obraz »Povolání Pavla«. U kostela fortna do „*Dlouhého průjezdu*“ — skalní ulice 315 m dl., vedoucí do zámku.

Zámek hr. Thuna, jehož počátky sahají do r. 993. nad městem v místech nyn. Starého Města, jež 1059 povodní bylo zničeno. 1128 byl zde vězněn Břetislav Slepý; 1305 daroval král Václav Děčín pánům z Vartemberka, kteří schudnuvše 1511 prodali jej Mik. Trčkoví z Lípy. Pozdější majitelé páni z Bínova r. 1620 vypovězení prodali jej rodině Thunovské. Návštěva dovolena, není-li panstvo přítomno. Ohláška u správce. Sbírka zbraní, mincí, bohatá knihovna a j. Pozoruhodná zám. zahrada (otevř. denně od 12—4 a od 6—8, v neděli a ve svátek celý den; průvodčím zahr. příručí) s pověstným růžosadem, kulturou orchidejí, ananasů a j., s více než 100letým stromem kameliovým a t. d.

Hostince: Pro Čechy doporučuje se nanejvýš jen hot. Ullrich, dříve sídlo Ces. Bes., česká kuchyň, pokoje pro kratší i delší pobyt. Jiné hostince: Město Praha, Stříb. Hvězda a Koruna na nám.; u Anděla v Beneš. ul. Restaurace: Wernerova v Beneš. ul., Na Střelnici (let.) v nádraží sever. dr., Litoměřická v Lod. ul., Plzeňská v kost. ul., Vinárna zám. (Schlossschenke) pod zámkem. Povozy dvouspr. 7 zl. denně. Letní byty v letohrádkách.

Výlety: 1. K *Bohemii* ($\frac{1}{4}$ hod.) a na *Kvádrovou Horu* (282 m 1 hod.) Z náměstí ulicí u cis. brány podle kostela sv. Václava ke střelnici v p. přes dráhu, podle trati až za ústí tunelu a v l. za $\frac{1}{4}$ hod. ke gloriety se sochou *Bohemie*. Vyhl. na Děčín a zámek se Chmelnicí v pozadí na Labe a Horní Grunt. Proti vodě přes silnici do Laube vedoucí ve 20 m. dospějeme k *Cisarské vyhlídce* s letní restaurací. Rozkošná vyh. na celé údolí labské s Chlumem (Kolmener Scheibe, v l. za nád.), Chmelnicí (za kost. sv. Kříže), Kloboukem, Sněžníkem a j. t. zv. Cisarskou cestou stále v l. se držíce dospějeme za 12 m. na *výšinu Leopoldovu*; odtud viděti dolu po Labi střední Grunt, v pozadí Sramové ameny, skály na p. břehu Labe s *Růžovým hřebenem* (Rosenkamm), v p. Rosenberg. Kousek níže vyh. pavil *Labská Stráž* (Elbewarte) s vyh. ještě lepší. Cis. cestou dolů na silnici ($\frac{1}{4}$ hod.)

do *Laube*, v l. kolem *Bohemie* do města ($\frac{1}{4}$ hod.).

2. Na *Růžový hřbet* (Rosenkamm) 432 m, $1\frac{1}{4}$ hod.) Buď jako při 1. přes Kvádr. Horu nebo hned od *Bohemie* na S. za $\frac{1}{2}$ hod. do *Laube*, odtud po p. břehu Ludvíkovického potoka (Lasdorf) 2 m. vzhůru, pak v l. pěšinou 12 m. k rozvětvení cesty a v p. na výšinu, odtud v l. v $\frac{1}{2}$ hod. na *Růž. hřbet* s ochrannou chýší. Rozhled na Polabí, v l. v pozadí Rychnovský kost. a Zinkenstein, směrem přes ústí tunelu Vys. Ostrý u Ústí, za děč. zám. Milešovka, v p. Sněžník.

3. Na *výšinu cis. Alžběty* (420 m, $1\frac{1}{4}$ hod.) Přes starobylý most na Ploučnici do Starého Města 20 m.; za vsí přes trať a v l. po silnici ke Chlumu; za lesem v l. cesta na výšinu bíle značkováná. Ochranná chýše s vyh. galerií. Vyh. na Děčín a Podmokli. S Chmelnicí, Jotterbergem, Kloboukem, Sněžníkem, Černými Kam. (Zschirnstein),

Winterbergem (za Růž. hřbetem) a Rosenbergem.

4. Na Vrabčák (Sperlingstein) 399 m 3¼ hod.) a Zinkenstein (684 m 5 hod.) Přes výš. cis. Alžběty jako při 3., odtud v několika m. na nejvyšší bod Chlumu (Kolm. Scheibe) v 1¼ hod. a do vesnice Chlumu (Kolmen) a přes Steinbach (po 2¼ hod.) do Harty. Odtud jen 20 m. na Netterskoppe (488 m) s vyh. na Vrabčák, Středohoří, Sněžník atd. Dále jde se 20 m. po Vysoké cestě (Hohe Leite) k domkům zv. Vogelsang, odtud za 20 m. dolů na Vrabčák, groteskní skálu čedičovou se stopami zřícenin a s pěknou vyh. do t. zv. Českého ráje. (Polabí ve Středohoří). Za 35—40 m. odtud do zastávky Těchlovic na čes. sev. dr. nebo za 1 hod. do Dubkovic-Charatic, zast. st. dr., nebo po Vys. cestě s pěkn. vyh. do rychnovského údolí dále do Rytířova (4 h.) a přes Rychnov nebo přímo na Zinkenstein s vyh. na Ústí n. L. a Středohoří. Nejblíže odtud 10 m. stanice Neštědíce-Povrly na st. dr. ½ hod. do Vel. Března na sev. dr. nebo 1 hod. do Mal. Března.

5. Do Hřenska. Přes Růžový hřbet jako při 2. Odtud za ¾ hod. na Hainhübel (432 m) čili Binsdorfskou výšinu se skv. vyh. na Rosenberg a Jetřichovické skály, Vlčí Horu, poblíž na Klobouk a Rosendorf, v p. Jedlovou, Kaltenberg, Kleis, Čes. Kamenici a její zám. vrch, v předu Sněžník, Černé Kam., Zirkelstein, Cis. Korunu pod Sramovými kameny, Wintenberg a Tanzplan. Odtud do Binsdorfu (374 m) a za hodinu p. t. zv. aleji (cesta, již před stol. zřídila rodina kníž. Claryho k výletům) na Belveder (280 m), u Elbleiten, první uměle zřízenou vyhlídku čes. Svýcarska (asi v l. 1702—1711) na Labe, Zirkelstein, Cis. Korunu a Sramové kameny. Odbočka 4 m. do zajímavého srázu Dorfbachgrundu. Za 1¼ hod. odtud stihneme do Hřenska dilem lesem, dilem děčínskou cestou podle Labe kolem ústí Dolu Pusté Kamenice. Vděčno zajít do tohoto a pokochati se pohledem na mohutné zříceniny skalní

strži roku 1888 nově rozrušené.

6. Do Liebwerdy ½ hod. Vyšší hosp. škola německá.

7. Do Arnoltic, východiště pro cestu dolem Pusté Kamenice k Labi (1¼ hod.) Pěkný kostelík v barokurenaisanci. Arnsberg 20 m. se skvostnou vyh. Odtud možno přes Jonsdorf do Edmundoxy soutěsky a Hřenska, nebo přes Elbleitennu Belveder a do Dol. Gruntu (¾ hod.)

8. Na Falkenberg (2¼ hod. přes Falkendorf). Z Děčína do Březin (Birkigt) (¾ hod.) Odbočka na Spičák (332 m), výběžek Falkenbergu. Cestou do Dobrné skvostná vyh. do úd. Ploučnice a Labe. Údolím Dobranky je cesta do Dobrné nebo Falkendorfu červeně značkována. Z Brzolce (Parlosy) od restaurace skv. vyh. do českého Svýcarska.

9. Na Habendurfský Klobouk. Přes Liebwerdy nebo Březiny podle Spičáku údolím Dobranky k červ. značkám, pak v p. přes potok lesem (1 hod.) Pěkný rozhled na údolí Labe a Ploučnice. Stesup do Benešova (st.) nebo Malé Velené (zast.) Na vrchu ochr. chýše a restaurace (otevř. jen v neděli).

10. Do Rychnova, jehož kostelík ze všech bodů u Děčína zdaleka jest viděti, přes Lhotu-Bohutín neb z Chlumu (3 hod.) S Kostelního vrchu nebo Kočky (Katzenbusch) skv. vyh. na Lužické a Jizerské Hory. Dále Matzelig (667 m) s vyh. galerií a ochr. chýší. Vyh. doplňuje i překonává vyh. s Zinkenstejn.

11. Do Čes Kamenice (dráhou). Zámek kníž. Kinského. Krásný poutnický kostel Marianský. Na Zámec. Vrchu zřícenina. (Rozhl. a rest.) skv. vyh. (40 m. z města). (Otevř. naznačeno praporem.) Blíže střelnice Jehla (Nolde), čedičová skála s vyhl. Pustý Zámek, pěkná znělcová kupa se zříceninou Fredewaldem. ¾ hod. pěkn. údolím. Vyh. V hájovně rest. Odtud přes městský vodovod na Mittenberg (663 m) s ochr. chýší s překvapující vyh. Z Kamenice do Kameného Šenova (1 hod. nebo spoj. drah.), střediska sklářského v S. Cechách, odb. škola, Herrenhaus, velkolepá skupina čedičových sloupců (10 m).

Hřensko.

Trať II. Plavba po Labi z Děčína do Drážďan.

Děčín otvírá na Labi vstup do pískovcového pohoří labského. V levo proti stanici parolodí *Pastýřova Stěna*; (tato měla by slouiti vlastně »Šikmá stěna«, neboť také německé »Schäfer«, pošlo jen z původního »Schiefer«, což skutečnosti odpovídá), za ní v l. následují lázně *Horní Grunt* (str. 25.), v pr. *Kvádrová Hora* se sochou *Bohemie*. Za mostem rak dr. severozáp. v pr. překladiště severozáp. spol. parol. *Laube*, za nímž vystupují lesem porostlé boky *Růžového hřbetu* (str. 26.) na 300 m nad hladinu Labe se zvedajícího, v l. rovněž lesnaté kopce pískovcové. V pr. otvírá se *rokle Laubenská*; v l. po zelených svazích táhne se *Střední Grunt* ($\frac{1}{4}$ h.), naproti na vysokém kuželi skupina domků zv. *Rasseln*. Na konci Str. Gr. ústí v l. hluboký dol *Cirta*. Údolí labské silně se zužuje; z příkrých, lesnatých výšin obou břehů vystupuje v l. útes rudohorské žuly, až sem dosahující, se sochou *sv. Vojtěcha*, ochrance plavců; pak v l. zastávka

Dolní Grunt ($1\frac{1}{2}$ hod.). Nad ním *Lehmischhorn*; naproti v pr. *Belveder* (str. 27.), za nímž objevuje se v předu *Velký Winterberg* (Tr. IV.). Na konci D. Gr. ústí *Klobtgrund*, jenž tvoří na této straně hranici zemskou, označenou na mostě želez. říšskými znaky. V pr. lomy, jež odtud již častěji se objevují; krajině ovšem půvabu nepřidávajíce. V pr. skup. domků *Zlatý Ranzen* (Gold. R.) za nímž ústí *Pustá Kamenice*. V l. tovarna a za ní želez. zast. *Schöna*, v pr. první vily a stanice

Hřensko ($3\frac{1}{4}$ hod.) při ústí Kamenice, jejíž údolí tvoří Edmundovu soutěsku a z něhož vede cesta na *Převyšovskou bránu* (Tr. IV.). Do předu pohled na *Rauschenstein* (v pr.), za nímž následují při další plavbě *Šramové kameny* (Tr. V.) ukončené mohutným útesem *Šramové brány*. U řeky v pr. poslední dům na české půdě, filiálka drážd. tov. na nítě pro šicí stroje. Naproti v l. na řece železná celní loď, odtud i pr. břeh je saský. Za 10 min. od Hř. na pr. zastávka

Šmilka (Tr. V.) v pr.; pohled na celou řadu *Šramových kamenů* i se Šr branou; před nimi lomy Postolovické. Dále v l. pod viaduktem dráhy ústí *Jelení dol* (Hirschgrund), vedle Hirschmühle. Když přijíždíme k lomům objevuje se nám v předu na pr. bř. *Jílový Kámen* (Lilienstein), pod ním v pr. kostel Čandovský. Nad lomy vyčnívá osamělý útes *Šramové brány* s pozlaceným praporcem. Na zad objevuje se opět *V. Winterberg*. Za lomy ústí *Zahnsgrund* a následují Postolovice (Postelwitz) s loděnicí, dále v l. pak *Krippen* při ústí *Krippengrundu*. V pr. podle pensionů a ústí *Křimice* (Kirnitsch) přijíždíme ku

Čandovu (Schandau) ($1\frac{3}{4}$ h., Tr. V.), jež tvoří na saské půdě hlavní středisko turistických výletů. Celní stanice saská. Parníčky přes řeku udržují spojení nádraží s městem. Dále projíždíme pod Karolovým mostem dráhy Čandovsko-Saběnické, za nímž v pravo ústí *Lososí potok* (Lachsbach) spojující Plznici saskou (Polenzbach) a potok Saběnický. Před námi impozantně vystupuje tabulový vrchol *Jílového Kamene* (Lilienstein), pod nímž na pr. břehu vidíme *šafářství seltnické* a ves *Prossen*. V l. za řadou zalesněných výšin následuje pevnost *Králův*

Kámen (Königstein), ztrácí se zas na chvíli zraku, až teprve objeví se v pr. stěny Jílového K. s lomy zvanými „*Kirchleithe*“, vystoupí v l. na novo město i pevnost

Králův Kámen (2 h. 5 m. Tr. X.). Pevnost 247 m nad hlad. Labe, které tu činí velkou zatačku kolem Jílového Kamene, takže po zatočení k SV. vidíme před sebou stěny údolí Plznického (Polenzthal); v pr. na krátko vystupuje úzký jižní výběžek Jíl. Kam., v pr. rozhledna jeho a obelisk Vetinský. Na zad pěkný pohled poskytuje Kr. Kámen. Pokud řeka opět v l. se otáčet nepočne, vidíme na l. *Medový Kámen* (Honigstein) s pitvornými skalisky *Jehnětem* (Lamm) a *Lokomotivou*, hned pak i Rathenské skály s mohutnou *Baštou* (Tr. X.). Labe obrací se k severu; v pr. podivně zvětřalá skála s dírou zvaná *Pec* (Backofen); ve směru plavby spatřujeme stanici Rathen, za ní *Malou Husu* (Kl. Gans), v l. od ní *Mnicha* (Mönchstein) s plechovou postavou mnicha; na zad pěkný pohled na Jíl. Kámen, jenž vystupuje v celé své výšce. Staneme u

Rathenu (2 $\frac{1}{2}$ h. Tr. X.). Východisko na Baštu, Hockstein, a t. d. Nad městem zříceniny starého hradu Rathenu. Plujeme dále v pr. podle Bašty, v l. podle *Rauensteinu*; v pr. ve výšce *most bašty* (Basteibrücke) podle břehů *Bílé Lomy*; v předu vystupuje Veleň (Wehlen); na zad ve směru řeky objevuje se *Gamrig*, v l. přes stanici dráhy Pötschu (Bečov?) zvanou na krátko vidíme *Medvědí K.* (Bärensteine. Tr. IX.), napr. přístaviště.

Veleň (Wehlen) (2 hod. 55 m. Tr. XI.). Východiště vycházek na Baštu a do sousedních údolí. Při další plavbě pěkný pohled zpět. Odtud ku Pernu již jen výběžky pískovcového pohoří řeku sledují. Za $\frac{1}{2}$ hod. stanice

Perno; město ovládá zámek *Sonnenstein*, druhdy pevnost, (nyní ústav choromyslných) a kostel, vysokou střechou nápadný (z r. 1504—1546), pěkný pomník pozdní gothiky. Zde již pískovcové pohoří opouštíme. Směrem k Drážďanům následuje ještě za 35 minut

Pilnice (Pillnitz), letní sídlo král. rodiny saské, dále **Hosterwice**, odkudž jest pěkný pohled zpět na Král. a Jílový Kámen,

Papežův a Kněží K. (Pfaffenstein), dále Laubegast ($4\frac{1}{4}$ hod.), za dalších 30 m. Blasewitz, za 10 m. Laschowitz, za 15 m. Staré Město a za 5 m. potom Nové Město.

Drážďany, město původu slovanského, založené před tisíci léty Srby Lužickými, jež r. 992., když Jindřich I. Srby podmanil a Míšeň založil, rovněž v ruce Němců upadlo. Sídlem král. rodiny saské staly se Drážďany trvale teprve r. 1485. Mnozí naši turisté, navštěvující česko-saské Švýcarsko, zajíždějí si nezřídka na jeden neb dva dny do Drážďan. Nebude zde tudíž na škodu stručná poznámka, jak by nejprospěšněji tohoto času užili.

Kdo má jen jeden den k návštěvě města (o Božích Hodech jsou sbírky zavřeny), tomu doporučuje se tato *procházka městem*:

Od českého nádraží nejlépe tramwayí na Staré Město, kde vystoupíme na Poštovním nám. (Postplatz); zde stihneme hned čtvrt, v níž soustředěny nejpamátnejší budovy: Zwinger (museum), Nové Museum, Král. palác a museum Johanneum, katol. dvorní chrám, Albertinum a Brühlský taras. Odporučuje se navštívit aspoň *obrazárnu* (Gemäldegalerie ve Zwingru, otevřena v neděli od 11—2 h. bezpl., v ostatní dny od 9—3 h., jen v pondělí od 9—1 h., bezpl. v úterý, ve čtvrtek a v pátek, jinak za vstupné 50 pf.), *Grünes Gewölbe* (král. poklad v zámku, otevř. od června do září v neděli od 11—2 h.; v ostatní dny od 9—2 hod., v říjnu a v květnu teprve od 10 hod. Vstupné 1 mk.) a *historické neb přírodnické museum* (histor. museum v Johanneu, otevř. jako Gr. Gew., vstupné 50 pf., v neděli a ve svátek 25 pf., přír. mus. ve Zwingru, zvol. otevř. v neděli, pondělí a čtvrtek od 11—1 hod., ve středu a v sobotu od 1—3 h., vždy bezpl., miner.-geol. otevř. v pondělí, úterý, ve čtvrtek a v pátek od 9—1 h., v neděli od 11—1 hod., ve středu od 2—4 h., vždy bezpl. Odpoledne doporučuje se navštívit *zoologickou zahradu* (vst. v neděli 50 pf., první neděli po 1. v měs. 25 pf., ve všední dny 75 pf.) a nebo *Velkou zahradu* (Grosser Garten s Král. palácem, v němž nalézají se muscum starožitností; otevř. ve středu a v neděli od 3—6 h. bezpl., za vstup. 50 pf. denně od 10 (v neděli od 11 hod.) do $1\frac{1}{2}$ a od 3—6).

V Edmundově soutěsce.
(Siroký Kámen).

Trať III. Hřensko a okolí.

Hřensko (124 m),
jehož slovanské jméno,
značící tolik jako po-
hraniční hospodu, jen

násilně do němčiny se překládá, leží při ústí Kamenice do Labe proti saské zastávce železniční, Schöna zvané. Poslední česká ves se 700 obyv. četnými letními byty a dobrými hotely: *Panský Dům* (Herrenhaus) kníž. Claryho, Hetschelův (dobrá kuchyně), Schlöglův hostinec s vinárnou atd.

Pošta a telegraf ve škole blíže kostela. Pošta do Jetřichovic 2. denně (2 hod. 80 kr. za os.; zpáteční lístky na 3 dny 1 zl. 20 kr.

Povozy: k úpatí Převyšovské brány (45 min.) 1 zl. 20 kr., (drahy a zbytečný) do Jetřichovic 5 zl. (i nazpět 9 zl.)

Soumar (v Panském domě) na Převyš. bránu 2 5 zl. odtud na

Winterberg 1 20 zl. Do Šmilky, na V. Winterberg a přes Přev. bránu zpět 6 zl. — Do Jetřichovic 3 zl.

Nosítka (2 nosiči) za 1 hod. 2 zl., za 1/2 dne (= 6 hod.) 6 zl., za celý den (12 hod.) 10 zl. bez náhrady za zpát. cestu.

Průvodčí (v Panském domě). Plat dle času (viz str. 22.)

Procházky: 1. Na Skálu Elisalexovu (Alžbětinu a Alexandrovu) (10 m). Několik kroků údolím, po dřevěné lávce přes

Maßstab: 1 : 65,000

Maße in Fuß & Metern

Altendorf

Mitteldorf

Liechtenhau

Landow

Ostrow

Postowice

Krippen

Kripenberg

Reinhardt's-

dorf

Schöna

Malz

Wiesenhübel

Lehndorf

Wiesenhübel

Heinisko

Sümmersdorf

Zeughaus

Schmitten

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Wiesenhübel

Kamenici, po l. břehu této až k Labi, odkudž vede cesta na skálu, praporem označenou. Pohled na Labe i na Hřensko v údolí Kamenice.

2. Nad údolím Kamenice ($1\frac{1}{2}$ hod.). Panským domem po schodech na cestu, zříz. kníž. Clarym. Hned nad hotelem skála s vyhlídkou. Cesta po pr. svahu údolí s četnými vyhlídkami vede do *Malinového dolíku* (Himbeergründel) a tímto na silnici do údolí Běly. V pr. nazpět.

Výlety: 1. Do Edmundovy soutěsky (a zpět, $2\frac{1}{4}$ h.) Údolím po silnici až k místu, kde zahýbá do údolí Běly (na Převyš. bránu); tu v p. přes Kamenici dál do údolí zúženého čili sout. Edmundovy; teprv r. 1870 přístupnou učiněna kníž. Edmundem Klarym. Zde hned za myslivnou na l. ku dřevěné brance, podle zbraně na chytání polenového dříví k mostu a přes tento na p. břeh.

Bujný porost na březích potoka i skaliskách v jeho toku roztroušených, malebné skály i les tvoří půvabný obraz, jemuž potok zvláštního kouzla a živosti dodává. Cesta po břehu vede 25 m. k boudě, kde za 30 kr. získati lze vstupenku (v tom zahrnut i poplatek za plavbu člunem tam i zpět), která na druhém konci soutěsky se odevzdá. Kousek dále dřevěným jezem nadržaná voda pro plavbu, vyžadující 18—20 m. až ku *Dlouhé Louce* s hostincem. Dále vede cesta po l. břehu několika tunely ještě 10 m. k *Stimmersdorfskému mostu*. Odtud možno: a) do Reinwiese za 20 m. na silnici Hřensko-Jetřichovské a dále 15—20 m. po silnici k *Zeughausu* vedoucí k jejímu nejzazšímu bodu, odkudž na l. *Stezka Gabrielina* za 1 hod. (z Hřenska za $3\frac{3}{4}$) dovede nás na Převyšovskou bránu. — b) V p. do Rosendorfu dobře označenou cestou za $\frac{3}{4}$ hod. nebo 2 m. dále za mostem v p. klikatou cestou, z níž pěkná vyh. na Soutěsku, na cestu první. Z Rosendorfu dál na Rosenberg (str. 34.)

2. Na Převyšovskou bránu: (str. 35.) a) *Edmundovou soutěskou* (viz. výl. 1., $3\frac{1}{4}$ hod.) Zpět po stezce Pelagie do údolí Běly a po

silnici do Hřenska ($1\frac{1}{4}$ hod.) b) *údolím Běly* ($1\frac{1}{2}$ hod.) Po silnici 40 m. (též povozem pak v l. ku *stezce Pelagie*, jež klikatě přímo vzhůru vede, nebo pohodlněji zacházkou a v l. Výše ústí do ní stezka Gabrielina od Reinwiese. Zpět ne-li touže cestou tedy po stezce Gabrielině do *Reinwiese* ($1\frac{1}{2}$ hod.) a *Edmundovou soutěskou* (1 hod. 10 m.) do Hřenska. Odporučiti lze návštěvu soutěsky při ranním osvětlení spíše než při odpoledním.

3. Na Belveder a do Děčína (str. 27./5.)

4. Do Zadních Jetřichovic (3 hod.); a) *Edmundovou soutěskou* do Reinwiese (1 hod. 10 m. viz výl. 1.); b) po silnici pěšky neb povozem do Reinwiese (6-7 km) c) přes *bránu Převyšovskou* do Reinwiese (3 hod.) Z Reinwiese 2 m. za myslivnou v l. přes louku; za potokem, kde se cesta dělí, stále rovně v před. Cesta červenými tabulkami plechovými označená vede lesem $\frac{1}{2}$ hod. na *Donnerberg*, odtud dále do *Malého Kozího Dolu*, jenž tvoří zde zems. hranici. Dolů tímto po 6 m. stihneme pěšinu v p. přes *Křínický Roh* (Kirnitschhorn) do *Zad. Jetřichovic* (výlety odtud trať VI.).

5. Do Jetřichovic přes Rauschenberg, Mal. bránu Převyšovskou a Vysokou Lipu. Nejprve do Reinwiese (jako při 1. a 4.); dále po cestě do Zadních Jetřichovic (viz 4. c.) ale po 10 m. v p. do *Spavého Dolu* (Schlafgrund); bez odbočení z přímého směru za 20 m. stihneme na pěknou jezdeckou cestu, vedoucí dál po úzkém hřebetu; po 10 m. malá stezka v l. na vrchol *Rauschenbergu* (450 m) Vyhl. na Vyso-

kou Lipu, částečně na Jetřichovice, Arnoltice, Rosendorf, Stimmersdorf a Reinwiese, Jedlovou, Kaltenberg, rozkošný výhled do lesnaté a skalité krajiny u Čes. Kamenice, na Rosenberg, Sněžník, Černé Kameny, směrem údolí Běly na Zirkelstein, na Cís. Korunu, Vel. Winterberg, Pfaffenstein a Papststein. — Zpět na jízdeckou cestu a po té v l. po hřbetě; za 12 m. překročíme příčnou cestu, za níž cesta zatáčí se v p. po 6 m. opět v l. a pěšinou ku **Malé bráně Převyšovské**, jen 2 m. vys. a 3 m. široké, dřevěným křížem označené a rovněž pěknou vyh. poskytující. Zpět 4. m. až k můstku mezi dvěma dolů, odtud po cestě málo patrné v l. dolů na pěknou cestu. Po této v l. vodorovně po svahu nad *Michlovým Dolem* malým tunelem, posléz klikatě dolů; za $\frac{1}{4}$ hod. jsme u **Loupežného hradu Vysoké Lípy** (363 m). V l. žebřík, několik schodů a opět žebřík vedou vzhůru, kde najdeme ve skále vytesaný čtverhran, patrně místo, kde stávalo dřevěné bydliště obyvatelů; za ním asi 3 m hluboká cisterna. Můstkem vyjdeme na výběžek, odkud je pěkná vyh. na Jetřichovské skály (Koliště—Golischt), Marianskou Skálu, na Vys. Lipu, Kaltenberg, Rosenberg, Sněžník, Zschirnsteiny, Zirkelstein, Cís. Korunu a zpět na Rauschenberg. — Vrátime se opět na pův. cestu, kteráž směrem dolů obrací se v l. na vozovou cestu; po této v l. stihneme za $\frac{1}{4}$ hod. silnici, jež za krátko spojí se se silnicí Hřensko-Jetřichovickou, vedoucí na Vys. Lipu a do Jetřichovic (str. 35.)

6. Na Císařskou Korunu a *Okružní Kámen (Zirkelstein)* (1 $\frac{1}{2}$ hod.) Přivozem do Schöny, odtud lesem na sever od zastávky po voz. cestě; po 20 m. zatáčí se tato na levo, za 15 m. jsme ve vsi Schöně, kde hned za prvním domkem vede cesta na p. k Cís. **Koruně** (358 m) s vyh. na Schönu, Reinhardsdorf a Smilku, za níž viděti Wintberg, na l. Sramové Kameny, na p. skály Jetřichovické, Jedlovou a Kaltenberg, před tímto Vys. Lipu (zám. vrch) a Stimmers-

dorf, špičatý Kleis, ve středu Rosenberg s Janovem (Johnsdorf) a Arnolticemi. Poblíž vystupuje Zirkelstein a za ním Elbleiten u Belvederu, dál polabské stěny u Dol. Gruntu v pozadí s Zinkensteinem a vedle něho rychnovským kostelíkem. Z lesů na JZ. vystupují Černé Kameny, (Zschirnsteiny) v l. od nich z části Sněžník. Na SZ. směrem k Čandovu za nižším Vlčím Vrchem vystupuje Koppelsberg, dál Papststein a Kleinherrendorfský Kámen, od nich v p. *Jilový Kámen* (Lilienstein) Medvědí Kameny, Rauenstein, skály v údolí Saske Plznice (Polenz) a za velkým Medv. Kamenem výšiny n. Pilnic.

Z Cís. Koruny vrátíme se do Schöny za 5 m. po silnici ve vsi v l. za 3 m. k restauraci u Zirkelsteinu, kdež ve všední dny požádáme o klíč k restauraci na vrchu, která jinak jen v neděli jest otevřena. Statkem před rest vede cesta v l. za 10 m. jsme v lese, pak v l. na vrchol *Okružního Kamene* č. *Zirkelsteinu* (385 m), kde s ploché střechy restaurace jest podobná vyh. jako s Cís. Koruny. Lépe viděti odtud k Labi u Dol. Gruntu a do údolí Kamenice za Hřenskem; Sněžník vystupuje zcela, také viděti část Král. Kamene, za Sramovými kameny Unger s věží a pod.

7. Na Černé Kameny (Zschirnsteine) z Hřenska do Schöny a vsi do Reinhardtsdorfu, odtud na l. přes Vlčí Horu. (viz trať V.)

8. Na Rosenberg a odtud do **Jetřichovic**: a) *Edmundovou soutěskou* (3 $\frac{1}{2}$) jako při l.) až k Stimmersdorfskému mostu; odtud v p. klikatou cestou do *Rosendorfu* (2 hod.); b) přes Janov (Johnsdorf) cestou většinou výslunnou do *Rosendorfu*, kamž lze také jeti povozem. Ú h. u zel. stromu v Hřensku dáme se přes Kamenici, pak v l. dlážděnou cestou k silnici; touto v p. za $\frac{1}{2}$ hod. Jonsdorf. Zde s Klárova Vrchu pěkn. vyh. Dále dáme se od kaple v l. na pěšinu v p. odbočující ke kříži na Rosendorfské silnici; touto v l. k lesíku, odtud v p. nadejdeme si k Rosendorfu (1 $\frac{1}{4}$ hod.). Na konci vsi ukazatel cesty v l., 2 m. dále křížo-

vatka, kde dáme se v p. k vrchu. Za $\frac{1}{2}$ hod. křížovátka, kde sbíhají se cesty z Rosendorfu, Srbské Kamenice u Kamnitzleithu; zde dáme se v p. na pohodlnou klikatou, stinnou cestu; za 40 m. vrchol **Rosenbergu** (620 m). s rozhlednou (vstupné 15 kr.) a hostincem. Nejkrásnější čedičový kopec Českého Svýcarsko, za nímž za jasna i věže Dráždanské lze dohlédnouti. Na S. vrchy zadního Svýc.: Unger, Granátnický vrch, Tanzplan, a dále vrchy v okolí Sluknova; k SV. Vlčí Vrch, Kottmar, k V. Chřibská, Jedlová, Kaltenberg, špičatý Kleis, v l. od tohoto Ještěd, dále Česká a Srbská Kamenice, Kamený Senov, v l. od tohoto Roll u Mimoně. K jihu oba Bezdězy, ve směru přes Markvartice v p. Ronberg a Sedlo. K JZ. pěkný pohled

na kotlinu labskou, v níž leží Podmokli a Děčín a v l. vrcholy Středohorí, v p. hřbety Rudohorské; před nimi děč. Sněžník. — Vrátime-li se cestou, kterou jsme přišli, stihneme po 4 m. odbočku do Srbské Kamenice (Windisch-K.), kterou dostihneme za 40 m. v l. po silnici za 20 m. přístaviště člunů, odkud nabízí se velmi vděčná plavba po Kamenici 35 m. ku Dolovému Mlýnu (Grundmühle) přejemí i tůněmi v pěkné poloze. Odtud buď na Vys. Lípu (25 m. v p. přes most, pak asi 7 m. po proudu a v p. pěkným *Kostelním Dolem* (Kirchgrund), buď do *Jetřichovic* (za 55 m.) v p. kolem osamělého skaliska na silnici údolím Běly a po silnici v p., nebž do *Vys. Lípy* v pr. přes most, za mostem 7 m. dolů a pak *Kostelním Dolem* (Kirchgrund) v pr. vzhůru.

Trať IV. Hřensko, Převyšovská Brána, Winterberg, Kravín, Čandov.

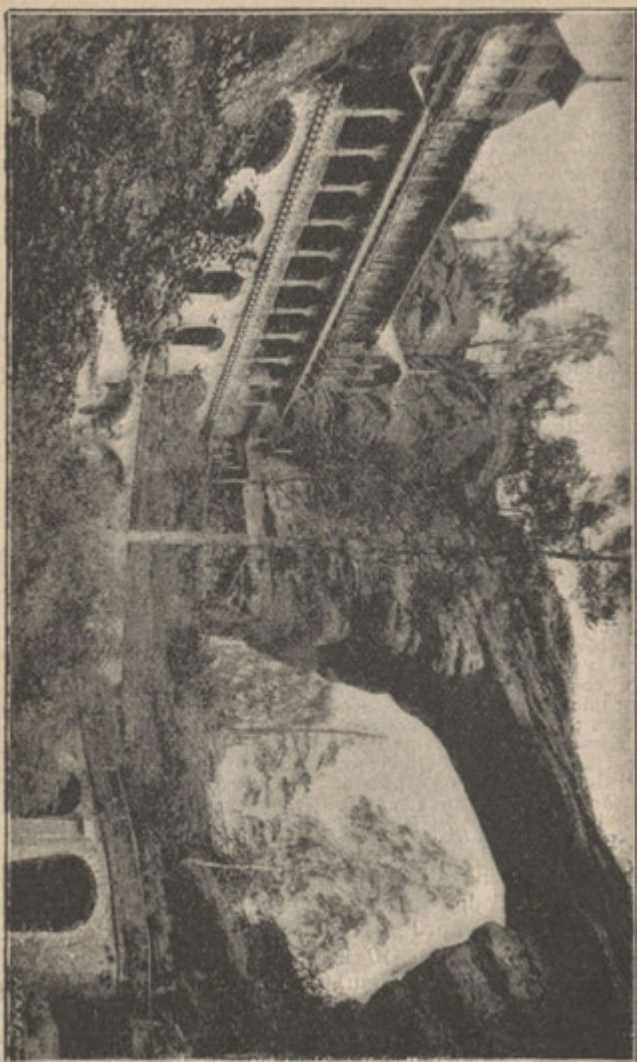
Kromě některých odboček část hlavní čáry turistické, na které zejména v neděli nebo v čas dvou svátků cesta se netrhne. Hlavní trať projde dobrý chodec za den ($6\frac{1}{4}$ hod.); kdo chce navštívit ještě *Edmundovu soutěsku*, potřebuje o $1\frac{3}{4}$ hod. více ($8\frac{1}{2}$). Tolik získati lze *povozem* od *Lichtenhainského vodopádu* do Čandova (5 mk., jednospr. 4 m., též omnibusy). **Průvodčího** netřeba.

Soumar a nosítka v. na str. 23.

Vzdálenosti: Na Přev. bránu přímo $1\frac{1}{2}$ hod., Edmundovou soutěskou $3\frac{1}{4}$ hod.; na V. Winterberg $1\frac{1}{4}$, (na Winterberg z Hřenska přímo $1\frac{1}{2}$ hod.), Kravín $1\frac{1}{4}$ hod. Lichtenhainský vodopád $\frac{1}{4}$ hod. Čandov 2 hod.

Odbočky: Zeughaus, Loupežné Hradý (Raubschlosse), Thorwaldské stěny, Rybníčné Kameny (Teichsteine), Mal. Winterberg.

Z Hřenska na Přev. Bránu jako III. 2. (str. 33.), která jest největší přírodní okrasou Českého Švýcarska. Skalní brána 20 m vys., jejíž strop 3 m silný má délku 15 m. Odtud pěkná vyhl. (420 m). Vstupné 10 kr. (v neděli 5 kr.) ve prospěch stavby cest pro obec Hřenskou. Cesta vzhůru vede za hostincem nejprve v pr. přes *Křížový kámen* s pohledem do skalní kotliny, pak na *Edmundův Kámen* s pohledem na V. Winterberg a bránu; před ním stojí osaměly sloup skalní, mohutný *Převyšovský Kužel*, dále přes most na *strop brány* s vyhlídkou:

Pěvňovská Brána.

K. JV. úchvatný pohled na Rosenberg, údolí Běly a Kamenice. Před Rosenbergem na zelené ploše rozložen Stimmersdorf; v l. od něho Huttenberg; Kamenický Vrch zámecký, Kamený Senov, se svým Vrchem (Herrenhaus), blíže do předu Ottenberg, jen na vrcholi zalesněný, vedle úzkého a špičatého Mittenbergu a Himmertsbergu; dále mohutný Kaltenberg po boku se špičatým Kleisem.

Pod nimi stavení Vys. Lipy. Na p. od Rosenbergu Vilhošť (Wilscht)

Hostinec na Převyš. Bráně. Ceny vyšší ač nikoli přemrštěné. Česká kuchyně. Vino i pivo. Noclehy (postel 1—1·5 zl.) Telefon do Hřenska a do hotelu Reinwiese.

Z Převyšovské Brány na Vel. Winterberg (1¼ h.) označená cesta za restaurací vede nejprv 10 m k t. zv. *Kanapě* (vyhlídka do Převyšovského Dolu, na Rosenberg, Stimmersdorf a Rosendorf). Kousek dále ústí zpr. strany cesta z *Webrových Roklí*.

Webrovy rokle, zajímavá, asi 1 hod. trvající procházka romantickým údolím k Zeughausu; za 10 m. ke schodům na l. dál k velké

a dále Ronberg se zříceninou, před nimi Klobouk s křížem na vrcholi a vesnice Arnoltice, Janov, Rosendorf, Elbleiten. V pozadí směrem k Ústí Zinkenstein a Hora Františkova; dále na p. rozhledna Sněžniku, za nim hřbety Rudohorské, dál v p. Okružní Kámen (Zirkelstein) a Cis. Koruna, a za nimi Černé Kameny (Zschirnsteine), dál v p. nízký Vlčí vrch a Koppelsberg, za nimi Kněží (Pfaffenstein) a Papežův Kámen (Papststein). Nejblíže na p. od nich V. Winterberg.

Jeskyni a do stinného údolí; na p. nahore *Hladká Stěna*. Posléz vozová cesta na l. k Zeughausu.

Turistická cesta vede od ústí cesty z W. R. dále při hranici zemské asi ½ h., kdež ústí do ní pak z pr. strany cesta z *Richtrových Roklí*.

Richtrovy rokle vzdáleny jen asi 25 m.; jimi projdeme za ½ hod. do *Velkého Canu*, jímž vede silnice z Reinwiese do Zeughausu podle *Thornwaldských stěn*. Necháme-li rokle R. na p. a pokračujeme v l. po t. zv. *Zlaté stezce* (Goldsteig), najdeme nejprve v p. pěšinku k pěkné jeskyni, v přímém

směru dále asi za 40 m. stihneme na p. další rokle *Hüllenschluchte* a *Smolné* (Pechschluchte), jež se cestou obcházejí a mnoho zajímavých pohledů poskytují. Za nimi v levo odbočka (5 m.) k *Wagnerovu odpočinku* (Wagnersruhe) s pěkn. pohledem na Loupežné Hradky; za 20 m. v l. *Zeughaus*.

Od ústí cesty z Richtrových rokli vede turistická cesta (Fremdenweg) ještě několik minut k rozvětvení. Větev v l. vede na V. Winterberg, kdež asi za ¼ h. stihneme odbočku na l. přímo do Hřenska vedoucí; na pr. za 10 m. vrchol **V. Winterbergu**. Kdo nechce na vrchol V. Winterbergu nadejde si od rozvětvení přímým směrem na cestu, vedoucí s Winterbergu na Kravín; tímto směrem stihneme za několik m. ještě na pr. odbočku na *Zeughaus* (viz níže).

V. Winterberg (553 m), čedičový hřbet s vegetací bujnější nežli v pískovcovém okolí. Náleží k nejvyšším bodům českosaského Svýc.

Vyhlídka bytí i ne nejobsáhlejší, jest jistě z nejmalebnějších. Stříbrná stuha labská vroubená skalami i lesy, od nichž v blíží i dál roz-

ptylují se bohaté skupiny vrchů, holých turní skalních i lesnatých výšin, travnatých i vzdělávaných ploch, vesnic a měst, tvoří vábný obraz, který stojí za podívanou. Labe objevuje se nám nad a pod Candovem k SZ. v pozadí s Jilovým Kamenem (Lilienstein), Medvedími Kameny a Rauensteinem, kde v klinu vrchu vidíme ves Veleň (Wehlen); za Rauensteinem někdy i věže dráždanské, na p. od něho skály Rathenské a Plznické (Polenzthal.) V popředí vidíme Rauschenstein a Šramové Kameny. Severněji za nimi Vys. Lásku (Hohe Liebe), za ní na p. Waitzdorfský vrch, ještě dále v p. Gickelsberg a v p. za ním zámek Stolpen. K S. leží před námi Lichtenhain a rovně v popředí Malý Winterberg, za ním Unger s rozhlednou; na p. v popředí bílý Granátnický Hrad (Grenadierburg) u Saběnic, za ním v pozadí Falkenberg u Neukirchu. K SV. vévodí v pozadí Tanzplan (s rozhlednou) a Cernoboh u Bousova (Bautzen) rovněž s věží; vedle nich Botzen u Šluknova, před nimi Saupsdorf s kostelíkem. Dále na p. Pirsken, Plissen, Zeidler a za nimi v dálce Kottmar, dál na p. Vlčí Vrch a v

pozadí Zemská Koruna u Zhořelce. K V. zříme v popředí Velký Cand (Zschand), za ním Jedlovou (Tannenberg), v l. Luž (Lausche), v p. Schöber a Eibenberg, v pozadí Ještěd; v popředí na p. Thorwaldské Stěny, z nichž ve středu Raumburg vyniká. V l. Hochhübel; v pozadí kostelík v Schönbornu, v l. Spičák u Warnsdorfu, za jasnou v pozadí Tafelfichte a Jizerské Hory. K JV. má vyh. mnoho podobného s vyh. Přev. Brány. Viděti do skal čes. Svýcarska u Jetřichovic, kde vystupují Rynártice pod Kaltenbergem, Kamenný Senov, částečně i Čes. Kamenice, Rosenberg, v l. v pozadí Bezdězy, v předu Stimmersdorf, vedle něho Rosendorf, v zadu Vlhošť (Wilscht) u Dubé, v p. Ronberg se zříc. K J. přes Binsdorf, Arnoltice a Johnsdorf viděti kostelík Rychnovský před Sedlem, Zinkenstein, vrcholy Štředohoří, jmenovitě Lovoš. K JZ. Sněžník s rozhl. v pozadí s Rudohořím v popředí s Cer. Kameny (Zschirnsteine), Cis. Korunou, Zirkelsteinem a Šchönou. K Z. v pozadí Král. Kámen (Königstein) s okolními vrchy vidíme jak z Přev. Brány. (str. 35.)

Hostinec na V. Winterbergu r. 1841 zřízen na státní útraty. Dobrý, poměrně ne drahý. Nocleh pro 40—50 osob po 2 mk., snídane 80 pf.

S Winterbergu možno sestoupiti přímo do Hřenska, do Šmilky nebo pokračovati dále na Kravín a Čandov.

Do Hřenska (1—1½ hod.) s velmi příjemnou odbočkou na Kippborn. Mezi hosp. budovami rest. podle studně cestou označenou na Kippborn; po 6 m. dělí se cesta; jdeme v l., po dalších 6 m. vede na p. pěšina na Kippborn. Odtud zpět zas na p. v. cestu a dle bílých znamení až do Hřenska. Po 35 m. jsme na jízdecké cestě, po které možno jíti pohodlně v p. 30 m. nebo v dosavadním směru ob-

tižněji dolů v 8 m. na silnici v Hřensku.

Do Šmilky (¾—1 hod.) nejlépe po Kořenové cestě (Wurzelweg) pohodlněji než po horské — Bergsteig). Jde se kousek po této cestě k Mal. Wintbergu; po 12 m. v l.; po dalších 6 m. jsme u Kořene, kde na l. odbočuje cesta do Šmilky. Po 25 m. u Zwieslu v l. a Šmilkou ku stanici parotlodi.

Do Čandova možno s Winterbergu též přes Šramové kameny (viz str. 46.).

Na Kravín (s vrcholu Winterbergu 1½ h.). Sestup po kořenové cestě ke Kořenu (jako sestup do Šmilky). Po 10 m. odbočuje na l. lesní cesta na Kippborn; několik kroků dále sti-

hneme z prave strany přicházející *Koňskou stezku* (Rosssteig, lesní voz. cesta) (viz nadcházkou pro ty, kdo chtějí minouti vrchol V. Winterbergu str. 38.); zde, rovněž na pravo, odvětjuje pobočná stezka, příjemnější pro chodce, nežli soumary zdeptaná cesta turistická.

Po této za 10 m. stihnem do **Heringovy díry** (Heringsloch), pod níž odbočkou je na p. cestě k Loupežným Hradům. Jdeme rovně dále asi 100 kroků z lesa, kde naskytuje se pěkný rozhled na Kravín a Granátnický Hrad, Lorenzstein a Gleitmannshorn, mezi nimiž v pozadí vystupuje Tanzplan s věží, v popředí Malý Čand.

Cesta vede dále kolem vystupujícího *Heringova Kamene* asi 10 m. po volné prostora na p. se

zahýbajíc opět do lesa, kde po 20 m. naskytují se v p. pěkné pohledy; jdeme kolem *Gleitmannshornu* z lesa na lysin, kde na skále znak kurfirstovský v pískovci s letopoč. 1558 (8 schází) jest vytesán. Odtud pěkný pohled v l. na Lorenzstein, Kanstein, Rybníčný Kámen, zadní Hrad Loupežný a Stěny Medvědi léče (Bärfangwände). Za další 3 m. jsme opět na turistické cestě.

Necháme-li stranou odbočku do *Heringovy díry*, přijdeme po několika krocích ke *Kořenu*. Nechavše odbočku do Šmilky na levo jdeme dále 8 m., kde stihneme *jezdeckou cestu* z leva přicházející. V těch místech turistická cesta uchyluje se na pravo, v l. pak jde stará cesta, poněkud zašlá, po svahu Mal. Winterbergu.

Asi za 12 m. stihneme touto odbočkou

Zimní domek (Winterhäuschen, lovecká chýše kurfirsta Augusta z r. 1558, r. 1818 znovu vystavená, však nedodělaná), z jehož oken otvírá se pěkný pohled na Kravín, Lorenzstein, Zad. Hrad

Loupežný, v l. na Stěny Léče Medvědi, Rybníč. Kámen, v p. Hochhübel; M. Wintberg s vrcholem zalesněným vyhlídky neposkytuje; necháme jej v l. i stihnem za 10 m. opět turistickou cestu.

Necháme-li odbočku na *Zimní Domek* na l. přijdeme po hlavní turistické cestě asi za 15 m. na *plateau* s ozvěnou a se skvostným pohledem na Velký a Malý Čand, Granátnický hrad u Saběnic, v pr. na V. Winterberg.

Po chvíli spojí se cesta s pěšinou od Zimn. Domku a asi v 10 m. stihneme ukazatel cesty, dále podle studně k napájení koní za 8 m. přijdem ke křižovatce se silnicí od Zeughausu k malému vodopádu Lichtenhainskému vedoucí. Rovněž dále za 20 m. přijdeme pod *Jestrábi Dol* (Habichtgrund), jímž vedou schody na

Kravín (Kuhstall, 309 m); masivní, nízká skalní brána rozšiřující se v prostranné plateau s pěknou vyhl., kterou zběžní navštěvovatelé se spokojují.

V 3. pol. 15. stol. hrad *Wildenstein* s četnými stavbami a opevněními, jenž r. 1451 byl opuštěn a zrušen. V 30tíl. válce útočiště okol. obyvatelstva i s dobytkem (odtud jméno Kravín), v 18. stol.

sidlo loupežníků. Od r. 1786 navštěvován turisty; v jeskyni vařena káva pod přirozeným komínem (v p.); nyní *hostinec* s noclehy pro 30 osob po 1·5—2·5 mk.

Zevrubnější prohlídka s průvodčím (zpropitné dle libosti) zde stále meškajícím doporučení hodna. Nejdříve k vyhlídce za *bránou* do Jestrábího dolu, v l. na Heulenberg v p. na Lorenzstein, Hochhübel, Zadní Hrad Loupežný, Stěny Léce Medvědi, Malý Winterberg se zimním Domkem. — Pak do *Kouta* (Wochenbett), jeskyně, dříve jako sklepu používané. — Po 90 schodech na *plateau* s lepší vyh. než dole, v l. na Hausberg, Grossstein, Tanzplan, Arnstein, nad nimi Vlčí Horu, na p. Heulenberg, Kannstein a Rybníčný K. (Teichstein), za Lorenzsteinem, v pozadí Luž a Jedlová (Tannenberg); za Hochhüblem Raumberg. Dál na *Kazatelnu*, k *Jeskyni loupežnické* poblíž *Taufsteinu* s pěknou vyh. na Wildenstein v popředí, v l. Blossstock s Áffensteinem, za nimi Sramové Kameny; Falkenstein a Vys. Láska (Hohe Liebe) u Candova mezi Šr. Kam. a Falkensteinem Papežův K. (Papststein) u Král. Kamene, v p. Jilový K. (Lilienstein). — Pak nízkou jeskyní zvanou *Krumme Karoline* po žebříku ku *Krejčovské Díře* (Schneiderloch) s pěknou ozvěnou. Poblíž hostince vyh. na hostinec u Lichtenhainského vodopádu, Mittelndorf a Lichtenhain. — Odbočka na *Hausberg* (20 m., 392 m) doporučení hodna; hnědě vyznačenou cestou lesem; za 7 m. křižovatka se silnicí, jež vede k *Brusině* (Schleifmühle) v údolí Křinice.

Široká lesní cesta (turistická) vede odtud rychle dolů kolem *Münzsteinu* (osamělého kolmého sloupu) a přes Münzbach do údolí *Křinice* (Kirnitschthal); několik set kroků níže

Lichtenhainský vodopád, jako většina vodopádů (kromě Langenhennersdorfského) čes. sas. Švýcarska uměle nadržovaný; postrádá též romantického okolí, jakým na př. honosí se Kosí vodopád (Amsellfall). Kdo viděl přiroz. vodopády, nezíská zde mnoho spuštěním vody za zpropitné 35—50 pf.

Velká restaurace. Noclehy, povozy do Candova, průvodčí, soumaři, nosítka.

Kousek níže druhá menší restaurace u *Malého* vodopádu, proti které ústí silnice od Zeughausu přes Loupežné Hrady vedoucí.

Odbočka na Zeughaus.

Hned za místem, kde hraje kolovrátek na turistické cestě, jdoucí od Převyšovské Brány částečně po hranici zemské ku Vel. Winterbergu, odbočuje na pravo cesta do *Richtrových roklí* (str. 37.), později *Zlatá stezka* (Goldsteig), vedoucí až do Zeughausu; buď po této nebo kousek dále po druhé vozové cestě (Rosssteig) rovněž na první odbočující dáme se na Zeughaus. Tato druhá pěkné pohledy poskytuje v pravo na Vel. Čand. a Thorwaldské Stěny, do předu na Hochhübel a vrchy u Zadního Hermsdorfu.

Zeughaus, osamělá myslivna, útulně položená při silnici,

jež z Reinwiese podle Thornwaldských stěn vede Velkým Čandem do údolí Křinice a tudy dále v l. do Čandova, v pr. do Zad. Hermsdorfu. Dobrá, jednoduchá restaurace i několik noclehů. Příjemný útulek pro delší pobyt.

Výlety: 1. Na Thorwaldské Stěny (2¼ hod.) 5 m. údolím Vel. Candu vzhůru, pak v l. cestou, na Hochhübel vedoucí, po 10 m. v p., po dalších 5 m. v l. a pak po hřebeni Stěn až ku Kamenu 191. Odtud v p. dolů do *Hiekelovy rokle* (stranu Hiekelova jeskyně) a touto do V. Candu. Cesta dost namáhavá s nemnohými výhledy do postranních rokli V. Candu a k Z. Hermsdorfu.

2. Do Zad. Hermsdorfu (5½ km) po cestě Thorwaldské lesem (něk. kroků za Zeughausem v l.) do údolí Křinice, kteráž přejde se po kamenném mostě t. z. *Thorwaldském*, pak ¼ hod. vzhůru po silnici údolí Křinického (3½ km dále do Zad. Jetřichovic) a pěkným lučinatým údolím potoka Hermsdorfského k cíli výletu.

3. K Rybníčnému Kamenu (Teichstein, 430 m.) 40 m. Několik kroků za Zeughausem v l. po cestě do Zad. Hermsdorfu a dále hned cestou v l. odbočující označkovanou. Skvostná vyh. na Vel. Cand a rokle, do něho ústící (str. 37.) na Winterberg, Hausberg, Blossstock, Lorenzstein atd.

4. Webrovými roklemi na Převyš. Bránu (1¼ hod. str. 37.)

Z Zeughausu do Čandova Kravín (č. 7.) s odbočkou neb z Kravínu dále jako na str. 40. nebo od křižovatky s cestou turistickou pokračujeme, dále rovně silnicí Zeughausskou k Malému Vodopádu Lichtenhainskému; silnice tato neposkytuje však mnoho zajímavého.

Od vodopádu Lichtenhainského do Čandova (2 h.) (nejlépe povozem) vede pěkná silnice po pravém břehu Křinice, povozy hojně o svátcích valně obtěžují chodce, takže rád se uhne, (pohříchu dosti pozdě) 20 m. před Čandovem na pr. na *Hartungovu promenádu* lesem. Od vodopádu v l. pískovcové stěny Křinického vrchu; naproti Mokrým Dolem (Nassergrund) cesta do okolí Šramových Kamennů. V místě, kde silnice na l. se zatáčí stará štola dolů, r. 1773 zaniklých. Tu vystupuje

5. Po Zlaté Stezce (Goldsteig) na Převyš. Bránu (2 hod. str. 37.)

6. Na V. Winterberg (1¾ hod.) po Zlaté Stezce, k níž za 20 m. přijdeme vozovou cestou v p. od Zeughausu, dále kolem rokli (str. 37.) až na turistickou cestu (odtud na Převyš. br. viz. výl. 5.) a v p. za 20 m. na Winterberg (str. 38.) Jiná cesta jako při č. 7. na Zad. Hradý Loupežné a od rozcestí (Kravín-Winterberg) v l. i po 7 m. na l. na jezdeckou cestu a podle Stěn Medvědi Leče (Bärfangwände) kolem Zadního Dolíku (Hintergründel) s pěknými pohledy na p. za 30 m. do Heringovy Díry (str. 40.) a dále na vrchol.

7. N. Kravín. Od Zeughausu 8 m. Vel. Čandem dolu a silnicí v l. 5 m. pak na l. 20 m. přes Zadní Hradý Loupežné, odtud zatačkou na p. opět na silnici (kdo nechce Hradý navštívit, může si přímo nadejít); ukazovatel na Kravín; odtud možno zajít na *Lorenzstein* a sestoupit v l. do Malého Candu; tímto v l. zpět na silnici Zeughausskou u Hohe Heide (nebo přímo od ukazov. sem.); po 5 m. křižovatka s turistickou cestou a touto na p. za 20 m. Kravín.

voliti můžeme buď cestu přes bez odbočky na Lorenzstein a nebo od křižovatky s cestou turistickou pokračujeme, dále rovně silnicí Zeughausskou k Malému Vodopádu Lichtenhainskému; silnice tato neposkytuje však mnoho zajímavého.

žula, jež nad pískovce vyvřela. Dále *Mittelndorfský mlýn*; v pr. cesta do Mittelndorfu; kousek dále, kde končí žulový obvod *Ostravský mlýn* s rest. ($1\frac{1}{2}$ h. před Čandovem.) Kousek dále v l. příkrá cesta do *Ostravy*. Na pr. Hartungova proměna lesem. V pr. Střelnice, v l. lázeňský park, háj, hůtel, lázně se zahradou, dále městský park, vily na pr. restaurace a pensionaty s letními byty. Městem k parnímu převozu na nádraží.

Traf V. Čandov s okolím.

Čandov (nikoli Žandov, ani Šandava, něm. Schandau), město s něco více než 3 tis. obyv., jehož původní slovanské jméno odvozuje se od *Candů*, skalnatých dolů (str. 41.), při toku *Křinice*, jež u Čandova do Labe ústí a na jejímž náplavu město stojí v nízké poloze (125 m), což zavinuje časté záplavy města, jinak ale příčinou jest rozkvětu jeho obchodu jako přístavišního města polabského. Kromě toho jest Č. *místem lázeňským* s láz. slatinnými a železitými, jež do roka navštěvuje na 3000 hostů, a střediskem ruchu turistického, tak že se tu do roka staví na 25.000 turistů. Jest výborným střediskem pro výlety do saského, i dobrým východiskem do t. zv. Zadního Švýcarska (u Saběnic a Zad. Hermsdorfu tr. VI.). Hlavní celnice saská a rakouský celní úřad. Kostel z r. 1645 má kazatelnu z jediného kusu pískovce s postavou Mojžíšovou jako nosičem.

Hotely: 1. Řádu. Na břehu Labském: *Forsthaus*, *Deutsches Haus*, *Böhmisches Haus* s verandami a pěkná vyh. Majetek akc. spol., které náleží také villy na Postolovické silnici $\frac{1}{4}$ hod. vzdál., s krásnými zahradami a na delší pobyt zařízené. Rovněž na nábreží pohodlný *Dampfschiff*, *Hotel*, *Zlatý Anděl*, *Město Berlin*, *Stěpánův Labský Hotel*, *Bahrův u Sas. Švýc.* V městě na náměstí *Schweizerhof*, u lázni *Lindenhof* a *Elyseum*. II. řádu. Na náměstí *Goldener Anker*

a *Gambrinus*; na Hohnsteinské silnici $\frac{1}{4}$ hod. vzdálen *H. Wilhelms-höhe*.

Byty: Kromě hotelů ve villách a pensionech, v priv. domech a v lázeňském domě (*Kurhaus*, 100 pokojů po $1\frac{1}{2}$ m. pension od 5 mk.)

Směnárna: *Filiálka Vereinsbank* zu Pirna v lázeňské aleji.

Taxa lázeňská při pobytu delším 5 dnů až do 6 týdnů za osobu 2 m. týdně, u rodin za každého člena staršího 15 let $1\frac{1}{2}$ m., děti od

6—15 let $\frac{1}{2}$ m; děti do 6 let a služební lidé neplatí.

Lázně: *Železité* v přízemku láz. budovy $1\frac{1}{2}$, v 1. patře 1·2 mk., jehličnaté o 50 pf. více, slatinné 3 mk. Též parní irsko-římské, a ruské, a sprchové. Též plovárna na Labi při ústí Křinice.

Nádraží na levém břehu Labském $\frac{1}{4}$ hod. níže. Parní převoz

(10 pf.) ku všem vlakům. Též vozmo 2 mk. (dvouk.) a $1\frac{1}{4}$ mk. (jednok.) větší zavazadlo 25 pf. od 10 h. večer do 6 hod. ráno dvojnásobná taxa.

Pošta: Do Hohnsteinu 2krát denně z nádraží 1 mk. Služba pošt. i telegr. v městě (Poštovní třída č. 32.) i na nádraží.

Městem z náměstí v pr. přes Křinici ku *Kolonádě* a dále sady k lázeňskému domu (Kurhaus); na pr. Postolovická silnice s četnými villami a pensiony, král. park se sochou krále Alberta Saského. V l. Saupova skalní zahrada tarasovitá, nákladem 20.000 tol. zřízená, do níž země z Čech byla dovezena. K severu zvedá se zámecký vrch (Schlossberg), u lidu také Kieferich zvaný. Z nám. v l. na silnici Hohnsteinskou, podle četných pensionů a starého hřbitova ku Vendickému přivozu (Wendischfähre), jehož jméno tak živě připomíná staré Slovany.

Procházky.

1. **Údolím Křinice** Hartungovou promenádou kolem několika restaurací k Ostravskému mlýnu (20 m.)

2. **Na Ostravský Stít.** (Ostrauer Scheibe, 250 m $\frac{1}{2}$ hod.) Pěšinou za hot. Lindenhofem v p. dle červených a zelených značek podle Lutherova poprsí vzhůru (pohled na Krippen), pak v l. k restauraci (dobré) na vrchol. Pěkná vyh. na Falkenstein a Šramové Kameny a celé okolí.

3. **Do Krippen, na Bertheltovo prostranství** a ku skále Bedř. Kellera 35 m. Přivozem nad ústím Křinice, nebo 8 m. výše přivozem Postolovickým do Krippen (stanice dráhy); silnici podle potoka asi 100 kroků a pak v p. po dlážděné cestě, několik kroků dále na l. po klikaté promenádě vzhůru a na Bertl. prostr. s vyh. na polabí, Falkenstein, Šramové Kam. a p.

4. **Na výšinu Karolovu** (20 m.) a *Malou Baštu* ($\frac{3}{4}$ hod.) Reinhardttsdorfskou. Do Krippen jako u 3. Zde k dědičné rychtě se stinnou zahradou, tu v l. k t. zv. ruské ville, kde mezi dvěma duby vede *Lutherova cesta* na výš. Karolovu s pěkn. vyh. (jako 3.) Zpět po Lut.

cestě a dále stupňovitou cestou podle plotu zm. villy 10 m. na cestu; touto 100 kroků v l. cesta se dělí, rovně dál do Reinhardttsdorfu, v l. na *Malou Baštu* s vyh. na stěny Plznické (Polentzthal) protější Zahnsgrund s Ungrem v pozadí, polabí, Lilienstein, Šramové Kameny atd.

5. **Na Zámeckou Baštu** (Schlossbastei, 160 m. 5 m.) s dobrou restaurací (camera obscura; pěkný rozhled); po stupních vzhůru na *Zenkenhorn* s pod. vyh.; dále cestou vedoucí na Zámecký vrch (Schlossberg). Lauřin odpočinek (Laura's Ruh) a Výš. Schillerovu ku *Friensteinu* s umělou zříceninou a pěkn. vyh. na Vys. Lásku, Falkenstein, Šramové Kam., za nimiž v p. Vel. Wintberg, v pozadí Rosenberg, v l. trojklanná Cís. Koruna a Zirkelstein, v p. Vlčí Hora, dál na jih, Kohlbornstein, v l. Černé Kameny (Zschirnsteine), v p. Sněžník; v popředí Papstdorf s Kleinherrnsdorfským Kamenem, na zad Pfaffenstein, Králův Kámen, Lilienstein s Malým Kam. Medvědim. Konečně i okolní stěny údolí Plznického (Polentzthal) a stěny Ochelské.

Polodenní výlety.

Odporučení hodny pro výletníky z Prahy a vnitra země vůbec, drahou nebo parníkem přibývší, kteří téhož dne zpět ku Praze se vrací a nemají úmyslu větší cestu podniknouti.

6. Na Brand (1 $\frac{3}{4}$ hod.) Po hohnsteinské sil. podle Labe přes Vendický přivoz (*Wendischfähre*) do *Porschdorfu* (nebo lépe drahou (III. tř. 20, II. tř. 30 pf.) do Porschdorfu, nad nímž nedaleko Plzně (Polenzbach) stýká se s pot. *Saběnickým* (Sebnitzer B.), přicházejícím z p. strany z *Hlubokého Dolu* (Tiefer Grund) Stěn Ochelských a Frinzbergu, jímž dáme se až k sloupu Brandskému. (Až sem 5,5 km možno také povozem). Dříve než přijde se k tomuto ukazateli, odbočuje na l. cesta přes Frinzberg (zapovídaná les. úřadem), mnohem vděčnější; obě cesty výše na stezce Frinzské (Frinzsteig) se sejdou a vzhůru klikatě vede 800 schodů na **Brand** (323 m). Restaurace. Nocleh pro 50 osob 1—1 $\frac{1}{2}$ mk. Skvostná vyh. (viz trať VIII.). Zpět možno po silnici Brandské (k Hohnstein) 3 m., pak v l. asi $\frac{1}{4}$ hod. do *Schulzengruntu*, jenž ústí do Plzně 5 m. nad *Waltersdorfským mlýnem* (restaurace, 50 posteli, též letní byty) odtud údolím Plzně přes Porschdorf do Candova 6,1 km.

7. Na Weitzdorfský Vrch (2 hod.) a **Gickelsberg**. Jako při 1. Hlubokým Dolem až ku Grundmühle 7,9 km až sem možno též povozem; odtud v p. do vsi Weitzdorfu (10,7 km, 335 m). Nebo již 8 m. nad Brandským sloupem v p. (60 kr. za kilometrem 3,9) za 12 m. do Weitzdorfu. Odtud na vrch, ježhož nejvyšší bod není přístupným. Pěkná vyh. podobná jako s Brandu, od lesíka 10 m. vzdáleného. Zpět možno do údolí Saběnického k želez. zastávce *Kohlmühle* (1 hod.) Odtud vděčná vycházka na **Gickelsberg** (414 m) přes Gassdorf po cestě černě značkované (1 hod.); čedičový kopec s rozhlednou a pěknou vyh.

8. Na Jílový Kámen pův. Ylgenstein od slovanského jil, odvozeno nyní (Lilienstein) (419 m, 1 $\frac{3}{4}$ hod.) Jako u 1. do *Wendischfähre* (25 m.); u ukazovatele, kde v l. zabývá silnice na most k nádraží Candovskému, dáme se v p., po dalších 5 m. u jiného ukazovatele v l., projdeme pod dráhou, pak kousek podle tratě a v l. přes Lososí pot. (Lachsbach) aleji třešňovou do vsi *Prossen* ($\frac{3}{4}$ hod.). Od budovy velkostatku na p. přijdeme dle ukazovatele (ku Král. Kameni (Königstein) na chodník, částečně dlážděný, jenž za 1 m. se dělí; jdeme rovně dále 50 kroků na cestu v p., kde pěkné vyh. se naskytují na Papežův K., Gohrisch, Kněží K., Kohlborn, Vlčí Horu, Rosenberg, Zirkelstein a Cis. Korunu. S plateau, na něž vystoupíme, další vyh. se otevře v p. na K. Medvědí, Rauenstein, Baštu, Honigstein s Lokomotivou a Jehnětem, na Rathewalde a Gammrig. Odtud dále cestou bile značkovanou podle šafářství Seltnického (v l. 223 m) ku kraji lesa a později v p. hadovitě vzhůru a po kamených schodech na vrchol. Na vrcholi stávala druhdy dřevěná asi tvrz, jež v letech 1389 až 1391 spolu s pevností Královským Kamenem od krále Václava Thimovi z Koldic v zástavu byla dána. Obelisk na V. straně připomíná návštěvu Augusta Silného, jenž dal zde r. 1708 schody založiti. Jméno hory pochází z původního Ylgenstein, odvozeného ze slovanského jména „jil“, jež ukazuje na jílovitou touni na vrcholi. Tuto rozvětvují se cesty: v p. k *hostinci* (dobry, nikoli drahý, nocleh) a *rozhledně* (15 m vys. vst. 10 f.); k V. ku starému, výše dotčenému *Obelisku a Karolově Bašči*, k Z. na *bod triangulační*; k J. na *Želví Kámen* (Schildkrötenst., vyh. k pevnosti Král. K.), kde stojí nový *Obelisk*

vetinský, postavený r. 1889 k oslavě vetinskeho jubilea rodu král. Na úpatí měl r. 1813 Napoleon opevněný tábor na obranné čáře proti Rakušánům, jehož stopy ještě jsou patrný. R. 1866 porazili Sasové les na vrcholi, aby znesnadnili použití vrcholu pro případ napadení pevnosti Král. Kamene se strany Rakouské. Vyh. náleží k nejkrásnějším a nejúplnějším v celém česko-sas. Svěc.

K V. spatřujem Labe podle Čandova v pozadí s V. i M. Winterbergem (viz obr. a Sramovýmí Kam., Falkensteinem a Vys. Lás-kou. Mezi Winterbergem vystupují Lauše a Jedlová (Tannenberg). Na p. od Winterb. řadí se Kaltenberg a Kleis, blíže před nimi Zám. Vrch u Vys. Lípy a Rosenberg, před tímto Okružní K. (Zirkelstein) po boku v l. s Cis. Korunou. Mezi oběma vrchy viděti jest Reinhardtsdorf a v p. od Rosenbergu Vlčí Vrch (Wolfsberg). K JV. vidíme ve středu Malo-Hennersdorfský a Papežův K., v l. od nich Kohlbornstein, před nimi ves Gohrisch, za nimi Černé Kameny a Gohrisch v řadě lesnatých kopců, za kterými v dáli vystupuje Zinkenstein. K J. nápadným jest Sněžník děč. v popředí ve středu Kněží K. (Pfaffenst.) od něhož táhne se ke Král. Kam. Pfaffendorf. Za Král. Kam. v l. v pozadí Reichstein, v p. Hermsdorf a Sedlo, od kterého na Z. k Dráždanům táhne se hřeben rudohor-

ský (Geising, Luchberg, Viliš). Pěkný jest pohled na pevnost Král. Kámen s vesnicí Ebenheiten pod Jilovým Kam.; dál k Z. na p. vystupuje Kotavský Spíčák, blíže k SZ. na p. Medvědi Kam., za nimi Naundorf a v pozadí Drážďany. Severněji viděti Veleš s Vel. Kam. Medvědim, za nimi Pilnici na p. Rauenstein s vesnicí Weissig v popředí, pak Rathenské skály a Baštu. K S. Rathewalde a na Labi Rathen, v p. Honigstein, v pozadí zámek Stolpen; v l. od tohoto Augustův Vrch a Königsbrücke; na p. od Rathenu Gamrig s Hohnsteinem v pozadí, stěny v údolí Plznice (Polenzthal). K SV. Brand s Waltersdorfem v popředí a Falkenbergem v pozadí, Weitzdorfský Vrch, za nim Unger, Gickelsberg a v pozadí Botzen u Sluknova, Východněji Tanzplan, Plissen a Wolfsberg, v předu na úpatí Porschdorf, nad Lososím potokem Rathmansdorf a nad Křinici Ostravu.

Ostatní malebnější ještě částky vyhlídky, zejména do bližších partií okolních spatříme, opustíme-li rozhlednu a vystoupíme na výběžky hory k *star. obelisku*, kde viděti jest Čandov a celé polabí nahoru k Smilce, nebo ke *Karlově Baště*, odkud viděti oba konce oblouku labského, jenž Jil. K. obklopuje, nebo k *Vetinskému obelisku*, odkud jest nejlepší pohled k pevnosti Král. K., nebo konečně k *triangul. sloupu*, odkud příznivý pohled k Dráždanům se nabízí.

Zpět doporučuje se nejlépe přes Králův K. (Königsstein); cestou dolů až k ukazateli pod kuželem vrchole, zde přímo podle ukazatele cesty k Halbestadtu a přívozem do Král. Kam., odkudž parníkem nebo dráhou do Čandova.

9. Na **Papežův Kámen** (Papstein 452 m). Poblíž přístaviště parolodi je Malo-Hennersdorfský přívóz. Tímto přes řeku a na silnici pod tratí želez. kde brzy stihneme ukazatel k »Papsteinu« ukazující. Krásným lesem za 18 m. dospějeme k *vyhlídce*, pak za 10 m. dále do *Malého Hennersdorfu*; vesnici asi 30 kroků pak v p. do savadním směrem cestou dobře značkovanou a po 40 m. pohodl-

ného stoupání k *restauraci* (450 m dobrá, noclehy), odkudž krásná vyh.

Od restaurace vidíme v předu pevnost Král. K. v p. od ní údolí potoku Behneského a za nim rovinu k Dráždanům s četnými vesnicemi. K S. výšiny v okolí Pilnice, do popředí Velešské Lípy, Jilový Kámen, Medvědi Kameny, Rathenské skály, dále na p. Keulenberga a zám. Stolpen, stěny údolí

Plznického (Polenzthal) a před nimi Waltersdorf a Porschdorf, dále k SV. údolí pot. Lososího s dráhou na Saběnice, jež mizí v tunelu vrchu Waitzdorfského. Odtud na p. Gickelsberg, Falkenberg, mezi Krumherrnsdorf, před nimi Gassdorf, v popředí Rathmannsdorf, dál na p. Unger, v pozadí Cernoboh (Czorneboh) u Bousova s rozhled.; dál na p. Hochbusch s rozhled. Na V. Tanzplan, Pirsken, Plissen a špičatý Wolfsberg, před

nímž v popředí částečně lesem zakryty zřime Sramové Kam. V p. Oba Winterberg, Převýšovská Br., Rauschenberg, Kolište (Golisch) a Mariánská Skála s domkem u Jetřichovic; za ní Jedlová (Tannenbergy) výšiny v okolí Chříbské, Kaltenberg a Kleis, před nimi Zám. Vrch u Vys. Lípy, v popředí Cís. Koruna, Reinhardtendorf, Schöna a Koppelsberg. S nízké Kamenné rozhledny valnou část vyh. zakrývají v popředí lesy.

Zpět možno příjemněji *Rietschgrundem* a z něho v p. k nádraží Candovskému (4 km) a parním přívozem do města.

Z Papežova Kamene vděčná jest odbočka na *Gohrisch* (448 m); od křižovatky cest dáme se na Kunnersdorf, po 2 m. v p., po další 2 m. v l. vzhůru. Na úpatí Gohrische v čedičovém lomu vyskytují se sloupce pískovcové. Za 10 m. jsme na vrcholi. Ochr. chýše. Dle modrých šípek přijdeme na výběžek s pěkn. vyh. na Kunners-

dorf, Černé Kameny, Sněžník a pod.); Z vedlejšího výstupku k Z. lesy s Papež. Kam., z jiného viděti do roklí Gohrische ku Král. Kam. a Dráždanům. Ze SZ. výstupku do rokle k *Oddělené stěně* a dále dle modrých šípek k různým pamětihodným útvarům skalním. Odbočka ta vyžaduje asi 1½ h. času. Cerv. šípky ukazují nazpět.

10. Na Skálu Karolininu, Velký Dóm, Šramové Kameny a Přední Hradý Loupežné. Velmi zajímavý tento výlet možno podniknouti buď za 2¼ hod. přes Velký Dóm, nebo za 3 hod. přes Sramové Kameny. (První s vůdcem za 3, druhý za 4 mk.)

Na Vel. Dóm jdeme přes Ostravský Stít (jako 2.) (½ hod.) pak ve stejném směru dál vesnicí na silnici; po 15 m. nadejdeme si lesem v p. a jsme ve 3 m. zase na silnici; po 5 m. stihneme cestu do Postolovic v p. odbočující; jdeme rovně dál na t. zv. *Václavskou cestu* (*Wenzelsweg*), od níž za 15 m. odbočuje se v p. cesta *Elbleithenská*; i tu jdeme rovně dál a jsme v 5ti m. na Králově Poli (*Königsplatz*, 258 m), duby obklopeném a odpočívadly opatřeném. Odtud v dosavadním směru dál s pohledy na p. na stěny Sramových Kamenů a Falkensteina; za 10 m. odbočuje Václ. cesta v l.; zde dáme se na pěšinu označenou »Sandloch-Winterberg«, kterou přijdeme na jižní cestu a držíme se směru »Sandloch-Winterberg« i dál za křižovatkou, k níž za 10 m. dojdeme (cestou v l. hluboká rokle *Jordánu*). V údolí Sandlochu najdeme za 5 m. ukazovatel k Malému Dómu; jdeme rovně dal 7 m. do *Velkého Dómu*, hluboké skalní kotliny s krásnými stromy, odpočívadly a stoly. Odtud pak v l. po schodech vzhůru za 10 m. k ukazovatelům i sledujeme směr »V. Winterberg« cestou nad Heringovou Dírou, nad jejímž koncem cesty se dělí; jdeme v l. na druhou stranu Her. Díry proti směru dosavadní cesty; za 4 m. ukazovatel »Auf den Karlafelsen«. Klikatě a po stupních vzhůru, nahore v l. stihneme za 8 m. *Karolininu Skálu* (2¼ hod.) 453 m), vyhlídku s odpočívadly.

Nad popředím, v němž z lesní zeleně vystupují divukrásné útesy skalní, zvedá se Vel. Černý Kámen a za ním Děč. Sněžník, na p. M. Č. K. Koppelsberg, Papstdorf, s Papežovým K., Kneží K. (Pfaffen-

st.) a Malo-Hennersdorfský K. Za nimi v pozadí Geising rudohorský, poblíž Sramové Kam. a Král. K. v p. Falkenstein a za ním Jílový K. po boku s Medvědimi K. a Rauensteinem; dál na p. Vys. Láska

a za ní Porsberg a Triebenbergr, v pozadí věže zámku Stolpenského. blíže v p. Waitzdorfský Vrch a Nejdále na p. Lichtenhain. Gickelsberg, před nimi Mittelndorf

Na Šramové Kameny (3 h. pro dobré chodce, méně zkušeným radno vzítí vůdce za 4 m.) jdeme přes **Postolovice**, na jejichž konci (35 m) stihneme před postol. lomy **Zahnsgrund**. Tímto vzhůru; po 5 m. odbočuje v pr. Horní Stezka (Obrige Steig); lépe jítí ještě 5 m. dál a vystupovati zajímavějším *Latengrundem*; cesta zprvu v l. pak v pr. zahýbající sejde se po 20 m. s Horní Stezkou. Pěkný pohled na Přední Šram. Kam. Po 5 m. cesta se dělí; jdeme v pr. přes cestu *Elbleithenskou* a stihneme za 5 m. k **Šramové Bráně** (1 $\frac{1}{4}$ h. 300 m). Pěkný pohled na Šram. Kam., Winterberg, Rosenberg, Šmilku a Labe. Dál vede pěkná jezdecká cesta podle skal; po 6 m. pěkný pohled zpět na Šr. Bránu, po dalších 3 m. stihneme dvě cesty, vedoucí v l. vzhůru na **Šramové Kameny**; první (Wildschützensteig) je obtížnější, ale za to kratší a zajímavější; za 10 m. jsme na pěšině po Šram. K. k *vyhlídce labské* vedoucí; druhá pohodlnější, však slunější cesta vede po 8 m. do hlubokého sedla (*Mittelnwinkel*), odtud nejprve v l. přes znamenité skalní rozsochy, pak v pr. po stupních k labské vyhlídce. Škvostný pohled na Přední Šram. K., Labe, Krippen, Jandov, Černé K., Winterberg, Rosenberg, Jílový Kám., Král. K., Papežův Kám., Papstsdorf a Koppelsberg. Z vyhl. labské vede cesta dřívějšího směru 4 m. k *vyhlídce Šramové* (416 m).

Škvostný pohl. do hluboké rokle, nad níž zvedá se Vys. Láska a příkrý Falkenstein, v l. Labe a Šram. Brána, za nimi Gohrisch, Papežův K., Kněží a Malo-Hennersdorfský K.; v p. ves Gohrisch a Králův K. na l. (k JZ.) vidět Císařskou Korunu a Zirkelstein, vesnice Schönu a Reinhardtsdorf, za touto Wolfsberg a Černé Kam., za nimi Sněžník; v p. přes

Falkenstein, Altendorf, Waitzdorfský Vrch, v l. od něho Ochelské Stěny, v p. Gickelsberg, Mittelndorf a za ním Unger s rozhl. Lichtenhain a za ním Hochbusch, v p. pak Tanzplan a Wachberg, za nimi Pirsken a Plissen, v popředí Hausberg s Kravínem a před ním Wildenstein a v p. Blossstock a Affenstein.

Z vyhlídky Šramové dáme se zpět ku konci stezky »Wildschützensteig« a do Mittelnwinklu a tímto dále na pohodlnější cestu; za 25 m. mineme ukazatel k Langengrundu a na cestu Elbleithenskou, po dalších 6 m. naskytne se nám nový pěkný pohled na Rauschenstein, Winterberg a Rosenberg, vesnice Johndorf, Arnoltice a Elbleithen, na Labe u Šmilky a za ním na Zirkelstein a Císař. Korunu. Za další 2 m. dělí se cesta; dáme se v pr., kde asi 100 kroků dále ukazatel uvede nás na směr »Falkoniergrund a Šmilka«.

Od tohoto bodu možno se také vrátiti, sledujeme-li směr »Breite Kluft a Šmilka«, dáme-li se širokou Roklí v p., po 4. m. místo v l. rovně dále, takže za 10 m. jsme

na cestě Elbleithenské, po níž možno k Postolovicům jíti, nebo dospěti pohodlnou cestou za $\frac{1}{2}$ hod. do Šmilky.

Směr naznačený vede podle Rokle Rauschengrundu, za níž zvedá se velkolepě *Rauschenstein* nad *Falkoniergrundem*. Po 20 m. stihneme ukazatel »Sandloch-Winterberg«, kdež dáme se v l., 100 kroků dále se dělí cesta, zde dáme se v pr. (v l. bychom přišli do V. Dómu) a přijdeme po 10 m. k ukazateli »Heilige Stiege, Winterberg«; dáme se v l. dolů a jsme za 3 m. na horním konci *Heringovy Díry*, odkudž, jako výše naznačeno přijdeme na *Karolininu Skálu* (str. 46.). — Nazpět možno rozmanitě: Dobří chodci mohou jíti Vel. Domem; od horního konce *Heringovy Díry* po stupních dolů a podle zelených značek Sandlochem na Václavskou cestu a touto do Ostravy nebo Zahnsgrundem do Postolovic. — Do *Šmilky* půvabná cesta vede po Svatých Schodech (Heilipe Stiege) a Heringovým Dolem (1 hod.), ač není to cesta pohodlná. — Přes *V. Winterberg*, kamž dospějeme za 1 h. do Šmilky, Hřenska a p. Jdeme od Karol. Skály dolů do sedla, zde v l. na jezdeckou cestu a po této v pr. za $\frac{1}{2}$ h. na turistickou cestu a odtud v pr. jako na str. 37.

Odbočku na *Přední Hradý Loupežné* (Vord. Raubschloss) možno podniknouti od Kamene č. 177 na jezdecké pěšině, vzdáleného odtud 18 m.); zde dovede nás v l.

dolů pěšina za 20 m. k cíli. Vrch skalín přístupen jest jen dobrým lezcům. Na v. straně spatřují se umělé jeskyně, jež sloužily bezpochyby k účelům loupežným.

11. Na Vys. Lásku (Hohe Liebe 391 m $1\frac{1}{2}$ h.). Cestou červeně značkovanou na Ostravské Kolo jako při 2. Pak dále vesnicí a stejným směrem až k Ostr. Mlýnu; 5 m. dále dělí se cesta; jdeme dle šipky ukazatele dál 2 m. k rozvětvení cesty a dáme se v pr., asi 100 kroků dále v l. vzhůru; za 14 m. dělí se cesta, kde dáme se v pr. a posléz po kamených stupních na vrchol. Krásná vyhl. kromě k JZ.

Na Z. Králův K. a Jilový K., údolí Křimice, nad ním Rathmansdorf a Ostrava. K SZ. vedle Jil. Kam. Medvědi K. Weissig a Rauenstein, Rathenské Skály a před nimi Waltersdorf a Porschdorf, na p. Skály Ochelské, před nimi Adamsberg a Altendorf. Na S.

Weitzdorfský Vrch s Gickelsbergem, v pozadí Unger s věží, vedle něho Falkenberg s rozhl., dále v p. Hochbusch s rozhl. a pod ním Lichtenhain. K SV. Tanzplan s věží a Wachberg, za nimi Plissen a Piskén.

Zpět *Zahnsgrundem*; jdeme jak jsme přišli, až cesta ústí do průseku, zde v l. dolů za 15 m. na Václavskou cestu a touto v pr. za 8 m. u Peci (Backofen) za níž u ukazatele dáme se v l. do Postolovic.

12. K Šramové Bráně a Malé Baště u Šmilky. K Šramové Bráně (Schrammthor) jako při 10. směru na Šram. Kam. ($1\frac{1}{4}$ h.). Odtud buď zpět Schiessgrundem a Zahnsgrundem do Postolovic nebo Ostravy, nebo přímo dále do Šmilky ($1\frac{1}{4}$ h.); do Šr. Brány po jízdecké pěšině (Reitsteig) k odpočívadlům (Ruhebänke); 10 m. dále stihneme *Elbleithenskou cestu*, touto v l.; po 4 m. odbočuje v l. cesta na Šr. Kameny, po 12 m. v l. druhá Širokou roklí (Breite Kluft) rovněž na Šram. Kam., v pr. k Labi a do Šmilky. Po dalších 6 m. odbočka v l. vede k Bráně Rauschenské (Rauschenthor) a Rauschengrundu. Jdeme dále podle Rauschensteinu až k lesnímu průseku s kamenem č. 80. Jdeme průsekem 6 m. a od konce sledujeme pěšinu v pr.; za 2 m. *Malá Bašta u Šmilky*, skalní výběžek se sedadly a stoly a pěkn. vyhl. na velkou část Polabí od Čandova ku Šmilce. Zpět po cestě Elbleithenské a Kořenové (Wurzelweg) na Šmilku, celkem $\frac{1}{4}$ hod.

13. Na Hochbusch (430 m 9·6 km) jest nejlépe jiti ze Saběnic, kamž z Čandova dospějeme drahou. Pěkná partie z Čandova vozem (9 mk. Tam a zpět s 2 hod. zastávkou). Hlavní půvab výletu spočívá ve výhledech, jež poskytuje Vysoká silnice (Hohe Strasse) do Saběnic jedoucí v p. na Winterbergu a Čand, v l. na Jilový K. a údolí Saběnické. Silnice ta vede přes Altendorf (3·3 km) do Mitteldorfu (5·2 km), na Lichtenhain (7·7 km), za nimž se silnice dělí; vůz jede k Thomasdorfu a později v l. na Hochbusch. U Mitteldorfu v l. od silnice odbočka k *Richtrově Vinici* (Richter's Weinberg) se škvostnou vyh. na Winterberg, Čand, Falkenstein, Šramové Kam., blízký Affenstein a Blosstock. Na vrcholi Hochbusche restaurace a želez. rozhl. (Vstup 10 pf.) Skvostná vyh., jejíž body na záprsní jsou udány.

14. Na Velký Černý Kámen (Gr. Zschirnstein, 561 m, 15 km) nejvyšší vrchol po Děčínském Sněžníku v čes. sas. Šv. Jako polodenní výlet jen vozem, jenž dojde až $\frac{1}{4}$ hod. pod vrchol. Taxa není ustanovena. Jede se po Karolově mostě na *Krippen*, údolím Krippenského pot. ku *Röllingovu Mlýnu* (jednod. rest.), pak v l. do *Mal. Gieshüblu* a pak lesem po cestě vedoucí do Maxova v Čechách až k silnici, odbočující na Schönu; odtud v pr. až blízko k čedičovému lomu, odkudž esem dojdeme za $\frac{1}{4}$ h. na vrchol. Tuto ochr. chýže.

15. Na Wolfsberg (345 m $1\frac{1}{4}$ hod.) Pohodlně vozem (s 2 hod. zastávkou 9 mk.) přes Reinhardtsdorf nebo pěšky přes přívoz na Krippen (str. 43.) a dál podle potoka k »Elysiu«, za nimž cesta na j. zahne do *Reinhardtsdorfu* (1 hod.); za host. u tří smrků vede v p. po lni cestou $\frac{1}{4}$ hod. na *Wolfsberg's* hotelu na svahu (možný delší pobyt, noclehy). Výlet možno spojit také s odbočkou na *Malou Baštu Reinhardtsdorfskou* (str. 43.)

16. Kolbornstein (378 m, 1 hod. ve skupině Koppelsbergů mezi údolím Krippenským a Papstdorfem. Jde se jako na Wolfsberg

přes Krippen) (viz str. 43.) až k odbočce na Malý Hennersdorf, kterou dáme se 3 m., dál vedou nás žluté značky v l. 18 m. vzhůru, pak v l. až posléz po stupních k ochranné chýši na vrcholi.

Vyh. obmezená, nicméně krásná poskytuje zejm. pěkný pohled přes Krippen a Labe k Postolovicům až na Unger v p. na Sramové K., Winterberg a skupinu, již z Wolfsbergu videti k V., JV. a S. (viz výše). K J. vedle Černých K. vystupuje i Sněžník, K Z. pak otvírá se pohled na Kněží K. (Pfaffenst.) a Malo-Hennersdorfský K. — Výlet lze spojití též s celod. výletem na Černé K. (Zschirnst. viz níže.)

Výlety celodenní.

17. Na Baštu neb Hockstein. Drahou nebo parníkem do *Rathenu* nebo *Velenč* (Wehlen) a odtud dle tratě XI. neb (v. níže) zpět. Přímo vozem přes *Porschdorf*, *Waltersdorf* a *Rathewalde* (16·3 km. taxa 10 mk., s jízdou zpát. a 2hod. pobytem 15 mk., s odbočkou na *Hockstein* 11 mk., s odbočkami i zpět 16 mk.). Konečně možno jíti též přes Brand a Hockstein (viz trať XI.). Kdo chce jen na *Hockstein*, může buď povozem po hohnsteinské sil. do Porschdorfu o po Kozích hřbetech (Ziegenrückenstrasse) přes Waltersdorf. Pak opustí vůz a pošle jej k restauraci v údolí Plznice (Polenzthalrest.), k níž s Hocksteinu přijde se Vlčí Roklí, nebo až do Hohnsteinu, kamž dostane se pěšky s Hocksteinu skrze Schindergraben a Medvědí ohraď (Bärengarten, viz níže trať XI.). V prvním případě příjemný návrat údolím plznickým, v druhém silnicí (po případě s odbočkou na *Brand*). *Hlubokým Dolem* (Tiefer Grund) k Waltersdorfskému Mlýnu.

18. Na Zeughaus, Hrady Loupežné, Čand a okolí. Odporučuje se aspoň z části použití povozu (až ke Skalnímu Mlýnu — Felsenmühle); pohodlnější mohou jeti až do Zeughausu (10 mk., s jízdou zpáteční a 2 h. pobytem 15 mk.).

Cesta vede údolím Křinice podle Lichtenhainského vodopádu, Licht. Mlýna a Brusirny (Schleifmühle), 12·1 km u něhož ústí *Malý Čand*, pro povozy ještě dál podle *Střed Mlýna* (Mitteilmühle 12·8 km), kde ústí *Velký Čand* a dále tímto do *Zeughausu* (14·8 km).

Pěšáci vycházející od Skalního Mlýna mohou učiniti vděčnou odbočku (35 m.) na *Velký K.* (Grossstein).

Jde se tam pěšinou mezi obytným stavením a stodolou v l. 5 m. polní cestou, pak od rozvětvení cesty v l. a po 12 m. označenou cestou opět v l. Výstupek tento

poskytuje rozkošný pohled na údolí Křimické s pozadím Lorenzsteinu i vzdálenějších výšin Tanzplanu, Wachbergu, Wolfsbergu, Tapenbergu v p. Winterbergu a Sram. Kam. Z jiného bodu i na údolí směrem k Saběnicům, na Hochbusch, Unger, Falkenberg a Granátnický Hrad.

Ze *Skalního Mlýna* k *Zeughausu* pěšky jde se *Malým Čandem*, z něhož po 6 m. odbočuje pěšina na *Kravin*, po dalších 3 m. na *Lorenzstein* (odh. 50 m. 375 m, vyh. zastřena většinou porostem), po dalších 10 m. dělí se silnice; jďme v levo a stihnem po 10 m.

ústí *Křovinatých Roklí* (Buschschluchte). Těmito dáme se vzhůru 10 m. až k cestě z p. strany přicházející. Touto dáme se v l., 100 kroků dále stihneme pěšinu k **Zadním Hradům Loupežným** (1½ hod., 390 m), kdež jsou ještě znatelné stopy starých opevnění a vytesána čtverhranná komora ve skále s komínem. Shora pěkný rozhled na Malý Winterberg, Dlouhý Roh (Langes Horn) s Affensteinem a Blossstockem a Hausberg s Kra-

vinem s pozadím Rathenských Skal a Stěn v údolí Plzně. V p. od Hausbergu Hochbusch v pozadí s Ungrem, v popředí Lorenzstein v pozadí s Granát. Hradem u Saběnic, Falkenbergem, Tanzplanem a Wachbergem. Odtud v l. dolů sejde se Roklemi Raubsteinskými (Raubsteinschluchte) nebo Westelskými na silnici k Zeughausu za 10–15 m.) pak *Vel. Candem* za 5 m. na silnici Candskou a po této v p. za 8 m. Zeughaus.

Pěšky možno z Candova na Zeughaus jíti také přes Ostravský Štít, Královo Pole a Blossstock (4½ h.). Až na Král. Pole jako na str. 46. (1½ h.) k místu, kde stýká se 5 cest; zde volíme cestu na Zeughaus (Zeughausweg), po níž za 35 m. přijdeme k Dl. Rohu (Langer Horn 433 m), jehož přední část zove se **Affenstein**; před tímto stojí osamělý kužel **Blossstock**, s jehož vrchole naskytuje se pěkný pohled k Šramov. Kam. a Falkensteinu a pod. Odtud po jezdecké cestě (*Reitsteig*) k jihu pod Dl. Rohem, pak na V. k patě *Speichenhornů*, jež tvoří *Přední Hradý Loupežné*, za 50 m. křižujeme turist. cestu z M. Wintergergu ke Kravínu vedoucí (viz str. 39.), za dalších 30 m. mineme pěšinu, jež v pr. vede Heringovou Dírou na V. Winterberg; za dalších 30 m. přijdeme na vozovou cestu u osamotnělé skály, *Wartburku*, kde dáme se v pr. a přijdeme za 7 m. k místu, kde ústí cesta z Křovinatých Roklí (Buschschluchte), odtud pokračujeme stejně, jako při cestě ze Skalního Mlýna a dostihneme Zeughaus (4½ h. viz výše).

19. **Přes Šmilku na V. Winterberg** (1—1¼ h.) Do Šmilky parníkem. Tuto vzhůru až ke škole, kde možno voliti dvojí cestu:

1. *Kořenovou cestu* (*Wurzelweg*) obyčejně používanou, pohodlnou, ukazateli označenou. Po 18 m. *Zwiesel*; odtud v pr. Po 6 m. odbočuje v l. *Lehnweg* na M. Winterberg. Za ½ h. jsme u *Kořene* (*Wurzel*, viz str. 39.), sedla mezi oběma Winterbergy a na cestě turistické, po které dáme se v pr. k vrcholi.

2. *Horskou cestu* (*Bergsteig*) se stoupáním 420 m na vzdušné čáře 2000 m. Jde od školy v pr. jak ukazatel naznačuje. Cesty k návratu s vrchole viz na str. 39.

20. **Na Černé Kameny hordtsdorfskou** (jako na str. 43.) (*Zschirnsteine*). Možno voliti na Wolsberg (str. 49., 1¼ h.), dvojí cestu: pak po původní cestě v pr. le-

1. *Přes Malou Baštu Rein-* sem dle červených značek, dle

nichž za 20 m. dospějeme ku průseku, kde podle průseku jde se na **Malý Černý Kámen** ($2\frac{3}{4}$ h., 480 m). Pěkný výhled do Čech na Jedlovou (Tannenberg, Rosenberg, Kaltenberg, Kleis, Kamenický Zám. Vrch, Čes. Kamenici a Kamenný Senov); do Sas přes Král. Kám. k Drážďanům. Zpět sledujeme tupé konce červených značek a jsme za 45—50 m. u ochranné chýže na

Velkém Černém Kameni ($3\frac{1}{2}$ h 561 m).

2. *Dolem Krippenským přes Malý Gieshübel* (též přes Kolbornstein jako na str. X.). Jako na str. 40. k Röllingovu Mlýnu a za ním v l. do *Mal. Gieshüblu* (Kleingieshübel, $1\frac{1}{2}$ h.). Ve vsi dělí se cesta; nechme pěšinu na níž ukazuje ručička »Fussweg nach den Zschirnsteinen« a sledujeme raději směr ukazatele »Fahrweg nach den Zschirnsteinen«; touto cestou (Maxdorfskou) přijdeme za 20 m. k ukazateli na *Malý Černý Kám.* (sem asi možno jeti povozem.). Přijdeme tudy k červeně označené cestě jako výše naznačeno a po této na vrchol M. Č. K. ($2\frac{1}{2}$) a odtud jako výše popsáno na V. Č. K. ($3\frac{1}{4}$ h.). Kdo nechce na Mal. Č. K. jde Maxdorfskou cestou dále ještě 15 m., mine jednu louku v pr. pak druhou v l.

a stihne z leva přicházející cestu z Wolfsberku na V. Č. K., červeně značkovanou, po které vrchole za 35 m. dostihne. — Zpět nejlépe dle červených značek na Maxdorfskou silnici ($\frac{1}{2}$ h.) a odtud buď dále dle těchto značek na Wolfsberg, Reinhardtsdorf, Krippen a Candov, nebo po silnici v l. na Mal. Gieshübel a do údolí Krippenského. —

21. **Ku Křinické Hospodě** (Kirnizsch Schenke) s návštěvou *Hornio Splavu* (Obere Schleusse), velká partie z nejzajímavějších česko-sas. Sv. 43 km (povozem i s návštěvou H. Splavu 18 mk.) Silnicí údolím Křinice podle Lichtenheinského vodopádu k Brusírně (Schleifmühle). Viz odbočku na Grosstein na str. 50. a dál jako na str. 50. až k ústí Vel. Čandu u Střed. Mlýna (Mittelmühle). Za Buschmühlem opouští silnice údolí Křinické a jde údolím Saupsdorfského potoka, z něhož lesem vystupuje do *Zadního Hermsdorfu* (18.6 m.) Zatím co odtud necháme vůz dojeti do *Křinické Hospody v Zadních Jetřichovicích*, podnikneme pěšky cestu na *Königsplatz, Horní Splav*, po případě i na *Hermannseck a Vlčí Rokli* (Wolfsschlucht.) —

22. **Na Kravin, V. Winterberg, Převyšovskou Bránu a Hřensko** viz trať IV.

Trať VI. Čandov, Saběnice, Jetřichovice, Hřensko, Děčín.

Trať tato sledována jest dosud malým množstvím turistů, ač velmi jest vděčná a pro seznání hlavně české části Švýcarska důležitá. Na Horním Splavu (Obere Schleusse) poskytuje ostatně velmi vzácnou podívanou.

Část z Čandova do Saběnic (15·4 km), 6 vlaků denně, jízda trvá 42 m. Ze Saběnic do Jetřichovic 9¼ hod. cesty pěšky. Z Jetřichovic buď poštou neb povozem do Hřenska nebo pěšky přes Edmundovou soutěsku. Cestu třeba rozdělit si na 2. neb po případě na 3 dny (s návštěvou Edmundovy soutěsky). Vzdálenosti ze Saběnic: Tanzplan 1 hod. 25 m., Thomasdorf 20 m., Wachberg 35 m., Saupsdorf 25 m., Zadní Hermsdorf 1 hod., Königsplatz 35 m., Horní Splav 1 hod. Zadní Jetřichovice 1 hod. 20 m., Jetřichovice 3¼ hod., Hřensko nebo Podmoklí (toto z části drahou) 3 hod.

Drahou do Saběnic údolím Saběnice a sedmi tunely otvírá se nám výhled do půvabných krajin Česko-sas. Švýc. Sedejme ve vozech na pravo. Jedeme nejprve přes labský most, vystavený nákladem 1,121.000 mk. a stavíme v zastávce

Vendický Přívoz (Wendischfähre) při ústí potoka Lososiho (Lachsbach) do Labe ½ h. od Čandova. Dále tunelem skrz *Mühlhorn*, 373 m dlouhým do zastávky

Porsdorf (3·3 km), v údolí Saběnice, v této části také *Ochelský Důl* zvané; v l. *Stěny Ochelské*, v pr. *Scheibenhorn*, pak zast.

Kohlmühle (5·4 km); odb. dráhy na Hohnstein. Odtud výlety na *Gickelsberg* (str. 44.). Zde končí křídový útvar pískovcový a počínají žuly pohorí Lužického. Následuje pak 2 tunely zast.

Ulbersdorf (10 km), nejbližší stanice k Lichtenhainskému vodopádu (1 h.); dráha jde 3 tunely, za 3. v pr. *Hochbusch* a po něm *Tanzplan*, v pr. v údolí *Hainersdorf*, dál tunelem za ním v pr. Saběnice s Granátnickým Hradem v pozadí.

Saběnice (15·4 km). Dráha má odtud pokračovati do Warnsdorfu v Čechách. Třetí nejv. město Čes.-sas. Švýc., 8000 ob. Průmysl textilní a výroba uměl. květin a papíru. V kostele vyřez. *Marianský obraz*, k němuž z českých vesnic bývaly podnikány poutě.

Hostince: Saský Dvůr. Město 2 koň. 6 mk., jednok. 5 mk., se Drážďany. Město Praha, vesměs zpát. jízdou 18 a 8·5 mk. Vůdce na na náměstí. nádraží; na Tanzplan, Wachberg

Povozy: Do Zad. Hermsdorfu a Saupsdorf 4 mk.

Výlety do okolí Saběnic.

1. Na **Hochbusch** (1 h. 430 m dále pěšinou v pr. za ¾ h. jsme vůdce 1 m). Z náměstí Kostelní na Vys. silnici; touto v pr., po ulicí a Hertigswaldskou silnicí k 9 m. lesní cestou v pr. na vrchol ukazateli (na Saupsdorf a t. d.); Vyhl. viz str. 49.
zde v pr. přes potok a 50 kroků

2. Na **Unger** (538 m). Buď dra-

Mapka zadního a vlastního Českého Švýcarska.

hou do Krumhermsdorfu a odtud za 40 m. na vrchol, nebo pod viaduktem dráhy projde se na širokou vozovou cestu a později na Candovsko-Novoměstickou silnici (1·5 km), touto v pr. lesem k hostinci (zum stillen Fritz, 4·4 km) 5 m. dále v l. na vrchol (1½ h.).

3. **K Odpočívadlům** (Ruhebänke) u žulového lomu (438 m, ¼ hod. vúdce 1 m); jako při 2. na silnici Candovsko-Novom., touto v pr. podle *Finkengabu* pod drahou

Saběnice — Zadní Hermsdorf (3¾ h.). Dáme se Kostelní ulicí, pak první cestou v l. podle kostela a silnicí v l. vzhůru, pak dle ukazovatele na

Granátnický Hrad (Grenadierburg 407 m ½ h.); restaurace, rozhledna (vst. 10 pf.).

Vděčná vyh. na Saběnice s UngremaEinsiedel s Falkenbergem; na p. ve středu Spicák u Neudorflu. K V. Buschberg a Tanzplan. K JV. Hertigswalde a Chřibské Vrchy s Kaltenbergem, na p. Raumberg a Raumberg, před tímto na p. Rybníčný K. (Teichstein). K J. Winterbergu a před nimi Hausberg, dále

a mezi kilom. kameny 14·1 a 14·2 v pr. k lomům. Skvočná vyhlídka na Tanzplau s Einsiedlem u paty, v pr. od něho vrchy u Chřibské, dál Rosenberg a velký díl C. Svýcarska; v popředí Granát. Hrad (Grenadierburg) se Saběnicemi.

4. **Na Finkenbergu** (433 m ½ h.). Po silnici k nádraží, však nikoli v l. k nádraží, nýbrž přímo na polní cestu a u kraje lesa v pr. Pěkn. vyhl.

Speichenhorny a Šram Kaměny, za těmito Cerné K., za Vel. Čer. K. vyniká Děč. Sněžník. V popředí Hufenberg s Hochbuschem. K Z. v pozadí Králův a Jilový K. a vrcholy Medvědích K., Gickelsberg, Waitzdorfský Vrch a v p. Napoleonovy šance u Hohnsteinu.

Odtud dáme se k východu a sledujeme směr ukazatele na Tanzplan po sev. svahu Buchbergu; asi za ½ h. přijdeme k ukazateli na »Heiligen Hollen« (odbočka vyžaduje 5 m. neposkytuje však nic nežli pohled na pěkný, urostlý smrkový les); kousek dále šestiramenný ukazatel (odbočka 6 m. k Růžové zahrádce (Rosengarten) s vyh. na Hertigswalde, Ottendorf, Stěny léče medvědí (Bärfangwände), Šramové Kam., Winterberg a t. d.). Dále značkovanou cestou, odtud v 25 m. na

Tanzplan (599 m 1 h. 25 m.); také zve se *Thomaswald* a náleží již k českému velkostatku Hanspašskému (hr. Salm.) Žulový kopec s rozh. (vst. 10 kr.) a jednod. hostincem (Onkel Toms Hütte, bez noclehů).

Vděčná vyh. na Lužické Hory a velký díl česko-sas. Svýc. K S. Falkenberg s českými vesnicemi Hilgersdorfem, Wölmsdorfem, Hanspachem a p. K SV. Černoboh u Bousova (Bautzen) a Botzen u Sluknova, v p. Zemská Koruna u Zhořelce, Kottmar, Pirsken, Plissen, za nimi za jasná i Tafelfichte a hřebeny Jizerských Hor, před nimi v p. pak Wolfsberg a Luž (Lau-

sche) v pozadí s Ještědem. K JV. Jedlová (Tannenberg), Chřibské Vrchy a Kaltenberg, v popředí Zadní Hermsdorf a nejbližší Thomasdorf. K J. vyniká Rosenberg a za ním Sedlo, v předu Čandy, se skupinou Winterbergů, k JV. viděti Milešovku a Děč. Sněžník, před tímto Cerné Kam., v popředí Hertigswalde, za ní Ottendorf, na p. Šram. Kam. K Z. skupina kolem

Jílového Kam. a za ní hřbety Ru- a výšiny mezi Bischofswerdou a dohoří. K SZ. výšiny u Pilnice, Plznici. blíže Unger, na p. Vrch Augustův,

Z Tanzplanu sledujeme ukazatel na Thomasdorf a dospějeme za 20—25 m. do

Thomasdorffu ($1\frac{3}{4}$ h.) čes. vesnice (na Vysoké Silnici. Po této v l.; za 5 m. odbočuje v pr. Zlodějská silnice (Diebstrasse); po této 18 m., pak vozovou cestou dle červených značek a 40 kroků dále pěšinou na

Wachberg ($2\frac{1}{3}$ h., 498 m), také Švýcarskou Korunou (Schwaizer Krone) zvaný; host. i pro delší pobyt zařízený. Rozh. (vst. 10 pf.) Vyh. podobná oné z Tanzplanu. Odtud možno buď přímo na *Zad. Hermsdorf* (1 h.) pěšinou ukazateli a červ. značkami dobře označenou, nebo v pr. dolů pěšinou kolem kostela na Saběnicko-Hermsdorfskou silnici a touto do

Saupsdorfu ($2\frac{3}{4}$ h.) Hostinec zur Schweizerkrone a Henkeův Rest. zur Sachs. Schweiz. Odtud po silnici v l. 3·7 km do *Zad. Hermsdorfu*. Možno si nadejít pěšinou, jež za vsí odbočuje asi 5 m. za místem, kde ústí cesta z Wachbergu. Na některých místech poskytuje tato pěšina pěkné vyhlídky; pak

Zadní Hermsdorf (Hinter. Hermsdorf, $3\frac{3}{4}$ h., velká ves v chráněné poloze, vhodná pro delší pobyt.

Dobrý host. »Zum Erbgericht«, označeny a průvodčího netřeba; jednodušší ale čistší »Zur Hoffnung«. na české straně k Jetřichovicům Vanové lázně. Povozy do Saběnic je však značek a ukazovatelů méně 6 mk., do Candova 2 spřež 10, a proto méně zkušeným průvodčí jednospr. 6 mk. Průvodčí dežní vhod; toho pak nutno vzít zde, 4 mk. Na území saském až ku neboť dále stěží by se dostal. Křínické hospodě jsou cesty dobře

Zadní Hermsdorf — Zadní Jetřichovice (3 h.). Červeně a zeleně značkovanou cestou k jihu; než se přijde do lesa pěkný poh. zpět na *Zad. Hermsdorf* s Tanzplanem a Wachbergem; v lese v l. na *Hohweg*; na této za 18 m. cesty se dělí; zeleně značená vede přímo ku *stanici člunů* (Bootstation), červeně značená na

Königsplatz ($4\frac{1}{2}$ h. 434 m) s ochrannou chýží a krásnou vyhlídkou do lesů a skal, v nichž kromě Lichtenheinu žádných sídel neviděti. Rozlehlejší ještě výhled poskytuje *věž Bedřicha Augusta*, k níž vedou stupně již z cesty na Königsplatz v pr.

K. V. Luž. a Jedlová, v p. Kaltenberg, k J. Rosenberg, v pozadí Milešovka, v p. Rosenberg, v p. Thorwaldské stěny, za nimi Sněžník, v p. Winterberg a před nimi Hochhübel, v p. Kanstein, Rybn. Kám. (Teichstein) a Zadní Hradý Loupežné, dál na Hausberg (Kra-

vin) a Lichtenhain, Hochbusch a Unger s rozhl. S věže vystupují na obzoru i Bezděz, Milešovka, Zemská Koruna u Zhořelce, k S. Tanzplan se Saupsdorfem, Granát-nický Hrad, v pozadí Botzen, Pirsken, Plissen a Wolfsberg.

Z Königsplatzu zpět po 2 m. hadovitou cestou dospějeme za 10 m. k *Tunelu* s nápisem a tímto dobře značenou cestou do lesnatého *Hollu*; nechavše na pr. cestu do Zad. Jetřichovic, jdeme v l. Hollem vzhůru na cestu *Hohweg*, již jsme dříve opustili. Přijdeme na ni u bludného žulového balvanu, z něhož r. 1889 zřízen vetinský pomník s nápisem »Providentiae memor 1089—1889. Balvan obklopen jest čedičovými sloupy a duby. Překročivše *Hohweg* přijdeme po nové lesní silnici za 5 m. na cestu, jež ze Zad. Hermsdorfu vede přímo ku *Stanici člunů*; přijdeme k ní, jdeme-li dál dosavadním směrem a v pr. od silnice *Jezevčími Dírami* (Dackselhöhlen) za 8 m. do divoce romantického údolí Křinice, v němž asi 80 kroků v pr. jest

Stanice člunů u Horního Splavu. (Bootstation zu der Oberen Schleuse, 5 $\frac{1}{3}$ hod.). Ochranná chýže. Jednoduchá rest.

Splav, sloužící plavbě dříví a na podzim hromadí se tu dříví, nalézá se 1200 m níže. Voda nad ním nadržena poskytuje příležitost k příjemné plavbě člunem (15—20 m, za osobu 60 pf. při 2 až více osobách po 30 pf., děti 15 pf.) Z jara jediný.

Přeplavíme-li se na pr. břeh, přijdeme po stupních na cestu, po níž v l. dle červených značek za 3 m. ukazatel na **Hermanns-eck** (výběžek s pěkn. vyh. na splav a údolí křinické); učiníme-li tuto odbočku, vrátíme se pěšinou na cestu a dosavadním směrem podle *Seifzengründlu* (kde snad druhdy zlato se rýžovalo) sestoupíme ke Křinici; zůstávajíce na pr. břehu jdeme až k tabulce, jež hlásá, že tuto cestu zřídil přednosta plavby Sturm a zde přestoupí na l. český břeh Křinice; kde za 5 m. stihneme níže lávku, po které na pr. břeh se vrátíme.

Kousek dále v p. po stupních skalními tunely do divoké partie, odbočka do *Vlčí Rokle* (Wolfschlucht, tam i zpět $\frac{1}{3}$ hod. třemi cestou.) jež stojí za podívanou; zpět touže

Cesta vede dál podle Křinice úzkým, romantickým údolím, jež po 10 m. se rozšiřuje a za 17 m. objeví se domky *Zad. Jetřichovic s Raumbergem* v předu a Krkavčími Kameny (Rabensteine) na pr. Přejdeme Křinici do

Zad. Jetřichovic (7 $\frac{2}{3}$ hod.) čili také *Křinickou Hospodou* zvaných, kde hraničí velkostatky kníž. Claryho, kníž. Kinského a státní lesy saské; jsou zde hájovny obou velkostatků, dobrá »Křinická Hospoda (Kirnitzsch sohenke a host. u Jelena, skrovnější a levnější host. u hájovny (Zum Hegerhaus). Odtud možno

také přímo na *Zeughaus* a *Reinwiese* a dál libovolně k Labi

Na Zeughaus (6·6 km) údolím Křinice dolů pěknou silnicí lesem. Za 1/2 Dolní Splav, za dalších 7 m. podle odbočky na Zad. Hermsdorf, za 1/4 přes Thorwaldský Most. Pěšinkou možno zatačky silnice si nadejiti. (Dále viz str. 41).

Do Reinwiese (1 1/2 hod.); červeně značkovanou cestou od host.

u Jelena v p. a hned pěšinou v l. přes *Křinický Roh* (Kirnitzschorn) do Kozího Dolu (*Ziegengrund*, hranice zemská); po 6 m. dál Malým Dolem Kozím až ke Kamenu č. 51, zde v p. přes *Donnerberg* stále stejným směrem až do *Reinwiese* (str. 33.)

Do Jetřichovic t. zv. Českým Švýc. v užším smyslu; toto tvoří lesnatou náhorní rovinu prorytou nesčetnými skalistými údolími a roklemi; nad povrch její vznášejí se jen málo nízkých vyvýšenin. Velkostatek kníž. Kinského v Čes. Kamenici. Cestou není restaurací; třeba se dle toho proviantem opatřiti. Povozeň po *České Silnici* (Böhmer Strasse 7·4 km) nebo přes *Vys. Lípu* (zajízďka 3 1/2 km). Od *Křinicko Hospody* silnicí v l. Po 12 m. odbočuje v pr. cesta *Treppengrundem na Rauschenberg a Reinwiese* (viz str. 61.); rovněž po 35 m. ukazatel v pr. na Jetřichovice v levo na »Balzhütte«. Jdeme v l. 13 m. až k ukazateli na Jetřichovice a dle tohoto v pr.; skalním údolím rovněž v před; za 22 m. objeví se nám v l. *Rudofstein* s domkem a praporovým stožárem; stejným směrem ještě 3 m. »*Kanape*« před plotem obory; zde v l. podle plotu a pak po stupních za 20 m.

Rudolfův Kámen (Rudolfstein, 486 m 8 1/3 h.) s nejlepší vyhl. na České Švýc. Vyhlídka:

K J. v pozadí Chříbské vrchy, v p. do předu Stěna Viléma s domkem, za ní Zámec. Vrch Kamenický, se zříceninou, v l. Kamenný Senov, v p. od Stěny Ottenberg s Ronbergem v pozadí, v popředí Jetřichovice. K JZ. Srbská Kamenice a Rosenberg, v l. v pozadí Milešovka, v p. v popředí Koliště (Golischt). K Z. v pozadí

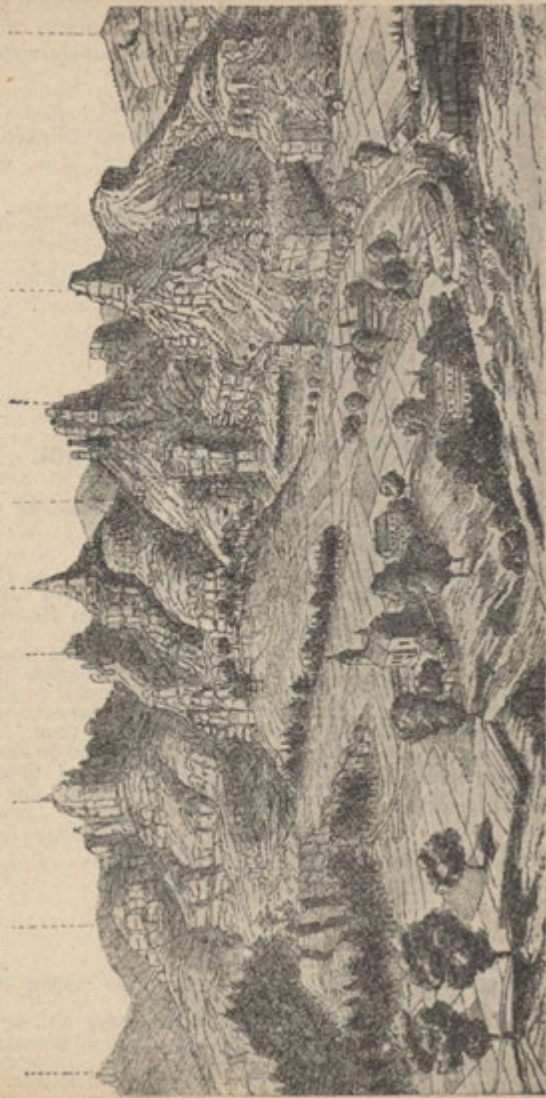
Sněžník, před ním Zám. Vrch u Vys. Lípy, v p. Černý Kámen (Zschirnstein), po boku Rauschenbergu, vidíme v p. oba Winterberg, Hochhübel a kuželovitý Raumberg a dál Unger a Tanzplan. K S. v pozadí Falkenberg, Botzen, Pirken a Plissen s Wolfbergem. K V. v popředí Irig.

S Rudolfova K. dolů v l. (nikoli v pr.); za 10 m. dle ukazatele »Wilheminenwand« průsekem 4 m. pak v l.; za 15 m. opět ukazatel v pr., odtud za 7 m. po dřevěném mostku ku domku na

Vilémíně Stěně (Wilheminenwand, 9 hod. 432 m. Vyhl. na Jetřichovice a okolí. Zpět dáme se až k poslednímu ukazateli a pak v pr. po stupních. Za 8 m.

Balzerovo Ležení (Balzers Lager). Skalní jeskyně se stoly a sedadly, kde v neděli občerstvení lze obdržeti. Domněnka,

Kudolfstein Kočičí kostel Vilémína Stěna Skála Mariánská Jetřichovice Rabenstein Falkenstein Rennersdorf

Jetřichovické skály od Tonsbergu.

že v třicetileté válce tábořili zde Švédové s vůdcem Baltasarem či Balzerem jest mylná. Možno odtud přímo do Jetřichovic, jinak ale dále vzhůru a po stupních uměle rozšířenou skalní průlinou na

Mariínu Skálu*) (Marienfelsen 427 m, 8 $\frac{1}{3}$ h.), věžovitý výběžek s domkem, galerií opatřeným. Kromě blízkého okolí Jetřichovic viděti také Kněží K. (Pfaffenstein), Cís. Korunu, Gohrisch a Papežův K.

Zpět jdeme jak jsme přišli až k místu, kde na pr. dolů odbočuje cesta do Jetřichovic (9 $\frac{1}{4}$ h.).

Dále do Hřenska neb Děčína viz výlety celodenní z Jetřichovic.

Trať VII. Jetřichovice s okolím.

Jetřichovice, ves, dobré letní bydlo v chráněné poloze. 576 obyv. Byty v pensíoních i v soukromí.

Hostince: *Bellevue* s pěk. vyh., *Kor. princ. Rudolf* se zahradou; *Michelůvu Švýcarska*, vesměs lepší. Jednodušší *Wormův. Vínárna* Worma ml. levná rak. a uh. vína. **Poštovní spojení** do Hřenska (2 $\frac{1}{4}$ hod. za 80 kr. zpáteč. listky na 3 dny 1 zl. 20 kr.); do Čes. Kamenice (1 $\frac{1}{2}$ hod. 60 kr.)

Povozy v host. do Hřenska, Čes. Kamenice nebo Chřibské 2 spr. 5, 1 sprež. 3 zl.

Průvodčí v host.

Celkový výlet přes Jetřichovské skály vyžaduje 6—8 hodin.

V y c h á z k y :

1. **Donsberg** (328 m, 2 hod.) čedičová kupa s vyh. na Jetřichovicích v l. Vys. Lipu, Winterberg a Cerný K. v p. Rennersdorf a

Blízké vycházky na *Donsberg* (1 $\frac{1}{2}$ hod.) *Michelsberg* (20 min.) *Kreuzberg* (3 $\frac{1}{4}$ hod.) *Paulinin Dul* (1 $\frac{1}{2}$ hod.)

Delší výlety: na *Kaltenberg* (2 $\frac{1}{2}$ hod.), *Grundmühle* (1 hod.), *Rosenberg* (2 $\frac{1}{2}$ hod.), do Čes. Kamenice přes *Ottenberg* (1 $\frac{1}{2}$ hod.), do Křinické hospody (Zad. Jetřichovice 2 hod.) a odtud do *Zeughausu* (2 hod.) a dál přes *Goldstein* a *Karolininu Skálu* do *Candova* (4 hod.) nebo přes Zad. Jetřichovice a přes *Lux* na *Zeughaus* (5 $\frac{1}{2}$ hod.)

Kreuzberg. Promenadou jižně od Jetřichovic.

2. **Michelsberg** (317 m, 20 m.) Promenádou v p. od kostela k dře-

*) Jméno těchto skal většinou dle rodinných jmen knížecí rodiny jsou tvořena.

věnému domku na výšině. U paty *Kočího Kostel*, skála 30 m vys. nahore výhled na Jetřichovice.

3. Falkenstein (20 m, 303 m). Od host. Kor. prince Rudolfa směrem k Mariánské skále; u lesa v p. a po schodech vzhůru; v polo-vièce výšky studně, již částečně zasutá, nahore stopy hradu, dílem do skal tesaného.

4. Kreuzberg (411 m, $\frac{3}{4}$ hod.) Po Chřibské (Kreibitz) silnici k *Rennersdorfu* (2.4 km) a jde se v l. na vrchol křížem označený. Vyh. na Jedlovou (Tannenberg) a Chřibské vrchy, Kaltenberg, Rosenberg,

v popředí Jetřichov. skály, v pozadí Saské Švýc.

5. Paulinin Důl (Paulinen-grund). Po Kamenické silnici; zatačku silnice nadejdeme si pěšinou (7 m. od vsi) a na místě, kde opět na silnici přijdeme, dáme se v l. dolů k továrně na nitě zvané *Grieselmühle*; v l. vede odtud pěšina do *Paulinina Dolu* na potoku *Chřibské* (Kreibitzbach); možno jíti třeba hodinu cesty proti vodě. Za $\frac{3}{4}$ hod. cesta se dělí do předu na *Kaltenbach*, v l. přes most do *Rennersdorfu* 20 m., odtud třeba na Kreuzberg (jako při 3.) a po silnici za $\frac{1}{2}$ hod. zpět do Jetřichovic.

Polodenní výlety.

6. Kaltenberg (737 m, $2\frac{1}{2}$ hod.) Jako při 5. Paulininým Důlem do *Kaltenbachu*, odkud označovaná cesta vede na vrchol za $1\frac{1}{4}$ hod. Rozhl. (vst. 10 kr.). Restaurace. (Noclehů není.) Vyh. překrásná: k V. Jedlová (Tannenberg) v p. od ní v pozadí Luž (Lausche) a Jizerské Hory, blíže do předu Kleis, Ještěd a Roll u Mimoně. K J. Bezděz a před ním Kamenný Senov, Vohošť, Ronberg a Sedlo. K JZ. Milešovka se Středohořím, k Z. Rosenberg, v l. od něho Děčinský Sněžník, v p. Cerné Kam. Winterberg a Koppelsberg a jich okolí, před nimi skály Jetřichovské. K S. Unger, Tanzplan, Falkenberg, k SZ. Lužické Pohory s Kottmarem.

Navrátiti možno se směrem příchodu nebo přes Oberhasel na *Ces. Kamenici* (2 hod.)

7. Grundmühle (1 hod.), mlýn v údolí Bělé; Jetřichovicemi po silnici k Vys. Lipě, na konci vesnice v l. do údolí, jež táhne se až k ústí do Kamenice, kde leží mlýn, nebo po silnici do *Srbské Kamenice* (4.5 km) a tu hned na začátku asi v p. a po vodě *člunem* (za osobu 50 kr. viz str. 63.) k mlýnu; odtud údolím Bělé zpět do Jetřichovic.

8. Rosenberg (620 m, $2\frac{1}{2}$ hod.) Přes Grundmühle (viz č. 7.) *Mlýnským Dolem* (Müllergrund) do vsi

Kamnitzleithen; zde v l. značkovanou cestou za 25 m. k patě vrchu a pěknou promenádou za $\frac{3}{4}$ hod. na vrchol. (viz str. 34.)

9. Česká Kamenice (2 hod.) Jde se po silnici Ceskokamenické 7 m. jako do Paulinina dolu (viz č. 4.) až ku Grieselmühle. Továrna a rybník zůstanou na l. od cesty vedoucí do dolu, kde za 10 m. odbočuje v p. cesta; jdeme rovně dál stinnou lesní cestou s lavičkami, která zatačí se v l. směrem ke Kaltenbergu, brzy pak opět v p. za 20 m. jsme u kříže, odkud je pěkný rozhled a za 2 m. potom u ukazovatele na Kunnersdorf. Zde vdečná odbočka v p. na *Ottenberg* (282 m, $\frac{1}{4}$ hod. ochr. chýše) s pěkn. vyhlídkou na Jetřichovické Skály, Kamenný Senov, okolí Benešova a Děčína až k Milešovce a Sedlu a do Saského Švýc. — Zpět na původní cestu a přímo do *Kunnersdorfu* ($1\frac{1}{4}$ hod.) host. »zum Felsenkeller«. Dál po silnici nebo příjemněji od posledních domků pěšinou k J. mezi Schänkbem a Deusbergem vzhůru a za $\frac{1}{2}$ hod. v l. na *Brandfelsen*, skály, mosty spojené, odkud je pěkný pohled na Ces. Kamenici a daleké okolí; dále pěknou promenádou za 20 m. k *Bratrskému Oltáři* (Brüder Altar), o němž praví se, že zde v l. 1518—1624 v době

lutheranského hnutí věrní katolíci pobožnosti konali; spíše však zdá se jméno poukazovati na původ od Českých Bratří. Odtud za 20 m. dojdeme k **Jehle** (Nolde odvozeno od Nadel), štíhlé skále znělicové s překrásným rozhledem a dál okolo *střelnice* za 20 m. do **České Kamenice**. Průmyslové

město s 3840 obyv. Zámek kníž. Kinských. Chrám ze XVI. století s hrobkou Vartenbergů. Na hřbitově pěkné mausoleum rodiny Preidlovy. Na Zám. Vrchu rozvaliny hradn Vartenberského, rozhořeného r. 1444. Nejlepší host. Černý kůň, dobré u Slunce, u Lva. (Viz str. 27).

Z Edmundovy Soutěšky. U vodopádu.
(Dle fotografie p. K. Havráňka.)

Celodenní výlety.

10. Do **Děčína**, jako při 9. do Čes. Kamenice, odtud za $\frac{3}{4}$ hod. do Děčína. (Viz str. 25.)

10. Do **Hřenska** (13·4 km) a) po-
vozem po dobré silnici (ceny výše
str. 32.) do *Vys. Lípy*, při čemž po

p. straně naskytují se pěkné pohledy na skály Jetřichovické; dále pak lesem do *Reinwiese* a lesnatým dolem Běly do Hřenska;

b) povozeš do *Reinwiese* (jako při a) a odtud buď přes *Převyšovskou Bránu* (str. 35.) nebo soutěskou *Edmundovou* (str. 35.) do Hřenska.

c) celou cestu pěšky; především ku *Grundmühle* (1 hod. str. 61.) přímo nebo přes Srbskou Kamenici po člunu a dále dvojím směrem buď přes Rosenberg nebo přes Vys. Lípou nebo přes Rauschenberg. **Přes Rosenberg:** Přes Kamnitzleithen na *Rosenberg* (str. 61), odkud nazpět k úpatí a v l. do *Rosendorfu* (3 $\frac{1}{4}$ hod.) a dál do *Jonsdorfu* (4 hod.) *Hřenska* (5 hod.) Nebo také z *Rosendorfu* na konci vsi místo silnice v l. zahýbající rovně polem a lesem za 30—35 m. ku *Stimmersdorfskému* mostu a dál

Edmundovou soutěskou do Hřenska (5 $\frac{1}{4}$ hod. str.).

Přes Vys. Lípou: Z *Grundmühle* do Vys. Lípou (1 $\frac{1}{3}$ hod.); odtud buď na *Zamecký Vrch* (výstup od Kamenice č. 141 vyh.), nebo po jeho svahu k myslivně; několik kroků před myslivnou v l. malá a vděčná odbočka na *Vogelstein* s krásnou vyh. na údolí Kamenice, Rosenberg atd. Od myslivny v p. na silnici a touto v l. do *Reinwiese* (2 $\frac{1}{2}$). Dále pak jako při b.

Přes Rauschenberg: Z *Grundmühle* do Vys. Lípou (1 $\frac{1}{3}$ hod.) a odtud na *Loupežný Hrad Vysokolipský* (1 $\frac{3}{4}$ hod.) a *Malou Bránu Převyšovskou* (2 $\frac{1}{4}$ hod. str.), možno vzítí průvodčího). Dál pak na *Rauschenberg* a Spavým Dolem do *Reinwiese*; přímo nebo *Edmundovou* soutěskou do Hřenska.

11. Do Skal Jetřichovských. Výlet děje se zpět stejnou cestou jako líčen byl pochod ze Zadních Jetřichovic (str. 58.) do Jetřichovic a hodí se pro toho, kdo tohoto pochodu ještě nepodnikl. Průvodčí příjemný. Jde se do *Stammbrückenthalu* (možno také odbočiti předem na *Falkenstein*, viz č. 3.) a na *Balzerovo ležení*, odtud na *Marianskou Skálu*, zpět pak na *Stěnu Vilému* a dál přes *Rudolfův Kámen*, za $\frac{1}{2}$ h. odtud „*Balzhütte*“ lovecký zámček kníž. Kinskýho s velkou sbírkou tetřevů; vedle jednoduchá ale dobrá restaurace; odtud dále na *Tannicht* (487 m) se skvostnou vyhl. a dál *Theodorovou halou* (*Theodorenhalle*) do rokle *Gnomů* (*Gnomenschlucht*); zpět na *Balzhütte* a *Stammbrückenthal* do Jetřichovic.

Trať VIII. Králův Kámen s okolím.

Králův Kámen (*Königstein*); malé obchodní a průmyslové město se 4000 obyv. Největší pamětihodností jest stará *pevnost*, nad městem o 230 m vyvýšená (360 m).

Hrad stával tu již ve 12. stol. a zván jakožto majetek králů českých již ve 13. stol. Králův Kámen. Správci byli tu tehdy čeští purkrabí. V letech 1379—1391 měl

hrad v zástavě komoří krále Václava Thimo z Koldic, později zastaven s Liliensteinem, kde stávala tvrz, nejspíše dřevěná Burkardovi, zvanému Štrnadovi z Winterberga,

avšak již r. 1404 nalézá se v rukou purkrabí z Dohny, od nichž přešla do rukou míšeňského markraběte Viléma Jednoohého. R. 1516 zřídil tu Jiří Vousatý Coelestinský klášter, jež však mnichové r. 1523 tajně opustili. Kurfirst August dal zde v 16. stol. provésti proslulou studnu v pískovci a syn jeho Christján I. proměnil hrad v pevnost, jež od té doby stále sesilována a užíváno ji jako státního vězení. Kromě jiných vězňů byl zde vynálezce výroby porcelánu Böttger, aby tajemství své lépe zachoval, tajemník Menzel, jenž vydav Bedřichovi Velkému důležité listiny saského kabinetu zavinil tak vypuknutí války sedmileté, pověstný revolucionář Rus Bakunin, při povstání v Drážďanech r. 1849 zatčený a j. R. 1756 přihlížeti musil odtud král a kurfirst saský kapitulaci svého vojska na Liliensteinu u Ebenheitu před Bedřichem Velkým. V časech nepokojných bývaly tu i drážďanské archivy a sbírky ukryty. V r. 1866 byla pevnost otevřena Prusům a vládl zde pruský velitel až do ukončení války německo-francouzské. Od r. 1872 jest přístup dovolen jen jednotlivým osobám od 12 hod. po 5 hod. odp. když se byly o to dopoledne písemně přihlásily u velitele. Povož na pevnost stojí 2 spř. 5 mk. (s 2 hod. pobytem a zpět 8 mk.), 1 spř. 4 mk. (po případě 6 mk.). Pešky ($\frac{3}{4}$ hod.) od host. u města Londýna přes nejbližší most k zahradě hot. u něm. domu, odtud v l.

až k hlavní silnici; po této v p. a dál ve stejném směru po silnici k Pernu, až 2 m. za posl. domem stihneme na l. dlážděnou cestu s ukazovatelem »Fussweg nach der Festung«. Vstup jest bezplatný.

Pouze zpropitné průvodčím a strážci studny. Skrze příkrý *Appareille* (jímž vozy pomoci zvláštěního zařízení se vytahují) vystoupí se na plateau pevnosti v rozloze 1700 čtv. m., kde stojí budovy se zahradami a lesikem; na Královském nám. (Königsplatz) umělecky zdobené hlavně dělové ze 17. a 18. stol. Podle *Georgenburku* přijde se k *Friedrichsburgu*, v jehož přízemí postaveny jsou řezby z velkého vinného sudu, jež August Silný 1722—25 postaviti dal; byl na 2600 hl. a r. 1818 byl rozbit, větší o 1260 věder než Heidelberský. Úzký skalní výběžek *Pagenbett* má své jméno z dob kurfirsta Jana Jiřího II. (1675), jehož paže jedno při hostině spito střílnou sem vlezlo a usnulo; kurfirst dal je na nebezpečném místě přivázati a vydatnou tuší vzbuditi; ulekané paže bylo pak střílnou nazpět vytaženo. Dál vede cesta ku *Král. Nosu* (Königsnase), výběžku, odkud naskytuje se skvostná vyh. na město, Labe, údolí Běly, Jílový Kámen atd. Odtud přijde se ku *kasematům* a ke *studni*, 152½ m hluboké a 4 m v průměru mající se sloupem 15 m vody, velmi chutné, již dříve zvedali vojáci šlapáním na kole; nyní děje se to parou.

Skvostné okolí města činí toto výborným středem pro výlety. Možno odtud dobře podniknouti celou tu řadu vycházek, již jsme z Čandova (trať V. str. 43.) uvedli; na nádraží Candovské jest odtud 5 km.

Hostince: *Město Londýn* blíž přístaviště parolodi a nádraží; (strava s bytem denně 5 mk.); podobné též v dobře zařízeném Albertainově hotelu u nádraží. Dobrý občanský host. »Korunní princ«.

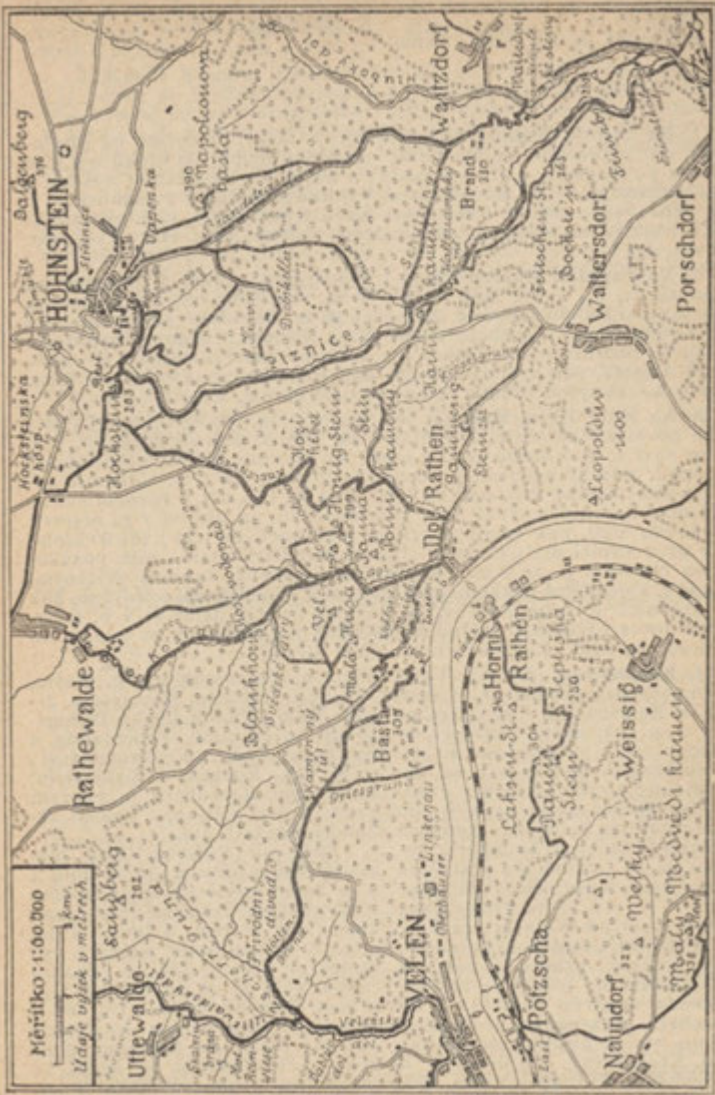
Restaurace: Kromě v hostincích *Česká pivnice* v Malé Kostel. ul. Se stinným tarasem *Strelnice*.

Nová hospoda (Neue Schenke) pod pevností a j.

Pošta a telegraf na nádraží.

Povozy na nádraží a v přístavišti. K nádraží Candovskému 2 spř. 4½, 1 spřež. 3 mk.; k patě Papež. k. 7-50 a zpět (10) 6 (9) mk.

Železn. spojení s Čandovem 14 krát, v neděli 18 krát denně za 8 m.

Okolí Bašty mezi Velení, Hohnsteinem a Candovem.

Parníkem do Candova 8 krát denně za 35 m. žův K., Medvědi K. nebo Kněží K. (Pfaffenst.) 2 mk.

Průvodčí na Jíl. Kám., Pape-

Výlety.

1. **Na Jílový Kámen** (Lilienstein, 1 hod.) Prívozem od přístaviště do předměstí Halbestadt; po břehu nejprv 30 kroků v p. pak vzhůru po stupních a klikaté cestě; a dál dobře označenou cestou u »Lindengarten« v p. ku »Krásné Vyhliďce«, odtud v p. vzhůru (v l. ves Ebenheit, rovněž předměstí Král. Kám.) Za $\frac{1}{2}$ hod. od východiště utkáme se s cestou od Candova vedoucí (str. 44.). Vyh. atd. viz str. 44.

2. **Na Papežův Kámen** (Papstein 452 m, $1\frac{1}{4}$ hod.). Bud' povozem k úpatí Dlouhým Dolem (Langer Grund přes Gohrisch, nebo pěšky od nádraží v l. podle hotelu Krále Alberta, pak v p. dlážděnou cestou ke skupině domků zvané *Pladerberg*; odtud v p. lesem za 35 m. ves Gohrisch. Silnici do lesa za 25 m. ke křižovatce silnic do Král. Kamene, Candova, Papstsdorfu a Kunnersdorfu. Odtud v l.; za $\frac{1}{4}$ hod. restaurace na Papežově Kam. (Další na str. 45.).

3. **Na Malý Kám. Medvědí** (Kl. Bärenstein, 338 m, $1\frac{1}{4}$ hod.) Podle Labe po dlážděné cestě »Leinpfad«; za $\frac{1}{2}$ hod. ústí *Behnebachu*, kde dáme se v l. pod dráhu (v l. v údolí na Horním Mlýnu (Obermühle) vodopád, vděčný zejména za mokrého počasí) za 6 m. *Thürmsdorfu*; za prvními domky v p. pak za 5 m. alejí na l. a dál v rovném směru za 6 m. od cesty vozové (do Thürmsdorfu) na pěšinu v p. nejprve třeshňovou alejí, pak vozovou cestou přes údolí do lesa; zde 90 kroků dále přes silnici dle ukazatele »Diebshöhle-Bärenstein« bíle značkovanou cestou v p. za 4 m. *Diebskeller* (jeskyně, tvořená sráčenými balvany, s pamětní deskou Götzingrovou); dále jdeme po rovině, pak po stupních a jsme za 7 m. na pěšině, po níž dáme se v p. k pamětní desce revírníka *Mahna* a jsme pak po stupních za 8 m. u restaurace na *Mal. Medvědim Kam.* (Viz str. 75.)

4. **Rauenstein** (304 m). Výlet možno spojit s předešlým. S Medvědího Kamene ($1\frac{1}{4}$ hod.) zpět po 4 m. v p. na cestu, vedoucí do Pötschy; za 4 m. přijdeme na vozovou cestu a po této v p. za 7 m. na silnici; po 50 krocích v dosavadním směru dáme se v p. do údolí; údolím za 15 m. stihneme silnici z Pötschy do Naundorfu vedoucí (5 m. odtud po pěšině za silnicí zast. železniční); dáme se po ní v p., za 10 m. křižovatka; volíme směr na Weissig; za 5 m. dáme se na cestu v l. do údolí; tímto kousek vzhůru a pak na druhé straně do lesa, kde za 5 m. stihneme vozovou cestu (v l. do Pötschy); překročíme ji v dosavadním směru pěšinou na *Rauenstein*. Krásná vyh. kol do kola. K Z. Naundorf, Wilisch, Veleň, Pilnické výšiny, Drážďany, Stěny úd.

Plznice (Polenzthal), v p. Bašta, výšiny u Rathenu, Honigstein, Jílový Kám., Vysok. Láska, Winterberg, před nimi Falkenstein a Šramové Kam., Rathmannsdorf; v p. Cis. Koruna a Zirkelstein, mezi nimi Rosenberg, v popředí pevnost Kr. Kámen, v pozadí děčínský Sněžník atd.

Zpět na Pötschu-Veleň bíle značkovanou cestou 10 m. dolů a v p. kolem rokle ku výšině Jiřího (Georgshöhe), označené praporem, kamenným stolem a lavičí a dál ještě 20 m. za stále pěkných vyhlídek po hřbetě, pak v l. klikatou cestou dolů až do údolí a zde v p. k zast. Pötscha-Wehlen ($\frac{3}{4}$ hod.), nebo dál přes přívaz do Veleně (1 hod.). Nebo do Rathenu: dolů roklí *Lehmannovou* do sedla, za nimž jest druhá vyhlídka u let. restaurace (malebná vyhlídka; v

popředí Weissig, Jeptiška, za Labem Mnich a osamotnělá Panna); zpět k rozvětvení cest a dolu po-

dle Jeptišky (*Nonnenstein*) do Rathen (1½ hod.)

5. **Kněží Kámen** (*Pfaffenstein*, 428 m, 1¼ hod.; průvodčí 2 m., vůz nejdál do *Pfaffendorfu* sotva na půl cesty). Ulicí bělskou (*Biethalstrasse*) na *Kunnersdorfskou* silnici k restauraci *Charlottenburg* a dál ½ hod. k host. v *Pfaffendorfu*; odtud v p. vzhůru selským statkem, za nimž dlážděná cesta v p. se obrací. Za 7 m. křižovatka; rovně na *Quirl*, v l. na *Kněží K.*

Po cestě na *Quirl* vděčná odb. na *Diebskeller* (jiný než na *Mal. Medv. Kam.*) čili také *Gutbierhöhle*, největší jeskyni sasko-čes. Svýc.; cesta zatáčí v p., po 4 m. když v l. se obrací, jdeme dál přímo

pěšinou za 5 m. na vozovou cestu; po této v p. dle bílých značek po 2 m. v l. vzhůru a jsme za 2 m. na skalách *Quirlu*; zde jest 20 kroků v l. jeskyně 35 m hluboká, 17 m široká.

Sledující ukazatele dospějeme za 35 m. k restauraci na *Kněží Kámen* (noclehy); poblíž rozhledna (vst. 10 pf.) s krás. vyh. *Žluté značky* vedou k *Vyhliádce* (2 m.), červené na *Annenbank* a *Rittersitz* (balvan s pěti sedadly); odtud dál *žluté značky* k *Obětním Kottum* (*Opferkesseln*), t. j. velkým výmolům, z nichž jeden jest největším celého čes.-sas. Svýc. *Bílé značky* vedou na *Barbarinu*, osamělou, vysokou skálu. *Modré značky* na *Goldschmiedshöhe* (cesta namáhavá a málo vděčná).

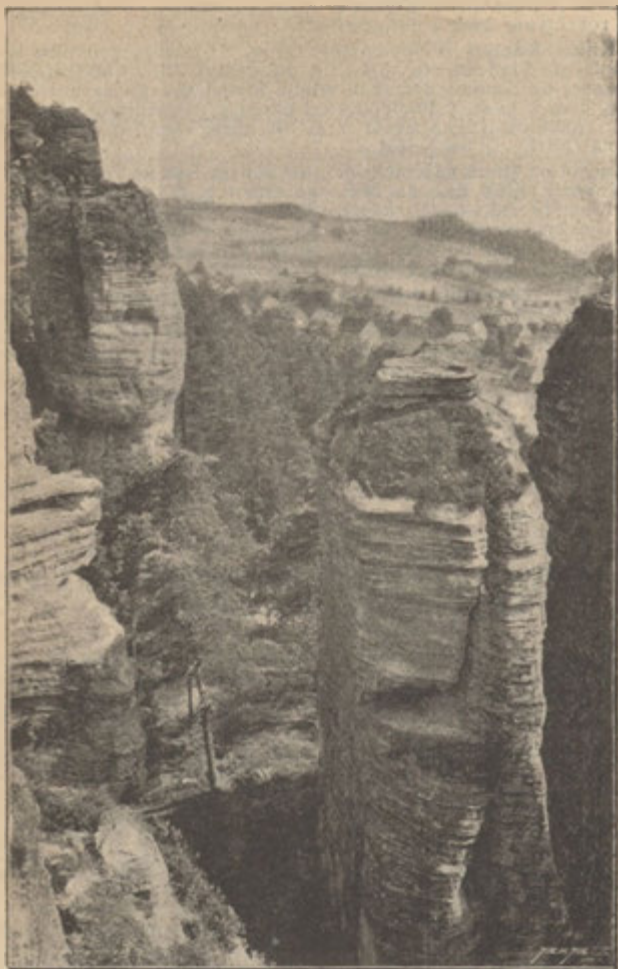
Trať IX. Králův Kámen, Švýcarský Mlýn, Tiské Stěny, Podmokly a Děčín

Značnou část této cesty možno a vhodno vykonati povozem; aspoň do *Švýcarského Mlýna* (*Schweizermühle*, 11.1 km) nebo až do *Tisy* (19.8 km) jeti se doporučuje. Nejvhodnější jede až sem, projde *Tiské Stěny*; vstoupí do povozu na konci čekajícího a jede do vsi *Sněžníku* (*Schneeberg* 25.3 km); zde vystoupí na *Sněžník*, vrátí se k povozu a jede do *Podmoklí* (42 km).

Vzdálenosti: Do Svýc. Mlýna 2¾ hod., odtud do *Tisé* 2¼, do vsi

Sněžníku 2¼, na vrchol *Sněžníku* ¾, a dál do *Podmoklí* 2 hod.; celkem 10 hod. cesty. Kdo vynechá *Tiské Stěny*, ušetří 3 hod. cesty. Do Svýc. Mlýna 2 krát denně pošta 1 mk. povoz 2 spř. 7.5, 1 spř. 6 mk. (a zpět 10 nebo 9 mk.). Do vsi *Sněžníku* přímo přes *Rosenthal* 12 a 10 mk. (a zpět 15 neb 12 mk.); do *Tisé* 15 a 10 mk., (a zpět 18 neb 12 mk.); přes *Tisou* do vsi *Sněžníku* 18 neb 12 mk. (a zpět 21 neb 15 mk.)

Pěšky jdoucí vyhne se silnici až do *Hermsdorfu* (3 hod. průvodčí vhod): zde do *Hüttenu* po t. zv. *Eselswegu* na plateau pevnosti, která zůstane v pr., pak v l. do *Čertova dolu* (*Teufelsgrund*), kde spatřují se pamětihodné výmoly v balvanech (*Riesentopf*); zpět na silnici zvanou *Hirschstange* a touto do *Nikolsdorfu*; dál do *Labyrintu* a přes *Panoramu* (*Panorama Höhe*) do *Hermsdorfu*.

Partie z Tiských Stěn.
(Dle fotografie J. Eckerta v Praze)

Vozmo bĕřeme se podle znečistĕné Bĕly do *Hütten* s četnými továrnami a mlýny; na konci vsi při ústí Nikolsdorfského potoka do Bĕly leží *Königsbrunn* (2·2 km), vodolĕčitelný ústav dr. Putzera s velkými sady pro 100—120 nemocných zařizený a nervově chorobnými vyhledávaný (denní pens. 5—8 mk.). Dále v l. promenáda ústavu, též turistům přístupná a zalesněná

1. **K Panorámĕ (Panoramahöhe)**, 427 m, 20 m., vyh. a ochranná chýše). Jde se po silnici do Perna vedoucí 10 m.; pak v l. 6 m. po silnici do Bahry; v místě, kde silnice v p. zatáčí na pěšinu v p. za 4 m. k Panorámĕ.

2. **Bernhardstein** (425 m, 1/2 hod.) a **Labyrinth** (zacházka tam a zpĕt 20 m.) Po silnici údolím Bĕly ke škole; za ní, kde silnice na p. se zatáčí, polní cestou v dosavadním směru dále; za 5 m. v lese a dál pěšinou podle bílých značek k *Bratrským Bukům* (Brüderbuchen); odtud v p. k *Labyrintu* za 10 m., v l. za 5 m. na vyh. *Bernhardtsteinu*.

Potoz sleduje dál silnici po l. břehu Bĕly podle budov velkostatku *Hermsdorfu* (v p.) ke statku *Neidbergu* (bývalý samokov čili hamr, 8·6 km) a dál podle vil ku *Brausensteínu* (vila).

Od kamene kilom. 9·4 v l. silnice na Rosenthal, kterou jde pěšky, kdo nechce do Švýc. Mlýna; po 30 krocích odbočka na *Georgenfelsen*, 90 kr. za ní promenáda pro pěši ku Švýc. Mlýnu; za 20 m. jsme po ní u vily Brausensteínu ve

Švýc. Mlýně (Schweizermühle), proslulém vodolĕčitelském ústavĕ, jenž r. 1838 zřizen na zásadách Priessnitzových.

Čisté prameny, 8·10 C teplĕ, za m. 140 kb. m. Vodní lázně všeho druhu, slatinné i jehličnatĕ koupele atd. Vábnĕ okolí, groteskní skály pro podobu svou různými osobními jmĕny označenĕ. Kdo nemíni se dlouho zdržeti, navštíví aspoň *Skalni ulici* (Felsengasse), *Sloupy Herkulovy* (Herkulesäulen) a *Stráž Janovu* (Johanneswacht), odkudž možno přímo dál k Tisĕ nebo na Snĕžník.

Hostince: *Schweizermühle* a Post hotel. Jednoduchý: *Felsenkeller*.

Byty: 5 domů se 150 pok. týdnĕ 5—30 mk., v kvĕtnu, červnu a zářímĕnĕ. Byt a strava dennĕ od 4 mk.

Lázeňská taxa: 6 mk. za osobu, trvá-li přítomnost dĕle než 7 dní. Za 2 osoby k sobĕ patřící 10, za rodiny o 3 a více členech 12 mk. Od 1. zářímĕ se taxa neplatí.

Procházký: Údolím Bĕly, promenády ku Skalám různých jmen 1/4—1/2 hod. cesty, k *jeskyni Bennově* (Bennohöhle) (1/2 hod. údolím Bĕly k posl. mlýnu, pak v p. do lesa 5 m.), k *Ledové Tĕře* (Eisloch) a *Švédské Jeskyni* (Schwedenhöhle) (40 m. rovnĕž k posl. mlýnu zvanému Schwarzmühle a na p. břeh).

Výlety.

1. **Dĕčinský Snĕžník.** Silnici do Rosenthalu (1·3 km), tímto v p. vzhůru, pak polem a lesem k hranicím (5 km), při níž leží celnice a hospoda; u nejbližší křižovatky v p. na ves Snĕžník (Schneeberg

8 km) a odtud na vrchol (v. str. 25.) Touto cestou jest nejlépe jeti vozem, kdo chce jiti pěšky jde údolím Běly až ku Zaunknechtsmühle, kde silnice se dělí; dá se v l. podél Běly ještě $\frac{1}{2}$ hod. k ukazovateli (v l. na Sněžník) i dá se tu v l. do údolí *Pusté Běly* (Dürre Biela); za 25 m. nový ukazatel, dle něhož dáme se v l. a pak podél hranice zemské přijdeme na silnici, po níž jdeme v p. k celnici; za 8 m. silnice se dělí, jdeme v p. a za 20 m. jsme ve Sněžníku.

2. Tiské Stěny (viz níže hlavní směr tratě).

3. Panoráma a Bernhardstein u Hermsdorfu (1— $1\frac{1}{2}$ hod.); jde se po silnici do Hermsdorfu až ke

Ze Švýc. Mlýna dáme se dále *Skalní Ulicí* (Felsengasse) k *Herkulovým sloupům* (20 m.) a dále ku *Janově Stráži* (Johanneswacht, $\frac{1}{2}$ h.), odtud v pr. dolů pěšinou na silnici vedoucí na Eiland. Kdo jde po silnici od Švýc. Mlýna přímo, dá se od *Zanknechtsmühle* v pr. do *Glasersgrundu*, a setká se později se silnicí z Eilandu do Tisé vedoucí. Také z Eilandu, projdeme-li vsí na l. vede cesta do vsi Sněžníku. Silnice vede podle Rájce (Raitza) přímo do

Tisé (20 km, 5 h., 544 m, 2200 obyv.). Odtud do Libouchce (Königswald), stanice dráhy 1 h. Host. u hr. Thuna, v Čes. Švýc. Odtud návštěva **Tiských stěn** nejlépe s průvodčím, jenž dostane 60 kr.). Vyžaduje $1\frac{1}{2}$ h. Tis. Stěny tvoří kuželovitý skalnatý výběžek lesnaté hornatiny Děč. Sněžníku. Malebná jest jejich severní strana, rozeklaná v četné kužele, jeskyně, brány, dómy, díry a p. Místa nejvýš pamětihodná spojena pěšinou. Projde se až k silnici ($6\frac{1}{2}$ h.), jež od Tisé vede na Děč. Sněžník. Přijdeme do vsi

Sněžníku (Dorf Schneeberg, $7\frac{1}{4}$ h. 595 m, eleg. hot. Schweizerhof, skrovnější hot. Wernerův). Na vrchol vede pohodlná promenada. (Další na str. 25.).

statku *Neidbergu* (hamr) a odtud v l. vzhůru (další viz výše).

4. Langhennersdorfský Vodopád a Kotavský Špičák; jde se přes Hermsdorf na Langhennersdorf (6 $\frac{1}{2}$ km) a dál do údolí Gottleubského k hostinci u zastávky dráhy (7 $\frac{1}{2}$ km); odtud jsme po silnici dolů údolím vedoucí za 10 m. u vodopádu, jenž vděčný jest po deštích. Vrátivše se k hostinci dáme se přes Gottleubu a pak v p. za $\frac{1}{2}$ hod. do *Malé Koty* (další viz níže str. 76., trať XII.)

5. Albertův K. Zeisigstein a Hartenstein; jde se do *Markersbachu* (5 km) a odtud dál jako níže (trať XII.) nebo možno také jiti přímo lesem ($1\frac{1}{2}$ hod. s průvodčím nebo podle gener. mapy).

Bašta.

Traf X. Rathen s okolím. Rathen – Čandov.

Rathen, ves na Labi (jméno odvozeno od česk. hrad a znělo dříve Raden). Zastávka železnice a parolodí. U přístaviště host.

dědičná rychta (*Erbgericht*), nocl. pro 60 osob od 1-25 mk. výše, nocl. také v host. na nádraží pro 20 os. od 1 mk.) Nad rychtou skrovně zříceniny starého hradu Rathen, jenž r. 1468, kdy držel jej Jan z Olešnice, byl kurfirstem Arnoštem a vévodou Albrechtem Saským oblehnut, dobyt a zničen. — Východiště vábných výletů.

V ý l e t y.

1. **Bašta** je odtud nejbližší ($\frac{3}{4}$ h., pro pohodlnější nosítka 4 mk., soumar 2-5 mk.): podle potoka proti vodě, po 2 m. v l. dle ukazatele a značek až na Baštu, již od řeky viditelnou. Cestou odbočky na **Tiedgestein** a **Skalní divan** (Felsenkanapee), pěkná vyhl. na Rathen, Labe, Baštu a Prak (Steinschleuder) větrnou korouhvicí opatřený. Dále pak Skalní branou Nového Rathenu (Neurathen: patrně jen skaliska, jež některý čas opevněna za útočiště sloužila) přijdeme na **most**, jak latinský

nápis hlásá, r. 1850—1851 vystavěný, 76 $\frac{1}{2}$ m dlouhý; v pr. výběžek s vyhlídkou na Velský Dol (Wehlgrund) a M. Husu (Kl. Gans); asi v půli mostu **Prak** (Steinschleuder) s pamětní deskou pískovcovou, na němž velké kamenné koule byly nalezeny; jedna spáruje se v pr. od jídelny na Baště, jiné v trhlinách skály. Most vede přes t. zv. *Mardertelle*, (Mordestelle?) roklí, jejíž jméno připomíná vraždění lidí. Za mostem v pr. odbočka na **K. Ferdinandův** (k počtě cís. Ferdinanda V., jenž sem jako arcikníže zavítal) s částí krásné vyhl., již také s Bašty bude viděti. Odtud zpět a rovně na **Baštu**, nejhojněji navštěvované místo Saského Svýcarska.

Hostinec r. 1826 státním nákladem zřízený. Noclehy též pro 60 osob zr 1.5 a 3 mk. (dražší jsou pokoje s okny k východu). Snídaně 75 pf., ostatní dle jíd. listku. Pro delší pobyt denní pens. 6 mk.

Povozy: Do *Candova* přes Hockstein a Waltersdorf 12, přes

Hockstein údolím Plznice (Polenzthal) 15 mk., přes Hockstein, Hohnstein a Brand 18 mk. Do *Stolpen* a zpět 12 mk. do *Pilnice* přes Lom (Lohmen) 12 mk., do *Perna* nebo *Velené* 8 mk. *Omnibus* pro 12 os. 5—6—10 mk. dle vzdálenosti.

Vyhlídku poskytuje *rozhledna* vedle restaurace (16 $\frac{1}{2}$ m., vst. 20 pf. i s použitím dalekohledu), pak i *Vrchol Bašty* (505 m), zábradlím opatřený, kamž přijdeme z hostince na l. kolem orchestru. Tato vyh. jest malebnější, kdežto s věže jest úplnější.

Vyh. s věže: K S. Hohnstein s Falkenbergem v pozadí, na l. Napoleon. Lípa s Rathewalde v popředí. K V. Unger a Tanzplan v poz., v popř. stěny údolí Plznice (Polenzthal) a Skály Medového K. v p. Waitzdorfský vrch a Ochelské Stěny s Luží (Lausche) v poz. dál na p. Jedlová, v popř. Rybníč. K. K JV. Winterberg a Sramové K. s vrchy okolí Candovského,

v poz. Rosenberg; v popř. Jílový K., na p. Papežův K. a Gohrisch, za nimi Cis. Kór., Zirkelstein, Kohlbornstein a Černé Kam. K J. pevnost Král. Kám.; na l. Weissig a Quirl, v poz. Sněžník. K JZ. Medvědí Kameny a Rauenstein, v poz. Rudohoří se Sedlem a Kot. Spičákem. K Z. Pötscha a Velen. K SZ. Drážďany s okolím.

Vehmhöhle. vděčná odbočka s Bašty (1 $\frac{1}{2}$ hod.) k jeskyni, jež jest z největších v Ces. Sask. Svýcarsku. Jen pro dobré chodce. Průvodci vhod. Odtud do Rathen viz str. 74.).

2. Na Hockstein (1 $\frac{1}{4}$ —1 $\frac{3}{4}$ hod.) **Hohnstein** a **Brand.** Viz str. 74.).

Soumar na Hockstein 3 mk.

3. K Waltersdorfskému Mlýnu (1 hod.) a na **Brand** přímo (1 $\frac{1}{4}$ hod.) Po Waltersdorfské silnici 20 m. k místu, kde odbočuje pěšina v l.; jde odbočka na **Gamrig** (262 m) s pěkn. vyh. vyžaduje tam a zpět 20 m. Pak k místu, kde ústí *Ziegenrückenstrasse*; odtud po silnici v l. a od kilometru 3.6 v p. dolů k mlýnu. Pěkná cesta vede také po *»Knotenwegu«*, bílé značované cestě na Hockstein, z níž odbočí se do *Falthölzlu* pěšinou.

dvěma bílými pruhy značkovanou. Dál jest cesta značena třemi pruhy k *Polnim Kamenům* (Feldsteine) a po 10 m. se dělí; sledujeme pak směr v p. dvěma pruhy značený až k lavici s pěkn. vyh. Odtud buď v l. přímo do údolí *Plznice* (Polenzthal) nebo v p. přes *Karolův K.* (Karolastein) k mlýnu. Odtud dál jako na str. 44. (Vyh. s Brandu viz str. 78.).

4. Na Jílový Kám. (Lilienstein) (1 $\frac{1}{4}$ hod.) Proti vodě podle Labe 20 m. k lomu a za tímto po stupních stezkou *Lottersteig* zvanou.

Most na Baště.

Trať XI. Veleň, Bašta, Hockstein, Brand, Čandov.

Veleň (Wehlen, starosl. Vylin (?)) pěkné polabské městečko slovanského původu na úpatí ostrohu se skrovnými zůstatky starého hradu Veleně. Oblíbené letní sídlo v chráněné poloze. Přívozem spojeno se stanicí Pötscha-Wehlen.

Hostince: H. Freyer u přístaviště, zur Sächs. Schweiz, Dampfschiffh., z. Elbterasse, u m. Veleně a j. většinou se zahradami.

Soumar na Baštu 4·5 mk., přes

Baštu do Rathewalde 8·5 mk., přes B. do Rathen 7 mk.

' **Nosítka** na Baštu 7·5 mk., odtud do Rathen 3 mk.

V ý l e t y.

1. **Rauenstein** (304 m, 1 hod.); přes přívaz a proti vodě cestou v p. od dráhy vedoucí (v. str. 65).

2. **Malý Kámen Medvědí** (Kl. Bärenstein 338 m, $\frac{3}{4}$ hod.) Přes přívaz; od zastávky dráhy, kde křižuje vozová cesta, pěšinou v p. až k pamět. desce rev. Mahna. Za 8 m. restaurace (nocl.) na vrcholu. Skvělá vyh. (Viz str. 67.)

3. **Veleňská Lípa** (242 m). Podle střelnice na silnici do vsi Veleně ($\frac{1}{2}$ hod.) až k hostinci »zur Eiche« a odtud po silnici do Perna až k lipě s vyh.

4. **Do Uttewaldského Dolu** (Uttewalder Grund). Úzké skalnaté a lesnaté údolí. Další viz níže.

Na **Baštu** možno odtud trojím směrem: 1. Přes *Steinrücken* (1 hod.) krátká, ale špatná, ne valně vábná cesta; 2. *Griesgrundem* ($1\frac{1}{4}$ hod.), jenž jest z nejkrásnějších sas. Svýc.; odporučen hodno pro dobré chodce, kteří nebojí se závratí a již znají pohodlnější cestu třetí. 3. **Veleňským dolem**, nejdelší (2 hod.) a nejkrásnější.

5. **Na Baštu Griesgrundem**. Jde se z Veleně po výslunné cestě podle Labe proti vodě $\frac{1}{2}$ hod.; mezi lomy č. 55. a 56. vzhůru na úzký hřbet a do Griesgrundu, jimž dospějeme k příkrému srázu s ro-

mantickým okolím a přijdeme posléz na obyč. cestu turistů, kterou sledujeme v p. odtud jsme na Baště za $\frac{1}{4}$ hod. Dobré jest mítí někoho s sebou.

Veleň — Čandov. Proti host. »zur Elbterasse« dáme se dlážděnou cestou v pr. k ukazateli »Ruine, Aussicht« 100 kr. vzdálenému, jenž dovede nás ku zříceninám **hradu Veleně** se skv. vyhl. na město, dol. Labe v pozadí s Gamrigem, naproti Rauenstein a Medv. K. Sestoupíme k S. podle zachovaného ještě zbytku hradu a dáme se cestou do **Veleňského Dolu** (nikoli dlážděnou cestou vzhůru), za 20 m. **Kámen Přátelství** (*Freundschaftsstein*), odkudž na pr. odbočuje **Černý Dol** (*Zscherregrund*); dáme se však nejvrv v l. do **Uttewaldského Dolu** (25 m), velice malebného, kdež za další 4 m. přijdeme k *Čertové Kuchyni* (*Teufelsküche*), jeskyni utvořené srícenými balvany. Za další 3 m. jest v l. význačný balvan *Kamenný Dům* (*Steinernes Haus*) a po dalších 4 m. jsme u jednoduché letní restaurace *Reinwiese* odtud v l. cesta do *Uttewalde*; jdeme však dolem dále, až zúží se dol ve **Skalní Bránu** (*Felsenthor*, 40 m). Odtud se vrátíme ku *Kamennu Přátelství*, ačkoli Dol dá se sledovati dál až na *Brückenwaldskou* silnici, po niž na pr. přijde se na Baštu. — U K. Přátelství dáme se v pr. do **Černého Dolu** (*Zscherregrund*) kde za 3 m. spatříme Skalní výmol „*Obří Hrnc*“ (*Riesentopf*); za 7 m. mineme odbočku v l. do *Holzengrundu* a jdeme dál do **Pekelného Dolu** (*Höllengrund*), při jehož vchodu spatřuje se „*Přírodní divadlo*“, dál pak převíslá, hladká t. zv. *Břidličná stěna* (*Schiefertafel*), podle níž za 20 m. vystoupíme na plateau; překročíme v dosavadním směru silnici, z pr. strany přicházející a dospějeme za 20 m. na sil-

nici z Lomu (Lohmen) na Baštu vedoucí; po níž v dosavadním směru jdeme dále; po 2 m. odb. v l. k **Veleňskému Kam.** (Wehlenstein) s pěkn. vyhl. na Vel. Dol., zámek Hohnstein atd. Vrátivše se na silnici, jsme za chvíli na **Baště.** (Další, jakož i cestu do Rathen viz na str. 72.)

Do Rathenu kromě obvyklejší (str. 72.) cesty možno jiti také vděčnou cestou *Švédskými dírami* a *Kosím Dolem* (Amselgrund); z Rathenu možno pak na Hockstein kratší cestou zvanou „*Knotenweg*“.

Jdeme z Bašty po silnici na Veleň 5 m. a stihneme asi 40 kroků za kilom. kam. 6·9 ukazatel »Gans u. Schwedenloch«; touto cestou asi za 10 m. odbočka v pr. na

Malou Husu (Kl. Gans, 301, s pozadím Král. Kamene, Jil. K. vyžaduje $\frac{1}{4}$ hod.) s obmezenou a Gohrisch. Před Kr. K. Jeptiška, síce ale malebnou vyh. na Baštu v l. Rathen u Labe.

Vrátivše se na původní cestu stihneme za chvíli druhou cestu v l. označenou »Schwedenloch«; tudy možno zajíti na

Velkou Husu (Gr. Gans 288 m na groteskní skály Panny, Medo-odb. vyžaduje rovněž $\frac{1}{4}$ hod.), od- vého K., Polních Kam. s pozadím dělenou od M. H. *Krkavčím Kotlem* Gamrigu (v l.) a Mal. Husy s Baš- Rabenkessel) a spadající příkré tou s pozadím Jil. K. atd. (v p.) — do Kosiho dolu. Skvostný pohled Zpět touže cestou k ukazateli.

Zde dáme se do **Švédských Děr** (Schwedenlöcher), kde se obyvatelé za války třicetileté ukrývali; touto cestou brali se poprvé r. 1886 členové zeměp. sjezdu v Drážďanech, odkudž také jmenuje se stezkou zeměpisců (*Geografenstein*). Za 12 m. jsme tudy na *Kosím Dole* a za dalších 8 m. u **Kosiho Vodopádu** (Amselfall); spadá tu s výše 10 m přes jeskyni Grünbach do skalní kotliny; potok nemá vždy dost vody, proto se k účelu tomu nadržuje a spouští za spropitné. Libretista Webrova Čarostřelce uváděje do »Vlčího Dolu« měl na mysli tento Kosi Dol. Je zde též letní rest.

Z Rathenu dospějeme sem přímo podle potoka vzhůru jdouce dle ukazatele. Za 5 m. jsme u rest. »Amsel-Grund-Schlösschen«; v l. cesta na Baštu, v p. Jungfernstein do předu v p. Malá, v l. Velká Husa; po 5 m. přichází z l. cesta od Bašty; vchod do Velského Dolu. Jdeme dál dolem Kosím a spatříme za chvíli *Čapí Hnízdo* (Storch-nest s praporcem) pak Lokomotivu a Jehně (Lamm) ve skupině

Medového K. (Honigstein), k němuž odbočiti možno za 10 m. z *Mokrého Dolu* (Nasser Grund.)

Medový K. (299 m), vděčná Průvodčí vhod. Pěkná vyh. Zpět odb. vyžaduje $\frac{1}{2}$ hod.); jen pro touže cestou do dolu. dobré chodce. Stoupání namáhavé.

Zde po 30 krocích pohled na *Jungfernstein* (tabulka: Blick auf d. Thalwächter); po 6 m. v l. cesta do *Švédských děr* (viz výše). Po chvíli poh. na *Čapí Hnízdo* (tab.: Blick nach Waldschloss u. Honigstein); za dalších 5 m. *Kosí vodopád*.

Od Kosiho vodopádu dáme se v l. po stupních a dále dolem (ta-

bulky upozorňují na jednotl. skaliska); za $\frac{1}{4}$ hod spatříme první domky Rathewaldské.

Rathewalde, ves s 530 obyv., kde dostati lze povozy; nedbejme, radili se nám tu vynechati Hockstein a Brand.

Odbočky: na *Hohburkersdorf*— hod. s pěkn. vyh. a na *Dlouhý Rohskou Lipu* (čili Napoleonovu L. $\frac{1}{4}$ (Langes Horn $\frac{1}{2}$ hod.)

Za Rathewaldem končí pískovce Sasko-čes. Svýc. a vystupuje žula Lužických Hor, která zde a u Hohnsteinu (v Čechách u Kyjova a Sternberka) vyzvedla vápenec jurského út. Dále jdeme po silnici Lohmen-Hohnstein v p.; za 15 m. překročíme *Ziegenrückenstrasse* r. 1813 Napoleonem postavenou. Dáme se první cestou na l. dle ukazatele k váp. peci a zde v p.; po 10 m. přichází z p. strany *Knotenweg* (viz str. 76.) od Rathen, na l. do údolí Plznice (Polenzb.) zatáčející. Rovně dál na t. zv. *Certiv Most* (Teufelsbrücke, z kamene vystavěný) s pěkným pohl. v l. do údolí Plznice, v p. do *Blümelgrundu*; dál po stupních a přes dřevěnou lávku nad *Vlčí roklí* na **Hockstein** ($1\frac{1}{2}$ hod., 291 m), osamotnělý ostroh skalní s ochr. chýší a se skvostným pohledem na protější Hohnstein a údolí Plznice. Od chýše viděti Sněžník a Gohrisch. Poblíž této skutečný t. j. přirozený skalní *Certiv Most*.

Býval prý tu hrad; stopy toho spatřuji se ve skalní komoře za ochr. chýší v želez. skobách, do skály zatknutých v mlýnku (hře) do skály vrytém, jenž tu byl již, nežli skála učiněna přístupnou.

V l. s vrchole vede přirozená branka do **Vlčí Rokle** (Wolfschlucht) asi 1 m široké trhliny skalní, kterou po 116 stupních za $\frac{1}{4}$ h. sestoupíme Blümelgrundem do údolí Plznice (Polenzthal).

Kdo se bojí roklí sestoupiti, bílých značek »Knotenwegu« dolů. ač není to nebezpečno, dá se podle

V údolí v l. dobrá restaurace »zum Polenzthal« ($1\frac{3}{4}$ h.) také noclehy za 1—1.5 mk.). Odtud dále na Brand: přes *Hohnstein* $1\frac{1}{4}$; nechavše rest. v l. dáme se přes Plznici do »Schindergrabenu« a tímto za $\frac{1}{4}$ h. *Hohnstein*.

Za 8 m. přes most v p.; v l. od něho zeď bývalé medvědí ohrady a za ní hned do skály vtesané poprsí W. Götzingra, výzkumce těchto končin. Dál klikatá cesta vzhůru. Odbočka do *Gautschovy jeskyně* (Gautschgrotte) (ku počtě dějepisce sas. Svýc.) Vzdál. $\frac{1}{4}$ hod.

Městečko se zámekm, druhdy sídlem českých pánů Břizů z Dubé, které již r. 1236 se připomíná, v r. 1443 těmito kurfirstu Saskému bylo postoupeno. V 16. a 17. stol. kurfirstové tu často sídlieli a honbě i lovu lososů se oddávali. Pověstná vězení. Od r. 1858 je tu státní polepšovna. V kostele ústavu pěkná freska od A. Diettricha.

Jde odtud 2krát denně pošta

do Candova (za $\frac{1}{2}$ hod. 1 mk.) a

odbočka dráhy ku zast. *Kohlmühle*.

Dobré host. »Weisser Hirsch« a

»Sächs. Schweiz.«

Povozy na Brand (5 a 3 mk.), do Candova přes Brand (10 neb 7 mk.) na celý den 12—15 nebo 8—9 mk. Mnoho letních hostů z Berlína a Lipska.

Dále na Brand možno buď přímo po silnici, nebo odbočiti s této za městem v l. přes

Napoleonovu Baštu (Napoleonsschanze), což vyžaduje o 10 m. více času a jest vděčnější. Pěkná vyh.

b) **Údolím Plznice** (Polenzthal 1 $\frac{1}{4}$ h.); dolů podle potoka, kudy vede cesta přes *Waltersdorfský mlýn* do Čandova; nežli se přijde k mlýnu, dáme se přes potok v l. do **Schulzengrundu** a z toho na pr. na

Brand (323 m z Veleně 3 h.), skalní plateau nad Plznicí s jednostrannou, však skvělou vyhlídkou a dobrou restaurací (také noclehy po 1—1.5 mk.).

Vyhlídka: (Viz vyobr.). Přes údolí Plznice patříme přímo na Fritzenstein a v l. od něho ležící Frinzberg; po l. ruce dál vystupují Ochelské stěny s pozadím V. Winterbergu, podle něhož vidíme i Sramové Kam. a za nimi kuželovitý Rosenberg; na p. od tohoto vystupuje Zirkelstein s trojhrotou Cis. Korunou a dále v p. nad Rathmansdorfem Kuples Kohlbornsteinem s pozadím Vel. Černého Kamene. V ose údolí Plznice a Lososího potoku spatřujeme Porschdorf a Vendický přívoz a za nim

Papežův K. a Gohrisch se stejnojmennou vsí a v pozadí Sněžník. Dál na p. ovládá popředí Jilové K. (Lilienstein), v l. od něho Kněží K. a v pozadí mezi nimi Sedlo (Schönewaldský Špičák). Na p. od Jil. K. Královský K. a v pozadí mezi nimi Kotavský Špičák, v popředí Waltersdorf s Labem, dál na p. Weissig, Medvědi Kameny, Rauenstein a Velen; tu spatřuje se opět kousek Labe a před ním Gamrig s Baštou a Polními Kameny na p.

Sestup a cesta do Čandova viz na str. 44.

Následující, poslední dvě tratě, jež zaokrouhlují výletní naše území na půdě saské, naznačujeme již více méně jen k vůli úplnosti našeho obrazu zcela stručně.

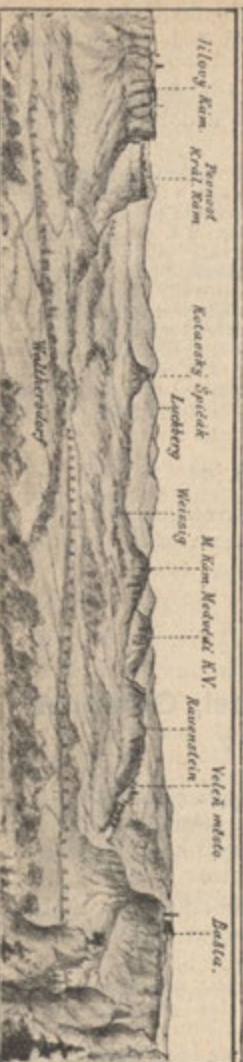
Trať XII. Perno, Berggieshübel, Gottleuba Tisá — Podmokly.

Z Perna možno jeti drahou až do *Berggieshübli* (14.9 km). Odtud pak pěšky do Podmoklí. Dráha jest sekundárka i mohou dospět k vůli vyhlídce dobře použití perronů vagonových nebo kupé II. třídy na konci vagonu. Stanice:

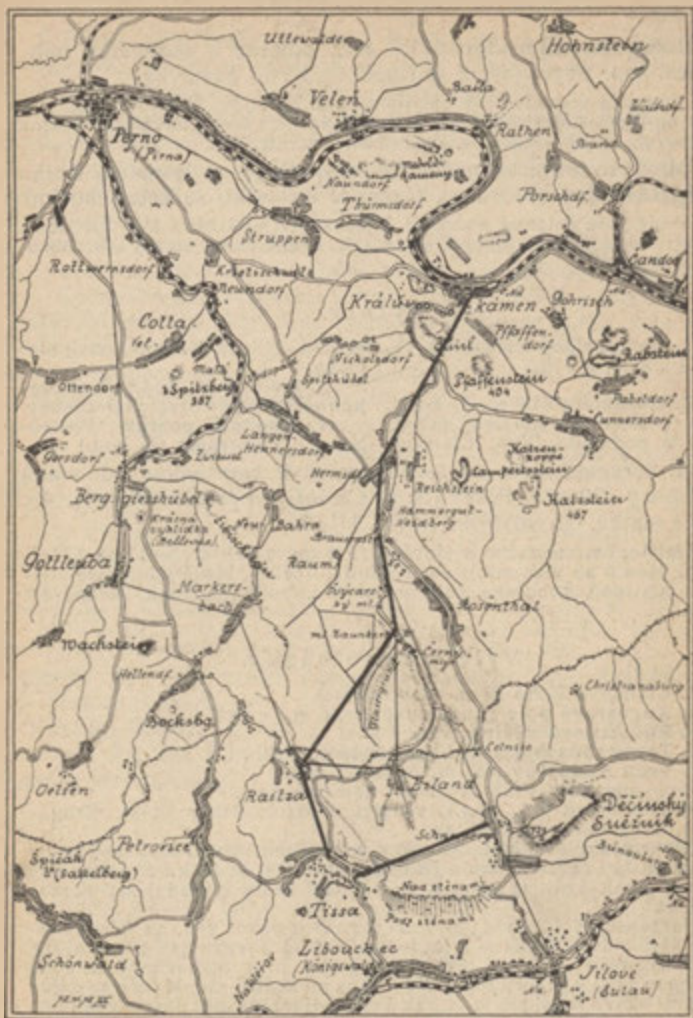
Rottwerndorf (6.5 km) s pěkným zámekem ze 16. stol. Poblíž lomy hledaného sochařského pískovce (Kottavského); odtud nejlepší výlet na

Kottavský Špičák (391 m, $\frac{3}{4}$ niku a do údolí Gottleubského i na hod.), čedičový kopec s pěkn. vyh. Rudohoří. Jde se přes vesnici ke Král. Kam., Winterbergu, Sněž- Kottu.

Za zast. *Neundorfem* (7.6 km), kde na pr. vidíme Kott. Špičák, zužuje se údolí a objevuje se nejkrásnější část tratě;

Vyhlička s Brandu.

Okolí Králova Kamene, Tisé, Berggieshüblu a Gottleuby s vyznačením hlavních směrů turistických.

spatříme i Langenhennersdorfský vodopád a hned za ním zastávku

Langenhennersdorf (11·7 km), odkudž k vodopádu, nejl. v čes. sas. Švýc. (asi 9 m.) jest $1\frac{1}{4}$ h. od zastávky.

Vodopád jest nicméně většinou chud na vodu. Možno odtud silnici na **Hermesdorf** (5 km), a **Švýc. Mlýn** (8·2 km) i navštívit cestou *Labyrint, Bernhardstein* a *Panoramu* (viz str. 70.).

Minuvše hornické místo *Zwiesel* spatříme na lesnatém svahu **Berggieshübel** (14·9 km), lázeňské městečko se želez. hutěmi.

Vody jsou železité a sirnaté. Lázeňských hostů bývá 150—200 ročně. V láz. domě 33 pokoje po 3—14 mk. týdně. Láz. taxa 4 mk. Denní pens. 3—6 mk.

Výlety.

1. **Gersdorfská zřícenina** ($\frac{1}{2}$ ozvěna (Claus-Echo), osmi slahod.) umělá, s vyh. bičná.

2. **Hochstein** (424 m, $\frac{1}{2}$ hod.); **3. Zwiesel** ($\frac{3}{4}$ hod.) a **Langenhennersdorf** po březích Gottleuby. útesy pískovcové spočívají na prahorním podkladu. Vyh. **4. Chodník poetův** (Poetengang) a **Panorama** ($\frac{3}{4}$ hod.) *Clausova*

Z **Berggieshüblu** do **Gottleuby** (3·4 km) jedou od vlaku omnibusy (20 pf.). Pěšky jde se *Chodníkem poetův* (viz výl. 4.), podle statku *Giesensteinu* (rest.) $1\frac{1}{2}$ h.

Gottleuba, městečko s lázněmi (2 domy s 50 byty, 5—15 mk. týdně, denní pens 3 až více mk.); voda hlinitá, ocelitá, lázně jehličnaté, sirnaté, slatinné, z mořské soli, parní atd. po 60 pf. 2 mk. Ročně 300 osob.

Výlety a procházky.

1. **Clausovo Echo** (5 m. od střelnice).

2. **Augustovo pole** (Augustusplatz, 6 m.) s vyh.

3. **Roschenova výšina** (vyh. 7 m.).

4. **Tannenbusch** ($\frac{1}{2}$ hod promenádu) vyh.

5. **Vrch Augustův** (507 m, $\frac{3}{4}$ hod.) vyh.

Přes **Augustův Vrch** ($2\frac{1}{4}$ hod.) dáme se na **Markersbach** ($2\frac{1}{4}$ hod.), vesnici v údolí *Bahry* (host. *Erbgericht*), dál podle ukazatelů na

Albertstein ($3\frac{1}{4}$ hod., 510 m) s rozkošnou vyh. Odtud možno dle ukazatelů dáti se *Zauschem* a *Diebsgrundem* ($1\frac{1}{4}$ hod.) ku *Švýcarskému mlýnu*; jinak vrátíme se zpět na původní cestu a sledujeme ukazovatel na

Hartenstein ($3\frac{1}{4}$ hod., 515 m) rovněž s pěkn. vyh. na **Markersbach, Hellendorf, Košťany** a **Rudohoři**. Odtud dovede nás ukazatel na **Zeisigstein** (4 hod., 540 m), osamělý útes pískovcový s vyh. podobnou jako s **Albertsteinu**. Kdo chce se vrátiti do **Markersbachu**, navštíví dříve **Zeisigstein** a pak teprve **Hartenstein**. Jinak vede nás hlavní cesta dál do

Rájce (Raitza) $4\frac{1}{4}$ hod., odkudž již známá cesta (str. 69.) dovede do **Tisé** ($5\frac{1}{2}$ hod.).

Traf XIII. Perno, Stolpen, Čandov.

Z Perna vede dráha do Nov. Města, odtud dál do Saběnic a Čandova. Jí otvírá se řada pěkných výletních míst, odkudž snadno lze si znalost Sasko-čes. Švýc. doplniti.

Dráha vede z Perna přes Labe po kamenném mostě, 294 m dlouhém a nákladem 2,152.000 mk. vystavěném. V l. objevují se výšiny Pilnické s Porsbergem a vesnicemi Graupe a Jessen, pak jedeme podle lomů Liebenthalských dolem k Liebenthalu a k zastávce

Lomu (Lohmen) 6·9 km s velice malebným zámekem. Výlety do Liebenthalského Dolu. Další cestou spatřujeme Parschendorf, Krásnou Výšinu (Schöne Höhe) a Elbersdorf a zastavíme v

Dürröhrsdorfu (12·5 km), odtud je $\frac{3}{4}$ h. na Krás. Výšinu (Schöne Höhe, 328 m). Za touto st. v pr. spatřujeme zámek Stolpen, zejména od zast. **Oberhelmsdorf** (15·6 km); pak stanici

Stolpen (18·7 km, omnibus 30 pf.) se zříceninami zámku na čedičovém kopci, jehož sloupy dobře jsou patrný.

Jest také jméno zámku od slovanského »sloup« původně odvozeno a slulo asi dříve »Sloupy«. Původ jeho datuje se z r. 1121. Od r. 1218 sídlili biskupů mišenských. V 15. století zmocnili se města i hradu Husité. R. 1559 přešlo v majetek kurfirstů. Z čedičových sloupů zřízen jest také pomník prvního saského krále Bedřicha Augusta Spravedlivého na náměstí. Zřícenina v novější době se opravuje; nejlépe zachována jest *Janova Věž*, v níž i různé starožitnosti se spatřují a pamětní kniha jest vyložena. Vstup do zříceniny zjednatí jest si zazvoněním u vchodu. Průvodčím kastelán. Za 1—2 osoby 50 pf., za 3—5 osob 1 mk., za 5—10 osob 1·5 mk. Přístup od května do září od 6 hod. ranní do 8 večer, jindy od 8 hod. r. do 4 hod. odp.

Dráha jde dále podle *Langemvolmsdorfu* (dvě zastávky) přes Plznici (Polenz) do

Nového Města (Neustadt b. Stolpen 28·6 km). Zajímavý kostel sv. Jakuba. (Oltární chor s uměl. epitafiemi z 12 stol.). Museum starožitností.

Výlety.

1. **Götzingrova Výšina** (Götzingerrhöhe, 424 m, $\frac{1}{2}$ hod.) s vyh. na záp. část česko-sas. Švýc. (Jméno její ku počtě prvního spisovatele o čes.-sas. Švýc., do jisté míry takřka jeho objevitele, jenž v Nov. Městě je pochován).

2. **Unger** (538 m, $1\frac{1}{4}$ hod. Rozhledna (vstupné 10 kr.), hostinec s noclehy pro 12 os. po 1·5 mk.,

v čemž zahrnuta i snídaně. Vyh. z nejkrásnějších v čes.-sas. Švýc.

3. **Falkenberg** (také Valtenberg, 587 m, 2—2 $\frac{1}{2}$ hod.) rozhl. s vyh. na Hor. Luzici, Krkonoše, Jiz. Hory, do Čech a Sas. Švýc. na Rudohoří atd. Označena na roubení věže. Viděti as 20 míst. Dobrá rest. a noclehy.

Dráha vede dál přes *Krumhermsdorf* (34·7 km, odkudž možno na *Unger*) do *Saběnic* (41·2 km) a *Čandova* (viz str. 53.).

REJSTŘÍK.

Affenstein 51.
 Albertův Kám. 71., 81.
 Alterndorf 49.
 Amselfall 76.
 Amselguund 76.
 Arnoltice 27.
 Arnsberg 27.
 Augustusberg 81.
 Augustovo Pole 81.

Backofen 30.
 Balzerovo Ležení 58.
 Balzhütte 58.
 Bärfangwände 40.
 Bašta 50, 72, 75.
 Bašta Česká 25.
 Bašta-Hockstein-Brand 74.

Bašta Karolova 44.
 Bašta Napoleonova 77.
 Bašta M. u Smilky 49.
 Bašta Reinhardtstorf-
 ská 43, 49, 51.
 Bašta Zámecká 43.
 Běla 33.

Belveder 27.
 Berggieshübel 78, 81.
 Bergsteig 51.
 Bernhardstein 70.
 Bertheltovo prostran-
 ství 43.

Binsdorf 27, 33.
 Birkigt 27.
 Brzolec 27.
 Blasewitz 31.
 Blossstock 51.
 Blümelgrund 77.
 Bohemie 26.

Böhmer Str. 58.
 Bootstation 56, 57.
 Brána Převyšovská 33,
 35.

Brána Převyš. Malá 34.
 Brána Sramová 49.
 Brand 44, 78.
 Brandfelsen 61.
 Bratrský Oltář 61.
 Brausenstein 70.
 Brusirna 40, 50.
 Březiny 27.
 Buschschlüchte 51.

Cisařská Koruna 34.
 Cisařská Vyh. 26.
 Clausova Ozvěna 81.

Čand 37, 40, 41, 50.

Čandov 42, 29, 82.
 Cerné Kam. 34, 49, 51.
 Česká Bašta 25.
 Česká Silnice 58.
 Česká Kamenice 27.
 České Švýcarsko 60.
 Český Ráj 27.
 Čertova Kuchyně 75.
 Čertův Dol 68.
 Čertův Most 77.
 Čirta 28.

Dachselhöhlen 57.
 Děčín 25, 28, 62.
 Dějiny C. S. S. 10.
 Diebskeller 67, 68.
 Dittersbach 33, 60.
 Dlouhá Louka 33.
 Dlouhý Roh 51.
 Dóm Velký 46.
 Donnersberg 33.
 Donsberg 60.
 Drážďany 31.

Edmundova sout. 33.
 Edmundův K. 35.
 Eiland 71.
 Elbewarte 26.
 Elbleiten 27.
 Elbleitenská cesta 46,
 47, 49.
 Elizalexova Skála 32.
 Eulau 25.

Falkenberg 27, 82.
 Falkenstein 61.
 Falkoniergrund 48.
 Feldsteine 73.
 Felsemmühle 50.
 Ferdinandův K. 73.
 Finkenberg 55.
 Fremdenweg 13.
 Freundschaftsstein 75.
 Frienstein 43.
 Frinzberg 44.
 Frinzsteig 44.
 Füllhölzel 73.

Gabrielina Stezka 33.
 Gamrig 30, 73.
 Gans viz Husa.
 Gautschova Jesk. 17.
 Geographensteig 76.
 Geologie C. S. Š. 6.

Gersdorfská zříc. 81.
 Gickelsberg 44, 53.
 Gieshübel Malý 49, 52.
 Glasergrund 71.
 Gleitmannshorn 39.
 Gohrisch 46, 67.
 Goldsteig 37, 41.
 Gottleuba 81.
 Götzinger 67, 77, 82.
 Granátnický Hrad 55.
 Grieselmühle 61.
 Griesgrund 75.
 Grossstein 50.
 Grundmühle 61.
 Grunt Dolní 29.
 Grunt Horní 25.
 Gutbierhöhle 68.

Habichtsgrund 39, 43.
 Hainhübel 27.
 Halbestadt 67.
 Heinersdorf 53.
 Harta 27.
 Hartenstein 71, 81.
 Hartungova promen. 41.
 Hausberg 40.
 Heilige Hallen 55.
 Heilige Stiege 48.
 Heringova Dira 39, 48.
 Heringův Dol 48.
 Herkulovy Sloupy 70.
 Hermannseck 52, 57.
 Hermsdorf Zad. 41, 56.
 Hermsdorf 68, 81.
 Herrenhaus 27.
 Herrenskretschen 27,
 32, 35.

Hieckelovy Rokle 40.
 Himbersgründel 33.
 Hinterdittersbach 33.,
 52., 57.
 Hintergründel 41.
 Hinterhermsdorf 41, 56.
 Hirschgrund 29.
 Hirschstange 68.
 Hluboký Dol 44, 50.
 Hochbusch 53.
 Hochstein 80.
 Hockstein 50, 73.
 Hochburkersdorfská
 Lipa 77.
 Hohe Leite 27.
 Hohe Liebe 48.
 Hohnstein 73.
 Hohweg 56.
 Höllengrund 75.

- Honigstein 30.
 Hopfenberg 25.
 Horská Stezka 48, 51.
 Hortaui 27.
 Hostovice 30.
 Hradý Loupež. 34., 46.
 48., 50., 51.
 Hřensko-Candov 35.
 Hřensko 27, 32, 35, 38,
 62.
 Hüllenschluchte 37.
 Husa V. a M. 76.
 Hutberg 25.
 Chlum 23.
 Chmelnice 25.
 Chodník poetův 81.
 Chřibská 61.
 Chrochvice 25.
 Janská Stráž 70.
 Jehla 27, 62.
 Jeptiška 76, 68.
 Jestrábí Dol 39.
 Jetřichovice 33., 60.
 Jetřichovice Zadní 33.,
 52., 57.
 Jezdecká pěšina 39.
 Jezevci Diry 57.
 Jilové 25.
 Jilový Kámen 44., 67.
 Johanneswacht 70.
 Jonsdorf 34.
 Jordán 46.
 Jungferstein 75.
 Kais. Elisabeth-H. 26.
 Kaiserkrone 34.
 Kaltenbach 61.
 Kaltenberg 61.
 Kamenice Česká 27., 61.
 Kamenice Pustá 27., 29.
 Kamenice Srbská 35., 61.
 Kamený Senov 27.
 Kamnitzleithen 61.
 Kanape 37., 58.
 Karolafelsen 46., 48.
 Karolastein 73.
 Karolova Bašta 44.
 Katzenbusch 27.
 Katzenkirche 61.
 Kellborn 25.
 Kippforn 38.
 Kirchgund 35.
 Kirchleithe 30.
 Kirnitsch 40.
 Kirnitschhorn 33, 58.
 Kleingieshübel 49., 52.
 Kleinhennersdorf 45.
 Klobtgrund 29.
 Klobouk 25, 27.
 Kněží Kám. 68.
 Knotenweg 73., 76.
 Kočiči kostel 61.
 Kočka 27.
 Kolbornstein 49.
 Kohlmühle 44., 53.
 Kolmen 27.
 Königsbrunn 70.
 Königsnase 64.
 Königsplatz 46., 52., 53.
 Königstein 63.
 Königswald 25.
 Koňská stezka 39.
 Koppelsberg 75.
 Korén 38.
 Kořenováces. 39, 49, 51.
 Koruna Cis. 34.
 Kosi Dol 76.
 Kostelní Dol 35.
 Kotta 77.
 Kottavský Špičák 77.
 Kozi Dol Malý 33.
 Krínice 40., 42.
 Krinický Roh 33.
 Křižový K. 35.
 Králův Nos 64.
 Králův Kám. 63.
 Královo Pole 46., 51.
 Kravín 39., 50.
 Kreutzberg 61.
 Krinická Hosp. 52., 57.
 Krippen 43., 29.
 Krkavčí Kám. 57.
 Kröglitz 25.
 Křovinaté Rokle 51.
 Krumhermsdorf 82.
 Kuhstall 39, 50.
 Kunnersdorf 61.
 Kužel Převyš. 35.
 Kvádrový pískovec 9.
 Kvádrová Hora 23.
 Květena C. S. S. 9.
 Labe 28.
 Labská Stráž 26.
 Labyrint 25, 70.
 Lachsbad 29.
 Langenhennersdorf 81.
 Langer Horn 51.
 Lattengrund 47.
 Lehmischhorn 29.
 Laube 25., 26.
 Laubegast 31.
 Lázně 12.
 Lehnweg 51.
 Leopoldova Výš. 26.
 Libouchec 25.
 Liebverda 27.
 Lichtenhain 40., 49.
 Lilienstein 44., 67.
 Lipa Vys. 33.
 Lohmen 76., 82.
 Lom 76., 82.
 Lorenzstein 41.
 Lutherovo místo 43.
 Malinový Dolík 33.
 Malý Hennersdorf 45.
 Mardertelle 73.
 Mariina Skála 60.
 Markersbach 71., 81.
 Matzelig 27.
 Medový K. 30., 76.
 Medvědi Ohrada 77.
 Medvědi K. 67., 75.
 Michelsberg 60.
 Michlův Dol 34.
 Mittelndorf 42., 49.
 Mittelnwinkel 47.
 Mlýnský Dol 61.
 Mnich 30.
 Mokry Dol. 41.
 Mühlhorn 53.
 Müllergrund 61.
 Münzstein 40.
 Nakléřov 25.
 Napoleoonva Bašta 77.
 Nasser Grund 41.
 Neidberg 71.
 Neštědice 27.
 Netterskoppe 27.
 Neustadt 82.
 Niedergrund 29.
 Nolde 27., 62.
 Nollendorf 25.
 Nonnenstein 68, 76.
 Nové Město 82.
 Obelisk Vetinský 45.
 Obere Schleusse 52., 57.
 Obergrund 25.
 Obří Hrnec 75.
 Obyvatelstvo 10.
 Oddělená stěna 46.
 Odpočívadla 55.
 Ochelské stěny 44, 53.
 Ochelský Důl 53, 14.
 Ostrava 41.
 Ostravský Mlýn 42.
 Ostravský Stit 43.
 Ottenberg 61.
 Panorama 70.
 Papežův K. 45., 67.
 Papststein 45., 67.
 Parlosa 27.
 Pastýřova Stěna 25., 28.
 Paullnin Důl 61.
 Pažecí lože 64.

- Pechschlüchte 37.
 Pekelný Dol 75.
 Pelagiina Stezka 33.
 Perno 30., 78., 82.
 Pfaffenstein 68.
 Pilnice 30.
 Plznice 73., 77., 78.
Podmoklí 24.
Podmoklí — Děčín —
Drážďany 28.
 Polenzthal 73. 77., 78.
 Polenzbach 29.
 Polní Kám. 73.
 Porsberg 82.
 Porschdorf 44., 53.
 Postolovice 47.
 Pötzscha 30.
 Prak 73.
 Prebischtör 37.
 Převýšovská Br. 33, 35.
 Převyš. Br. Malá 34.
 Prossen 29, 44.
 Quirl 68, 70.
 Rabensteine 57.
 Raitza 71., 80.
 Rathen 30., 50., 72.
 Rathewalde 77.
 Raubschloss 34., 46.,
 48., 50., 51.
 Rauenstein 30., 67., 75.
 Raumberg 57.
 Rauschenberg 33., 58., 63.
 Rauschenstein 48., 29.
 Reichen 27.
 Reinhardtsdorf 43.
 Reinwiese 33., 58.
 Reitsteig 39.
 Rennersdorf 61.
 Richtrovy Rokle 37., 40.
 Riesentopf 68., 75.
 Rietschgrund 46.
 Rokle Gnomů 63.
 Rokle Richtrovy 37.
 Rokle Webrovy 37.
 Röllingův ml. 49.
 Rosenberg 34., 61., 63.
 Rosendorf 33.
 Rosenkamm 26.
 Rosssteig 39., 40.
 Rosendorf 33., 34.
 Rosengarten 55.
 Rottwerndorf 78.
 Rozhledny 11.
 Rozvrh cesty 13.
 Růžový Hřbet 26.
 Rychnov 27.
 Rudolfův Kám. 58.
 Ruhebänke 55.
 Rybníčný Kám. 41.
 Saběnice 53., 82.
 Sattelberg 25.
 Saupsdorf 56.
 Sebnitz 53., 82.
 Sedlo 25.
 Seifzengründel 57.
 Schäferwand 25.
 Schandau 42.
 Scheibenhorn 53.
 Schiefertafel 75.
 Schindergraben 77.
 Schlafgrund 33.
 Schleifmühle 40, 50.
 Schneeberg 25, 70.
 Schöna 29.
 Schönbörn 25.
 Schulzengrund 44., 78.
 Schweizermühle 70., 81.
 Skála Kellerova 43.
 Skála Karolinina 46., 48.
 Skalní Brána 75.
 Skalní Divan 72.
 Skalní Mlýn 50.
 Skalní ulice 70.
 Skála Elisalexova 32.
 Skály Jetřichovické 63.
 Sloupy Herkulovy 70.
 Smolné Rokle 37.
 Sněžník Děč. 25, 5, 70.
 Sonnenstein 30.
 Soutěska Edmund. 33.
 Spavý Dol 33.
 Speichenhorn 51.
 Sperlingstein 27.
 Spitzberg 25.
 Spitzhüttel 25.
 Splav Horní 52., 57.
 Stammbrückenthal 63.
 Stanice člunů 56., 57.
 Steinschleider 72.
 Stěna oddělená 46.
 Stěna Pastýřova 25., 28.
 Stěny léče mědvedí 40.
 Stimmersdorf 33.
 Stolpen 82.
 Šandava 42.
 Šenov Kam. 27.
 Šmilka 38.
 Špičák 23, 71, 78.
 Šramová Brána 47., 49.
 Šramové K. 41., 43., 47.
 Švédské Díry 76.
 Švýc. Koruna 56.
 Švýcarský Mlýn 70., 81.
 Tannenbusch 81.
 Tannnicht 64.
 Tanzplan 53., 55.
 Teichstein 41.
 Theodorova hala 68.
 Thomasdorf 56.
 Thomaswald 55.
 Tiedgestein 72.
 Thorwalské Stěny 37,
 46.
 Tiefer Grunt 44., 50.
 Tisá 25., 71.
 Tiské Stěny 25., 71.
 Treppengrund 58.
 Turistická Cesta 13.
 Ulbersdorf 53.
 Unger 53., 82.
 Ústí n. L. 27.
 Uttewaldský Dol. 75.
 Václavská cesta 46.
 Vehmhöhle 73.
 Vejmutovská zahr. 45.
 Veleň 30., 50., 74.
 Veleňský Dol 74.
 Veleňský K. 76.
 Veleňská Lípa 75.
 Velký K. 50.
 Vendický Přívóz 44., 53.
 Vetinský Obelisk 45.
 Vilémína Stěna 58.
 Vlčí Rokle 52., 57., 77.
 Vojtěch sv. 29.
 Vodopád Kosi 76.
 Vodopád Langenhennersdorfský 71., 81.
 Vodopád Lichtenhainský 40.
 Vogelstein 63.
 Vrabčik 27.
 Výmoly 68, 75.
 Vyhlička cis. 26.
 Vyhli. lábská 47.
 Vyhli. Šramová 47.
 Vyhličky 11.
 Vysoká Láská 48.
 Vysoká Lípa 33., 63.
 Vysoká Stezka 27.
 Výšina cis. Alžběty 26.
 Výš. Götzingrova 82.
 Výšina Karolova 43.
 Výš. Leopoldova 26.
 Výš. Roschenova 81.
 Wagnerův Odpoč. 37.
 Wachberg 56.
 Waitzdorfský Vrch 44.

Waltersdorfský Mlýn 44, 73.	Winterberg V. 37, 41.	Zimní Domek 39.
Warthburk 51.	Winterhäuschen 39.	Zaunknechtsmühle 71.
Webrovy Rokle 37, 41.	Wolfsberg 49, 51.	Zenkenhorn 43.
Wehlen 30, 50, 74.	Wolfsschlucht 52, 57, 77.	Zeisigstein 71, 81.
Wehlgrund 73.	Wurzel 38.	Zlatá Stezka 37, 41.
Weimuthskiefergarten 25.	Wurzelweg 39, 40, 51.	Zeughaus 33, 40, 50, 58.
Wendischfahre 43, 53.	Ygenstein 44.	Ziegenrückenstrasse 50, 73., 77.
Wenzelsweg 46.	Zadni Dolik 41.	Zinkenstein 27.
Wildschützensteig 47.	Zadni Hermsdorf 41, 53.	Zirkelstein 34.
Wilisch	Zadni Jetřichovice 33.	Zschirnstein 34.
Windisch-Kamnitz 35.	Zahnsgrund 46, 29, 47, 48.	Zschand 37, 40.
Winterberg M. 39.		Zscherrengrund 75.
		Zwiesel 51., 81.

OBSAH.

	Str.
Předmluva.	
Česko-saské Švýcarsko.	
Úvod přírodovědecký, země- a dějepisný	2
Nejzajímavější body Č. S. Š.	
A. Nejvyšší body a vyhlídky	11
B. Místa lázeňská a letní sídla	12
Cestovní rozvrh.	
A. Výlety jednodenní	14
B. Výlety dvoudenní	16
C. Třidenní cesta	16
D. Čtyř- až pětidenní cesta	17
E. Cesta osmi- až desetidenní	17
F. Ctrnáctidenní cesta celým Č. S. Š.	17
Pokyny cestovní.	
Doba cestovní a způsob cestování	19
Výzbroj cestovní	20
Útraty a peníze	21
Hostince	21
Cesty a prostředky dopravní, průvodčí	22
Vysvětlivky k textu Průvodce	23
Trať I. Podmoklí a Děčín s okolím	24
Podmoklí, str. 24, Horní Grunt, Klobouk, Děčinský Sněžník, Tiské Stěny, Děčín 25. Zámek hr. Thuna, Bohemie, Kvádrová Hora, Rosenkamm, Výšina Cis. Alžběty 26. Vrabčik a Zinkenstein. Do Hřenska přes Belveder. Liebwerda, Arnoltice, Falkenberg, Habendorfský Klobouk, Rychnov, Ces. Kamenice 27.	
Trať II. Plavba po Labi do Drážďan	28
S krátkým průvodčím do Drážďan na 1—2 dny.	
Trať III. Hřensko a okolí	32

Na skálu Elisalexovu 32. Nad údolím Kamenice. — Do Edmundovy soutěsky, Reinwiese a Rosendorfu. — Na Převyšovskou Bránu. — Na Belveder a do Děcina. — Do Zadních Jetřichovic. — Do Jetřichovic přes Rauschenberg, Malou Bránu Převyšovskou a Vys. Lipu 33. Na Císarskou Korunu a Zirkelstein. — Na Černé Kameny (Zschirnsteine). — Na Rosenberg a do Jetřichovic neb Šrbské Kamenice 34.

Trať IV. Z Hřenska přes Převyšovskou Bránu na Velký a Malý Winterberg, Kravín, Lichtenhainský vodopád a Čandov, s odbočkou na Zeughaus a Loupežné Hrady. (Raubschlösse.) 35

Převyšovská Brána (vyhl. hostinec). Webrovy Rokle. Richtrovy Rokle. Velký Čand. Zlatá Stezka. Smolné Rokle. Hüllenschluchte. Wagnerův odpočinek. V. Winterberg 37. Z Winterbergu do Hřenska (Kipphorn). Z Winterbergu do Smilky 38. Heringova Díra (Heringsloch). Gleitmannshorn. Zimní Domek. M. Winterberg. Jestřábi Dol. Kravín 39. Hausberg. Lichtenhainský vodopád. Zeughaus 40. Thorwalské Stěny. Zad. Hermsdorf. Rybníčný Kámen (Teichstein). Zadní Hrady Loupežné. Lorenzův Kámen. Malý Cand. Stěny léče Medvědí (Bärfangwände). Candov 41.

Trať V. Čandov (Schandau) s okolím 42

Procházky:

Údolím Křinice. Na Ostravský Štit. Do Krippen, na Bertheltovo prostranství a ku skále Bedř. Kellera. Na vyšinu Karolovu a Malou Baštu Reinhardtsdorfskou. Na Zámeckou Baštu 43

Polodenní výlety:

Na Brand — Na Weitzdorfský Vrch. Jilový Kámen . . 44
Papežův Kámen 45. Na Skálu Karolininu, Velký Dóm, Šramové Kameny a Přední hrady Loupežné 43
K Šramové Bráně a Malé Baště u Smilky. Hochbusch. Velký Černý Kámen. Wolfsberg. Kohlbornstein . . . 49

Celodenní výlety:

Bašta a Hockstein. Zeughaus. Hrady Loupežné. Candy a okolí 50. Přes Smilku na V. Winterberg. Černé Kameny 41. Ku Křinické Hospodě. Na Kravín, V. Winterberg, Převyšovskou Bránu a Hřensko 52

Trať VI. Čandov, Saběnice, Jetřichovice, Hřensko, Děčín 53

Vendický Přívaz (Wendischfähre), Porschdorf, Köhlmühle, Ulbersdorf, Saběnice, Hochbusch 53. Odpočívadla (Ruhebänke), Finkenbergr. Granátnický Hrad. Tanzplan 55. Thomasdorf. Wachberg. Saupsdorf. Zadní Hermsdorf. Königsplatz 53. Holl. Hohweg. Stanice člunů u Horního Splavu. Zadní Jetřichovice 57. Zeughaus. České Svýcarsko. Rudolfův Kámen. Vilémína Stěna. Balzerovo Ležení 58. Mariína Skála 60

Trať VII. Jetřichovice s okolím 60

Vycházky:

Jetřichovice. Donsberg 60. Falkenstein. Kreutzberg. Paulinín Důl 61

Polodenní výlety :

Kaltenberg. Grundmühle. Rosenberg. Česká Kamenice 61.

Celodenní výlety :

Děčín, Ilřensko 62. Přes Rosenberg, přes Vys. Lipu nebo
přes Rauschenberg 63

Do Skal Jetřichovských 63

Traf VIII. Králův Kámen s okolím 63

Králův Kámen. Pevnost 63.

Výlety :

Jilový Kámen. Papežův Kámen. Malý Kám. Medvědi. (Kl.
Bärenstein). Dibeskeller. Rauenstein 67. Jeptiška (Non-
nenstein). Kněží Kámen. Quirl 68.

Traf IX. Králův Kámen, Švýcarský Mlýn, Tiské Stěny,
Podmokly, Děčín 68

Čertův Důl. Nikolsdorf 68. Königsbrunn-Hermsdorf-Reich-
stein. Bernhardstein. Neidberg. Brausenstein. Švýcarský
Mlýn 70.

Výlety :

Děčinský Šněžník 70. Tiské Stěny. Panorama a Bern-
hardtstein, Langhennersdorfský vodopád, Kotavský Spi-
čák, Albertův Kám. Zeisigstein a Hartenstein 71. Skalní
Ulice. Herkulovy Sloupy. Janova Stráž (Johanneswacht).
Zaunknechtsmühle. Glasergrund. Tisá. Tiské Stěny. Ves
Šněžník 71.

Traf X. Rathen s okolím. Rathen — Candov 70

Rathen. Bašta 72. Prak (Steinschleider). K. Ferdinandův.
Marterelle. Vehmhöhle. Hockstein. Waltersdorfský
Mlýn. Jilový Kámen 73.

Traf XI. Veleň, Bašta, Hockstein, Brand, Candov 74

Veleň 72.

Výlety :

Rauenstein. Malý K. Medvědi. Veleňská Lipa. Uttewaldský
Dol. Griesgrund. Bašta 75. Veleňský Dol. Kám. Přátelství.
Cerný Dol (Zscherregrund). Skalní Brána. Pekelný
Dol 75. Rathen. Malá Husa. Vel. Husa. Švédské Diry.
Geografensteig. Kosi Dol a Kosi vodopád (Amselfall) 76.
Rathen — Honigstein — JungferNSTein 76. Rathewalde.
Hohburkersdorf. Ziegenrückenstrasse. Knotenweg. Hock-
stein. Vlčí Rokle (Wolfsschlucht); rest. »Z. Polenzthal«.
Schindergraben. Gautschova Jeskyně. Medvědi Ohrada
(Bärengarten). Hohnstein Napoleonova Bašta 77. Údolím
Plznice (Polenzthal). Brand. Candov 78.

Traf XII. Perno, Berggieshübel, Gottleuba, Tisá, Podmokly 78

Perno. Rottwerndorf. Kotavský Špičák. Neundorf 78.
Langhennersdorf (vodopád) (Hermsdorf — Švýc. Mlýn).
Berggieshübel 80

Výlety :

Gersdorfská zřícenina. Hochstein. Zwiesel. Chodník
poetův.

Gottleuba 80

Výlety:

Clausovo Echo. Augustovo Pole. Roschenova výšina.
Tannenbusch. Vrch Augustův. Markersbach. Albertstein.
Hartenstein. Zeisigstein. Raitza (Rajce). Tisá 80.

Trat XIII. Perno, Stolpen, Čandov 82

Perno. Liebenthal. Lom, (Lohmen). Dürröhrsdorf. Schöne
Höhe. Stolpen. Nové Město u Stolpen.

Výlety:

Gützingrova Výšina. Unger. Falkenberg. Krumhermsdorf.
Saběnice. Čandov 81.

Mapy a vyobrazení.

Přehledná mapka hlavních tratí turistických	12
Okoli Vel. Winterbergu mezi Hřenskem a Čandovem. (Vložka.)	
Okoli Bašty mezi Velení a Čandovem	65
Zadní a České Svýcarsko	54
Okoli Svýc. Mlýna a Tiské Stěny	81

Panoramy:

Výhlídka s Jílového Kamene (Liliensteinu). (Vložka.)	
Výhlídka s Brandu.	79

Ilustrace v textu:

Rozhledna na vrcholu Sněžníku str. 5. Geologický profil str. 8.
Zvěšinec (*Linaria cymbalaria*) str. 10. Děčín a Podmokli
str. 24. Hřensko str. 28. V Edmundově soutěsce (Sir. Kámen)
str. 32. Převyšovská Brána str. 36. Skály Jetřichovské str. 59.
Z Edmundovy soutěsky: U Vodopádu str. 62. Partie z Tis-
ských Stěn str. 69. Bašta str. 72. Most na Baště str. 74.

